

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΕΥΧΟΣ 32ο • Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2017

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Θεσ/νίκης 16
020050

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
«**Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**»
Έτος ίδρύσεως 1903

Μαντώ Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6946/470 157, φαξ 2310/326-108
Ηλεκτρ. δ/νση: www.panchalkidikos.gr
E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com,
E-mail Προέδρου: mkartsioti@gmail.com

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ
Καραμίχος Ιωάννης, Φιλολόγος
Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, πρόεδρος του Δ.Σ.
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
Κοντογιαννόπουλος Κωνσταντίνος, Μαθηματικός
Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων
Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ
Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
Εκδότης - Διευθυντής: Μιχαήλ Θ. Καρτσιώτης, Πρόεδρος
του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS
Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776
e-mail: despoina@lithographia.gr
Αρ. Λογαριασμού: **Πειραιώς 6 233 0400 32 572**
Α.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η έκδοση του παρόντος 32^{ου} τεύχους
πραγματοποιείται από τα έσοδα του ταμείου
του **ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ**.

Εικόνα εξωφύλλου: Η Κοίμηση της Θεοτόκου. Τοιχογραφία στο Καθολικό
της Μονής Βατοπεδίου, αρχές 14ου αι. (βλ. σελ. 5).
Εικόνα οπισθοφύλλου: Επίτιμο κόσμημα σε τετραεγγελο της Μονής
Διονυσίου, 13ος αι. (βλ. σελ. 5).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Μιχαήλ Θεμ. Καρτσιώτης** (Πετροκέρασα)
Αντιπρόεδρος: **Θεόδωρος Τσαμούρης** (Αρναία)
Γεν. Γραμματέας: **Ιωάννης Κοτσάνης** (Αρναία)
Ταμίας: **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)
Ειδ. Γραμματέας: **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)
Μέλος: **Θεόδωρος Φλώρος** (Αρναία)
Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Αθυτος)
Μέλος: **Αναστασία Σούστα-Δάφφα** (Νεοχώρι)
Μέλος: **Άννα Εμμανουήλ** (Άγιος Νικόλαος)
Αναπληρωματικά μέλη
Πάνος Βερροιώτης (Πολύγυρος)
Μαρία Τσαμουρτζή (Πολύγυρος)
Άννα Τσότησου-Κυργιαφίνη (Βραστά)
Βασίλειος Μαυρουδής (Στρατονίκη)
Εξελεγκτική Επιτροπή
Φώτης Ταλέας (Νέα Ρόδα)
Αστέριος Βαμβακάς (Πολύχρονο)
Μαρία Λαθούρη-Πάργα (Συκιά)
Αναπληρωματικά μέλη
Γεώργιος Χαλκιάς (Αγ. Νικόλαος)
Αθανάσιος Χατζηπαπάς (Ν. Μουδανιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Κύριο άρθρο. Ανοιχτή επιστολή προς τους νέους που εισήχθησαν στα ΑΕΙ και ΤΕΙ 1
- Καδάς Ν. Σωτήριος,
Τα εικονογραφημένα χειρόγραφα του Αγίου Όρους 2
- Κωλέσης Δημήτρης,
Αφιέρωμα στη Μεγαλόχαρη 4
- Ζωγραφάκης Ι. Γιώργος,
Σημαντικά, άγνωστα στοιχεία για τη μάχη της Αγίας Αναστασίας 6
- Μακρογιάννης Τιμολέων
Το φερμάνι αμνηστίας των Κασσανδρινών μαχητών το 1821 10
- Καραμίχος Χ. Γιάννης,
Η Ελλάδα και η θάλασσα 11
- Αυγολούπης Σταύρος,
Μια μεγάλη πλημμύρα στη Μεγάλη Παναγία στα μέσα της δεκαετίας 1950-60 13
- Πούλιος Μαυρουδής,
Θεσσαλονίκη: Η έδρα του Παγχάλκιδικού. Που οφείλει το όνομά της 15
- Γιαννόπουλος Εμμανουήλ,
Ο μακαριστός π. Διονύσιος Φιρφυρής 16
- Μπακατσέλου-Τσίκουλα Τασούλα,
Η ζωή μου στη Χαλκιδική με έναν Χαλκιδικιώτη 17
- Τσίκουλας Γιάννης,
Οι "καλημέρες" και τα ανάμια που άφησαν οι συμπατριώτισσές μας στη Σαλονίκη 20
- Γρίβα Μαρία,
Το πανηγύρι της Παναγιάς στη Βουρβουρού 21
- **ΕΜΣ. Παγκόσμιο συνέδριο για τη Μακεδονία** 23
- Μαυροδής Βαγγέλης,
Η γκαζόλαμπα 29
- Κανατάς Γιάννης,
Σαν απόψι τέτοια μέρα... 31
- Η δράση του Συλλόγου μας 33
- Καλοκαιρινές πολιτιστικές εκδηλώσεις των 5 Δήμων και άλλων φορέων 37
- Νέα της Χαλκιδικής μας, ολίγα..! 43
- Βιβλία και λοιπά έντυπα που λάβαμε 45
- Τα τμήματα που θα λειτουργήσουν εφέτος 46
- Ευχαριστίες και ανακοινώσεις 47
- Ευχαριστίες και πένθη 48
- Η χορηγία και οι χορηγοί 49
- Παραρτήματα, αντιπρόσωποι και ανταποκριτές 50
- Πρόγραμμα εκδηλώσεων και εκδρομών 53

Φιλολογική επιμέλεια : Αθανάσιος Χριστιανός

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Όσα δεν φέρουν υπογραφή συντάσσονται από τον εκδότη. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 1800 - 2000 λέξεις ή 9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα). Αυτό το τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά.

Νέα ανοιχτή επιστολή-πρόσκληση

ΠΡΟΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΟΥ ΠΕΤΥΧΑΝ ΣΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Αγαπητά μας παιδιά

Τα αποτελέσματα για την εισαγωγή στα ΑΕΙ και ΑΤΕΙ, που με τόση ανυπομονησία περιμέναμε όλοι, ανακοινώθηκαν ήδη. Χαρές, χαμόγελα, αγκαλιές και φιλιά γέμισε η κάθε οικογένεια από την επιτυχία του παιδιού της. Ωραίες στιγμές, ωραίες ώρες! Τα συγχαρητήρια, τα κεράσματα, τα λουλούδια και τα τηλέφωνα που κουδουνίζουν δίνουν ένα ξεχωριστό τόνο στα σπίτια. Πολύχρονες προσδοκίες και όνειρα των νέων και των οικογενειών τους παίρνουν το δρόμο για την πραγμάτωσή τους.

Μαζί χαιρέται και ελπίζει ολόκληρη η ελληνική κοινωνία, που βλέπει χιλιάδες νεαρά κορίτσια και αγόρια με όνειρα και δυναμισμό έτοιμα να ριχτούν στον αγώνα για την κατάκτηση της γνώσης και της ζωής. Έτσι, κάθε χρόνο τούτες τις μέρες, ξαναγεννιέται η ελπίδα: τούτα τα παιδιά θα μορφωθούν, θα ζυμωθούν στο καμίνι των Πανεπιστημίων και των άλλων Ανωτάτων Ιδρυμάτων και, όταν με το καλό ολοκληρώσουν τις σπουδές τους, θα οδηγήσουν τον τόπο μας σε ένα καλύτερο αύριο.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ, λοιπόν! ΚΑΛΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ και ΠΕΤΥΧΗΜΕΝΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΠΟΡΕΙΑ!

Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος

ο παλαιότερος Σύλλογος της Θεσσαλονίκης, δεδομένου ότι ιδρύθηκε το 1903, χαιρέται κι αυτός με την επιτυχία σας και

σας καλεί

με την ιδιότητα της φοιτήτριας και του φοιτητή πλέον,

να έρθετε και να πλουτίσετε τα τμήματά του.

Εδώ, όπως γράψαμε και πέρυσι και κάθε χρόνο, θα γνωρίσετε κι άλλους νέους, κορίτσια και αγόρια, συμπατριώτες σας. Θα δημιουργήσετε νέες φιλίες κι ελπίζουμε ότι θα βρείτε διέξοδο στις αναζητήσεις σας: τραγουδώντας στη νεανική χορωδία, χορεύοντας στο νεανικό χορευτικό τμήμα, μετέχοντας σε νεανικές εκδρομές και στις ποικίλες άλλες εκδηλώσεις που εσείς θα επιλέξετε. Εδώ θα παρακολουθήσετε ενδιαφέρουσες διαλέξεις από σοφούς καθηγητές, θα συμμετέχετε σε φιλολογικά βραδινά κι επιστημονικές ημερίδες, σε μουσικές βραδιές κι αφιερώματα κλπ., κλπ.

Αγαπητά μας παιδιά,

όλα αυτά, μαζί με τις εκδόσεις του Συλλόγου (περιοδικό ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ κ. ά.) σας προσφέρονται **εντελώς δωρεάν**, χωρίς εγγραφές και συνδρομές. Πληρώνουν οι μεγαλύτεροι για εσάς. Ο σκοπός του Συλλόγου μας είναι ένας: να σας βοηθήσουμε να βρείτε αυτό που θα σας προσφέρει ευχαρίστηση, ψυχαγωγία αλλά και κοινωνική παιδεία, ώστε να γεμίσετε το χρόνο σας επωφελώς για τη συγκρότηση της προσωπικότητάς σας.

Πέραν τούτου, στον «Παγχαλκιδικό» θα γνωρίσετε και πολλούς από τους καθηγητές σας. Πολλοί είναι οι Χαλκιδικιώτες καθηγητές στα ΑΕΙ και ΑΤΕΙ, τακτικά μέλη του Συλλόγου μας, που συμμετέχουν στην έκδοση του περιοδικού, στην πραγματοποίηση επιστημονικών εκδηλώσεων, αλλά και γενικά στη διοίκηση και τη λειτουργία του Συλλόγου. Θα συγχρωτιστείτε μαζί τους και θα χαρείτε αυτή τη συναναστροφή.

Και βέβαια **ΠΡΩΤΑ ΟΙ ΣΠΟΥΔΕΣ!** Χρόνος πρώτα για τα μαθήματα, τα εργαστήρια, τη μελέτη και μετά ο «Παγχαλκιδικός». Συμπληρωματικά και ψυχαγωγικά.

Η παρούσα πρόσκληση δεν αφορά μόνο τις νέες φοιτήτριες και τους νέους φοιτητές. Απευθύνεται και αφορά όλα τα νεαρά παιδιά, που είναι ήδη φοιτητές, σπουδαστές από προηγούμενα έτη, τα παιδιά που δεν τα κατάφεραν εφέτος και θα προετοιμασθούν για μια δεύτερη ευκαιρία, αλλά και εκείνα που εργάζονται ή είναι άνεργα και προσπαθούν για την ανεύρεση εργασίας.

Η νεολαία για τον Παγχαλκιδικό είναι ενιαία χωρίς διαχωρισμούς και αποκλεισμούς.

Φίλοι γονείς,

προτρέψτε τα παιδιά σας είτε αυτά πέτυχαν εφέτος είτε τα προηγούμενα χρόνια, είτε εργάζονται ή προετοιμάζονται για τη ζωή, να έρθουν στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο, που καλύπτει όλη τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη. Εδώ μέσα σε ένα περιβάλλον σοβαρό, σύγχρονο, υπεύθυνο και ασφαλές, ταυτόχρονα με τις σπουδές τους, πολλά έχουν να ωφεληθούν. Τα περιμένουμε...

ΚΑΛΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΧΡΟΝΙΑ ΣΕ ΟΛΟΥΣ

Το Δ.Σ.

Δ/ση των γραφείων και επικοινωνία στη σελίδα 5

ΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Ν. ΚΑΔΑΣ

Ομότιμος Καθηγητής Φιλοσοφικής Α.Π.Θ.

Το Άγιον Όρος είναι η πλούσια παρακαταθήκη της βυζαντινής τέχνης, όπως αυτή εκφράζεται με την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη ζωγραφική και τη μικροτεχνία. Μάλιστα, και τα τέσσερα αυτά είδη αντιπροσωπεύονται από ένα πλήθος έργων, που καταπλήσσουν με την υψηλή ποιότητά τους και παράλληλα ζωντανεύουν το μεγαλείο του ελληνικού πολιτισμού και της ορθόδοξης πίστης και παράδοσης.

Στη ζωγραφική, που ενδιαφέρει εδώ, ανήκουν λίγα ψηφιδωτά, μεγάλα τοιχογραφικά σύνολα, χιλιάδες φορητές εικόνες και αρκετά εικονογραφημένα χειρόγραφα της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου. Για τη δημιουργία όλων αυτών, κατά τη μέση και ύστερη βυζαντινή περίοδο, έρχονταν στο Άγιον Όρος καλλιτέχνες από διάφορα μέρη της αυτοκρατορίας. Αντίθετα, στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας εγκαταστάθηκαν στις αγιορειτικές μονές και εργάστηκαν εκεί πολλοί ζωγράφοι, εγκαταλείποντας κυρίως την Κωνσταντινούπολη και αναζητώντας καταφύγιο στον ανενόχλητο από τους κατακτητές Άθω. Έτσι, μαζί με τους δικούς του αγιογράφους, έγινε ένα καινούριο καλλιτεχνικό κέντρο συνεχίζοντας στην τέχνη τη βυζαντινή παράδοσή της και χωρίς να επηρεάζεται καταλυτικά από τη Δύση.

Ωστόσο, από όλα τα παραπάνω, το Άγιον Όρος σεμνύνεται ιδιαίτερα για τις πλούσιες και καλά οργανωμένες βιβλιοθήκες, που λειτουργούν στο Πρωτάτο, στις είκοσι μονές, στις δώδεκα σκήτες και σε μερικά από τα άλλα ιερά καθιδρύματά του. Οι μεγαλύτερες από αυτές διαιρούνται συνήθως σε δύο τμήματα: α) των εντύπων και β) των χειρογράφων. Στα πρώτα σώζονται μερικές εκατοντάδες χιλιάδες βιβλίων, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν ορισμένα αρχέτυπα – θεωρούνται αρκετά πολύτιμα – και πολυάριθμα παλαιότυπα ή παλαιότυπα, που ενδιαφέρουν και αυτά την έρευνα. Στα δεύτερα τμήματα διατηρούνται τα χειρόγραφα, ελληνικά και ξένα, τα οποία ανέρχονται ήδη σε 16.000 περίπου, και χαρακτηρίζονται ανεκτίμητοι θησαυροί συγκροτώντας ταυτόχρονα, μαζί με τα άλλα αξιόλογα κειμήλια, την κινητή αγιορειτική κληρονομιά. Ανάμεσά τους εντελώς ξεχωριστή θέση κατέχουν τα εικονογραφημένα ή «ιστορημέ-

να», όπως ονομάζονταν παλαιότερα, χειρόγραφα.

Στο Άγιον Όρος σώζονται πάνω από 600 εικονογραφημένα ελληνικά χειρόγραφα, τα περισσότερα κώδικες και ελάχιστα ειλητάρια. Σ' αυτά προστίθενται πολύ λίγα σπαράγματα και ένας μικρός αριθμός ξενόγλωσσων χειρογράφων. Εντοπίζονται όλα στις βιβλιοθήκες του Πρωτάτου και των είκοσι μονών, καθώς και ορισμένων σκητών. Στην πλειονότητά τους είναι θρη-

Ο Ευαγγελιστής Μάρκος
(Κουτλουμουσίου 61, φ. 112β).
13ος αι. Ευαγγέλιο.

σκευτικά (Οκτάτευχοι, Ψαλτήρια, Τετραευάγγελα ή και ολόκληρη η Καινή Διαθήκη, Ευαγγέλια, Πραξαπόστολοι, Λειτουργίες, Ακολουθίες, Μηνολόγια, Λόγοι Πατέρων, Τυπικά κ.ά.) και ελάχιστα κοσμικά (Βοτανικές, Γεωγραφίες, Μυθιστορήματα, Προσκυνητάρια Αγίων Τόπων κ.ά.). Παράλληλα, υπάρχουν και τέσσερα σπουδαία κειμήλια, στις μονές Χιλιανδαρίου και Αγίου Παύλου (δύο δίπτυχα, ένας σταυρός και μία υαλογραφία), που κοσμούνται επίσης με υαλόφρακτες περγαμνές μικρογραφίες πάνω στην ξύλινη επιφάνειά τους. Σε όλα αυτά, δηλ. χειρόγραφα και κειμήλια, περιέχονται 3.500 περίπου μικρογραφίες, στις οποίες αντιπροσωπεύονται και τα τέσσερα είδη τους: α) ολοσέλιδες, β) μικρότερες που καταλαμβάνουν μέρος της γραμμένης επιφάνειας, γ) παρασελίδες και δ) συνδυασμένες σε επίτιτλα, αρχικά γράμματα και άλλα κοσμήματα (μεμονωμένες μορφές ή πολύ μικρές εικόνες).

Μερικά από τα σπουδαιότερα εικονογραφημένα αγιορειτικά χειρόγραφα είναι τα εξής: Πρωτάτου 11 (Ευαγγέλιο), Μεγίστης Λαύρας χ.α. («Ευαγγέλιο του Φωκά»), Β100 (Ερμηνεία στον Ιώβ), Α164 (Στιχηράριο) και Ω75 (Βοτανική Διοσκουρίδη), Βατοπεδίου 590 (Ερμηνεία στον Ιώβ), 602 (Οκτάτευχος), 655 (Γεωγραφία Πτολεμαίου και Στράβωνος), 1199 (Τυπικό) και τα περισσότερα από τα νέα χειρόγραφα του σκευοφυλακίου, Ιβήρων 1 (Ευαγγέλιο), 5 (Τετραευάγγελο), 463 (Μυθιστόρημα Βαρλαάμ και Ιωάσαφ) και 1392 (Ευαγγέλιο), Χιλιανδαρίου 105 (Ευαγγέλιο), Διονυσίου 8 (Καινή Διαθήκη), 61 (Λόγοι Γρηγορίου Θεολόγου), 65 (Ψαλτήριο), 587 (Ευαγγέλιο) και 588 (Τετραευάγγελο με ερμηνεία), Κουτλουμουσίου 60-62 (Ευαγγέλια), 69-70 (Τετραευάγγελα) και 412 (Ακολουθίες του έτους), Παντοκράτορος

47 (Τετραευάγγελο), 61 (Ψαλτήριο) και 234 (Τετραευάγγελο κ.ά.), Δοχειαρίου 5 (Μηνολόγιο), Καρακάλου 250 (Λειτουργία Ιωάννου Χρυσοστόμου), Φιλοθέου 3 (Τετραευάγγελο), Σίμωνος Πέτρας 128 (Ευαγγέλιο), Σταυρονικήτα 43 (Τετραευάγγελο) και 51 (Κλίμαξ Ιωάννου), Γρηγορίου 159 (Προσκυνητάριο Αγίων Τόπων), Εσφιγμένου 14 (Μηνολόγιο), Αγίου Παντελεήμονος 2 (Ευαγγέλιο) και 6 (Λόγοι Γρηγορίου Θεολόγου) και άλλα.

Οι μικρογραφίες, ειδικά στα βυζαντινά και μάλιστα στα πιο επίσημα χειρόγραφα, όπως είναι τα κωνσταντινουπολίτικα, αποδίδονται με αξιόλογη τέχνη και με εξαιρετική πολυχρωμία, ενώ πλούσια και πολύ ενδιαφέρουσα εμφανίζεται και η θεματολογία τους. Πιο αναλυτικά, εικονίζονται στα περισσότερα οι συγγραφείς των κειμένων, κυρίως οι τέσσερις ευαγγελιστές (Ματθαίος, Μάρκος, Λουκάς και Ιωάννης), σε διάφορες στάσεις και κινήσεις, αρκετές μορφές αγίων, προφητών, αποστόλων, ένας ή περισσότεροι άγγελοι κλπ. Ακολουθούν οι συνθέσεις, άλλοτε με λίγα πρόσωπα και άλλοτε πολυπρόσωπες, που απεικονίζουν επεισόδια ή γεγονότα από την αρχαία ελληνική μυθολογία και φιλολογία, την Αγία Γραφή (Παλαιά και Καινή Διαθήκη), τους βίους και τα μαρτύρια αγίων, την εκκλησιαστική ιστορία και παράδοση και την καθημερινή ζωή, δημόσια ή ιδιωτική. Παράλληλα, παρατηρείται μία μεγάλη ποικιλία σε ζώα και πτηνά, που συνοδεύουν τη διακόσμηση των εν λόγω χειρογράφων.

Αντίθετα, τα νεότερα χειρόγραφα, που προέρχονται δηλαδή από τα χρόνια μετά την Άλωση (1453), σπάνια διαθέτουν κάποια αξιόλογη εικονογράφηση. Σ' αυτά απαντούν συχνά λαϊκότροπες εικόνες ζωγραφισμένες μόνο με τη μελάνη του κειμένου, ή με την προσθήκη κάπου κάπου μιας δεύτερης, συνήθως κόκκινου χρώματος, και αρκετές υδατογραφίες, καθώς και απλά σκίτσα. Εξάλλου, και το θεματολόγιό τους παρουσιάζεται πολύ περιορισμένο: προσωπεία σε επίτιπλα, τετράποδα και ψάρια σε πρωτογράμματα, ρόδακες συμπλεκόμενοι με σταυρούς, μεμονωμένοι οπλίτες ή γενικότερα ανδρικές και γυναικείες μορφές, όπως, για παράδειγμα, ιππέα, φουστανελλοφόρου άνδρα και γυναίκας με αρχαιοπρεπή ενδυμασία, κεφάλι Μέδουσας, στέμματα, πύργοι, πλοία κλπ. Προσθέτουμε εδώ και τις απεικονίσεις μονών, σκητών και λοιπών ιερών καθιδρυμάτων του Αγίου Όρους, αλλά και των προσκυνημάτων των Αγίων Τόπων της Παλαιστίνης.

Σχετικά με τη σημερινή κατάσταση των εν λόγω χειρογράφων, αυτή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από μέτρια έως άριστη. Απουσιάζουν συχνά μικρογραφίες από

την αρχή και το τέλος τους, όπου, όπως είναι φυσικό, παρατηρούνται οι περισσότερες φθορές στα χειρόγραφα εξαιτίας της χρήσης τους. Και από άλλα όμως σημεία τους είναι δυνατόν να λείπουν μικρογραφίες, που οφείλονται σε διάφορες αιτίες. Υπογραμμίζουμε ιδιαίτερα την περίπτωση της μονής Σίμωνος Πέτρας, της οποίας καταστράφηκε όλη η παλαιότερη συλλογή των χειρογράφων κατά την πυρκαγιά του έτους 1891 που έκαψε μεταξύ των άλλων και τη βιβλιοθήκη της (σώθηκε μόνο το Ευαγγέλιο αρ. 128, του 17ου αι., το οποίο δεν βρισκόταν στη βιβλιοθήκη, αλλά σε άλλο σημείο της μονής). Επιπλέον, αν και σπάνια, σώζονται και μερικά περγαμηνά σπαράγματα ενός ή περισσότερων φύλλων με ανάλογη διακόσμηση. Μερικά από τα τελευταία προέρχονται από τα παραπάνω χειρόγραφα και ήδη ταυτίζονται και επιστρέφουν στην αρχική τους θέση.

Τέλος, χάθηκαν κατά καιρούς αρκετά από τα συγκεκριμένα χειρόγραφα, καθώς δεν μπόρεσαν να σταματήσουν τις «αποδημίες» τους ούτε οι κρύπτες, όπου τα διατηρούσαν σε κρίσιμες στιγμές οι Αγιορείτες μοναχοί, καθώς πρόκειται για κινητές αξίες, που εύκολα περιέρχονται από τόπο σε τόπο, αλλάζοντας πολλούς κατόχους. Έτσι, αυτή τη στιγμή έχουν απομακρυνθεί από μόνες ή σκήτες του Αγίου Όρους ολόκληρες συλλογές ή μεμονωμένα χειρόγραφα, ιδιαίτερα κλασικών κειμένων, τα οποία αφαιρέθηκαν με ποικίλους τρόπους (κλοπή, αγορά κλπ.) και κοσμούν διάφορες βιβλιοθήκες της Ευρώπης και των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Ενδεικτικά, αναφέρουμε τα χειρόγραφα της σκήτης του Αγίου Ανδρέα στις Καρυές, που μεταφέρθηκαν στις ΗΠΑ από τον T. Whitmore και

Ο Άγιος Τάφος και άλλα κτίσματα, αρχικό γράμμα Κ (Γρηγορίου 159, φ. 2σ). 17ος αι. Προσκυνητάριο Αγίων Τόπων.

αγοράστηκαν από τον R. Garrett το 1925, από τον οποίο αποδόθηκαν το 1942 στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Princeton (συλλογή Garrett). Γενικά, είναι δύσκολο να υπολογιστούν με ακρίβεια τα χειρόγραφα που απομακρύνθηκαν από τον Άθω κατά τους περασμένους αιώνες, από τα βυζαντινά χρόνια (Λατίνοι, πειρατικές επιδρομές) και σε όλη τη μεταβυζαντινή περίοδο, κυρίως κατά τον 19ο αι. (οργανωμένες αποστολές, μεμονωμένα άτομα). Ευτυχώς, κατά τα νεότερα χρόνια, δηλαδή από το τέλος του 19ου αιώνα και σε όλον τον 20ό, μέχρι και σήμερα, ελάχιστα χειρόγραφα του Αγίου Όρους έχουν μετακινηθεί από τη θέση τους. Σ' αυτό βοήθησαν ουσιαστικά οι εξής δύο παράγοντες: α) η καταγραφή και δημοσίευσή τους σε έντυπους Καταλόγους και β) η διαφύλαξή τους με περισσή ευλάβεια από τους αγιορείτες πατέρες, στους οποίους θα πρέπει και γι' αυτό να είμαστε για πάντα ευγνώμονες.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΟΧΑΡΗ (Μέ ἀφορμή τόν Δεκαπενταύγουστο)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΩΛΕΣΗΣ

Θεολόγος - Συγγραφέας

1. Ἡ Παναγία Θεοτόκος

Τό ὄνομα τῆς Παναγίας, ἀπ' τή στιγμή πού συνδέθηκε μέ τή Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, συγκεντρώνει τήν ξεχωριστή λατρεία, τιμή καί προσκύνηση τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο ἱερό πρόσωπο, γιατί σάν Μάνα τοῦ Χριστοῦ θεωρεῖται καί μάνα ὄλου τοῦ κόσμου. Π' αὐτό μέσα στους Ὁρθόδοξους ναούς, μετά τό Χριστό, κυριαρχεῖ ἡ Μορφή τῆς, τό ἴδιο καί σέ ὅλη τή Λατρεία καί τήν Ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Θεός στρέφει τό οὐράνιο βλέμμα του στή γῆ καί σταματᾷ πάνω στήν ταπεινή κόρη τῆς Ναζαρέτ, γιά νά τήν κάνει ἔμψυχο θρόνο τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης, ἀγιώτατο σκηνώμα τῆς Θεότητος. Τό μέγα μυστήριο τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου γίνεται πράξη στό πρόσωπο τῆς Παναγίας. Ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ τήν παραλαμβάνει φτωχό καί ἄσημο κορίτσι καί τήν τοποθετεῖ Πλατυτέρα στήν Κόγχη τῆς Ἁγία-Σοφίας, δίπλα στόν Τρούλλο τοῦ Παντοκράτορα, στίς κόγχες ἑκατομμυρίων ναῶν μέσα στους αἰῶνες, Θεοτόκο Ἄειπάρθενο στή συνείδηση ἑκατομμυρίων λυτρωμένων.

2. Τό ὄνομά Της

Τό ἱερό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου λατρεύεται ἀπό τούς Χριστιανούς σέ Ἀνατολή καί Δύση. Κι ἂν πρόκειται γιά λατρεία σέ διαφορετική ἐκκλησιολογική βάση στους δύο αὐτούς χώρους, σημασία ἔχει ὅτι ἡ Παναγία εἶναι ἡ μόνη Ἁγία μορφή πού κατέχει ἰδιαίτερη θέση στή συνείδηση ὄλων τῶν χριστιανῶν. Στή Δύση μάλιστα, σέ μιά διάθεση νά «ὑπερτιμῆσουν» τήν Παναγία, ἔφτασαν σέ μιά «ὑπερ-Μαριολογία», στό δόγμα καί στήν ἐορτή τῆς «ἀσπίλου συλλήψεως» (ὅτι ἡ Θεοτόκος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός αὐτῆς ἀπηλλάγη τῆς κατάρτας τοῦ προπατορικοῦ ἀμαρτήματος διά τινος καθαγιάσεως).

Στήν ἑλληνική ὀρθόδοξη συνείδηση, πέρα ἀπό δογματικές ἀκρότητες, ἡ Θεοτόκος κατέχει ἰδιαίτερη θέση, ὅπου ἐκτός ἀπό Παναγία, πού εἶναι ἡ ἐπικρατέστερη ἐπωνυμία τῆς, ἀποκαλεῖται μέ πλῆθος ἐπωνύμια (ξεπερνοῦν τά 700) προερχόμενα ἀπό τίς ιδιότητές τῆς, ἡ

ἀπό τή στάση στήν ὁποία εἰκονίζεται, ἢ ἀπό διάφορα θαύματά τῆς, ἢ ἀκόμη καί ἀπό λάθη τοῦ ἀγιογράφου. Σέ καθένα ἀπ' αὐτά τά ἐπωνύμια ἔχουν ἀφιερωθεῖ ἀμέτρητες ἐκκλησίες καί μοναστήρια.

3. Ἡ Παναγία καί ὁ Ἑλληνισμός

Στό Βυζάντιο, ἀφ' ὅτου κατέστη κέντρο τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ Παναγία κατέλαβε ἐντελῶς ἐξαιρετική θέση. Ὅ,τι ἦταν γιά τήν καρδιά τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, τήν Ἀθήνα, ἡ Παρθένος Ἀθηνᾶ, ἡ θεά τῆς σοφίας

τό ἴδιο ἀπέβη γιά τήν πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τό Βυζάντιο, ἡ Θεοτόκος. Ἡ Παλλάς Ἀθηνᾶ ἦταν πολιοῦχος τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας καί ἡ Παναγία πολιοῦχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτή τήν πραγματικότητα ἀναλύει καί ἐρμηνεύει ὁ μεσαιωνοδίφης Σπυρίδων Ζαμπέλιος στή μελέτη του περί τοῦ «Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ»:

«Τοιουτοτρόπως ἡ Ἄειπάρθενος Μαρία ἀνεκρηρύχθη προστάτις τοῦ Πανελληνίου καί ἀρωγός τῆς σωτηρίας, τῆς δόξης καί τῆς ἐλευθερίας, ἡ σωτηρία καί ἡ

ἀσφάλεια τῆς ἐθνικότητος».

Ἐξ ἄλλου ἔτσι πρέπει νά κατανοοῦμε καί τό κτίσιμο τοῦ ὑπέρλαμπρου δημιουργήματος τῆς Ἁγίας Σοφίας καί τήν Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου τῆς Ἐκκλησίας μας.

4. Δεκαπενταύγουστος: «Τό δεύτερο Πάσχα τῶν Ἑλλήνων»

Ὅμως, τί γιορτάζουμε τόν Δεκαπενταύγουστο;

Ἡ Παναγία, λέει ἡ παράδοση, γερόντισσα πιά, λίγο πρὶν γείρει τό κεφάλι τῆς στήν ἀγκάλη τοῦ ἀγαπημένου μαθητῆ τοῦ Χριστοῦ, Ἰωάννη, εἶδε ἄγγελο νά μπαίνει στό φτωχικό σπιτάκι τῆς Γεσθημανῆ. Τῆς ἔφερε μήνυμα ὅτι ὁ Θεός Πίος Τῆς τήν περιμένει στήν αἰώνια κατοικία τῆς. Ἡ Παναγία τότε ἔγειρε στό στήθος τοῦ Ἰωάννη καί ἀποκοιμήθηκε γλυκά.

Αὐτή τήν ἡρεμη κλίση τῆς κεφαλῆς, τόν ὕπνο καί ὄχι τό θάνατο, γιορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας στίς 15 Αὐγούστου, γι' αὐτό καί ὀνομάζει τή γιορτή αὐτή «Κοίμηση τῆς Θεοτόκου».

Ἡ Κοίμηση, λοιπόν, τῆς Θεοτόκου δέν εἶναι ξόδι,

Ἀπό τήν περιφορά τῆς θαυματουργῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας το Δεκαπενταύγουστο στο προσκύνημα τῆς Μεγ. Παναγίας Χαλκιδικῆς (δεκ. '50).

Τήν κρατᾷ ὁ μακαριστός Ἱερέας Ἰωάννης Χάιτας.

δέν είναι λείψανο, αλλά χαρμόσυνο πανηγύρι. Στίς ἐκκλησίες δέν ψάλλουν νεκρώσιμα τροπάρια ἀλλά χαρμόσυνους ὕμνους:

«...Ἐν ταῖς τοῦ Υἱοῦ χερσί, σήμερον τὴν Παναγίαν παρατίθεται ψυχὴν, καὶ σὺν αὐτῇ πληροῦται τὰ σύμπα- ντα χαρᾶς...» (Ἐσπερινός).

Ὁ θάνατός Της εἶναι ἡ Κοίμηση. Δέ χωράει δάκρυα καὶ λύπες. Σήμερα, 15 Αὐγούστου, οἱ καμπάνες στίς ἐκκλη- σίες χτυποῦν χαρμόσυνα. Ἀκούγονται παντοῦ χοροὶ καὶ τραγούδια. Ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα, γύρω ἀπὸ μιά εἰκόνα πού παριστάνει σκηνὴ θανάτου, χορεύει, γλεντάει, ξεφα- ντώνει. Σήμερα ἡ Παναγία γιορτάζεται τὸ ἴδιο λαμπρά καὶ μεγαλόπρεπα, ὅσο τὸ Πάσχα καὶ τὰ Χριστούγεννα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Δεκαπενταῦγουστος ὀνομάστηκε «τὸ δεῦτερο Πάσχα τῶν Ἑλλήνων» καὶ «τὸ Πάσχα τοῦ Καλοκαιριοῦ». Καὶ ὅπως τὸ εἶπε ὁ ποιητὴς Ἰωάννης Βηλαράς: «λείπουν μοναχὰ τὰ κόκκινα αὐγά γιὰ νὰ δώσουν τὴν ἐντύπωση τοῦ Πάσχα σὲ πολλά πανηγύρια τῆς Παναγίας».

Εἶναι πραγματικά μοναδικὸ φαινόμενο νὰ ὑμνεῖται ὁ θάνατος – Κοίμηση – σάν πανηγύρι. Κι ὁμως ἔτσι τὸ ἔνωσε καὶ ὁ λαὸς μας. Ὁ Παλαμᾶς στὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Ὑψφτου» λέει σ' ἓνα στίχο του: «Μέ τὴ χαρὰ σου χαίρεται, Χαριτωμένη, ἡ πλάση!».

Δέν ὑπάρχει ἄλλη γιορτὴ πού ὁ «θάνατος» καὶ ἡ «κηδεῖα» προσώπου νὰ γιορτάζεται μὲ πολυήμερα

γλεντοκόπια. Τὸ ἔθιμο, γιὰ παράδειγμα τοῦ «Τρανοῦ χοροῦ» τὸν Δεκαπενταῦγουστο, συναντιέται κυρίως στὰ Βλαχοχώρια, καὶ σὲ κάποιες περιοχὲς ὁ ἔορτασμός αὐτός κρατᾶει τριήμερος καὶ τετραήμερος καὶ μὲ πα- ράθεση μεγάλου τραπέζιου στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ.

Λόγω ἄμεσης σχέσης τοῦ περιοδικοῦ μας μὲ τὴ Χαλκιδική, θὰ θυμίσουμε ἐδῶ τὸ μεγάλο πανηγύρι τὸν Δεκαπενταῦγουστο στὴ Μεγάλῃ Παναγίᾳ, πού ἐκτός ἀπὸ τὸ προσκύνημα οἱ ἐπισκέπτες ἀνεβαίνουν στὴν Παναγούδα μὲ τὴν ἐκπληκτικὴ θεὰ ὀλόκληρης τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τοῦ Ἄθωνα μὲ τὰ μοναστήρια καὶ τὸ ἀπέραντο γαλάζιο τοῦ Αἰγαίου.

Ὁ Δεκαπενταῦγουστος εἶναι ἓνα ἀπὸ κείνα τὰ θρη- σκευτικά γεγονότα μὲ ἰδιαίτερη ἀπήχηση στὸν ἑλλη- νικὸ λαὸ καὶ ἀποτυπώνεται στοὺς θρούλους καὶ στίς δοξασίες, στὴν Τέχνη, στὴν ποίηση, στίς εικονογραφη- μένες ἀφηγήσεις, στίς γιορτές καὶ στὰ πανηγύρια σὲ κάθε γωνιὰ τῆς Ἑλλάδας.

Πατὶ, λοιπόν, αὐτὸς ὁ γενικός ξεσηκωμός μπροστὰ στὴ θεσπέσια μορφή τῆς Παναγίας;

Διότι «Αὐτὴ ἦτο καταφυγὴ τοῦ πιστοῦ Γένους τῶν Ρωμαίων εἰς ἡμέρας χαλεπὰς».

Καὶ διότι «οἱ αἶνοι πρὸς τὴν Θεοτόκον βγήκαν ἀπὸ τὰ τρισβαθα τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς καὶ δέν μεταφράζο- νται εἰς καμμίαν γλῶσσαν τοῦ κόσμου».

* * *

συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 1

Ἐπικοινωνία: Τα ἰδιόκτητα γραφεῖα τοῦ Συλλόγου μας βρίσκονται στὴν περιοχή τῆς Νέας Ἐλβετίας, Υψηλάντου καὶ Μαντῶς Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 54249, δίπλα (βόρεια 50 μ. περίπου) ἀπὸ τὴ γέφυρα τῆς Βουλγαρῆς. Εξυπηρετοῦν οἱ λε- ωφορειακὲς γραμμὲς Νο 10 Χαριλάου ἢ 31 Βουλγαρῆς. Ἡ κα- θορισμένη μέρα γιὰ τὸ νεανικὸ τιμῆμα εἶναι πρὸς τὸ παρὸν ἡ Δευτέρα. Κάθε Δευτέρα, λοιπόν, ὥρες 18.00-21.00, βρίσκεται ἐκεῖ ὁ υπεύθυνος γιὰ τὴ νεολαία Εἰδ. Γραμματέας τοῦ Συλ- λόγου κ. Στέργιος Λυρτζῆς, πτυχιούχος πολιτικός μηχανικός. Ἀπὸ αὐτὸν μπορεῖτε νὰ πάρετε κάθε πληροφορία. Ὡς ἐπίσημη ἡμερομηνία ἐναρξῆς λειτουργία των νεανικῶν τμημάτων ορί-

στηκε ἡ ΔΕΥΤΕΡΑ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ὨΡΑ 8.00 ΒΡΑΔΥ. Σας περιμένουμε.

Τηλέφωνα: Γραφεῖα: 2310323839, κ. Στ. Λυρτζῆς: 6944779345, κ. Μιχ. Καρτσιώτης Πρόεδρος: 2310318840 καὶ 6946470157, fax 2310326108, e-mail ranchalkidikos@gmail.com καὶ mkartsioti@gmail.com, ηλεκτρονικὴ δ/ση www.ranchalkidikos.gr

Σημ. Αὐτὴ ἡ Ἐπιστολή-Πρόσκληση ἀπευθύνθηκε καὶ πέ- ρσι με τὸ 28ο τεύχος πρὸς τὴ νεολαία καὶ θὰ δημοσιεύεται κάθε χρόνο, ὥσπου νὰ μπορέσουμε νὰ προσελκύσουμε τοὺς νέους μας, πού εἶναι ἡ ἐλπίδα καὶ τὸ μέλλον τοῦ Παγχαλκιδι- κοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς Χαλκιδικῆς μας.

ΕΥΧΕΣ

Στους μαθητὲς καὶ τοὺς δασκάλους ὅλων των βαθμίδων τῆς Ἐκπαίδευσης, μαζί με τοὺς Προϊσταμένους, τοὺς Σχολικοὺς Συμβούλους καὶ τὸ προσωπικὸ των Διευθύνσεων καὶ των Σχολείων, ευχόμεσθε

ΚΑΛΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ

Ὁ Παγχαλκιδικὸς θὰ συνεχίσει καιεφέτος νὰ στηρίζει, με ὅσες δυνάμεις καὶ τρόπους διαθέτει, τὸ ἔργο τοῦ Σχολείου, γιὰτὶ πιστεύει ὅτι σήμερα τὸ Σχολεῖο εἶναι ὁ πρῶτος παράγων πού, ἀν λειτουργήσει σωστὰ, μπορεῖ ν' ἀλλάξει καὶ νὰ γίνῃ καλύτερη ἡ κοινωνία μας. Ἀλλωστε τὴ δράση αὐτὴ τὴν ἔχει σημαία τοῦ ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ του.

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ἡ τοιχογραφία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στὸ ὑπέρθυρο τῆς βασιλείου πύλης τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου. Ἔργο τῶν ἀρχῶν τοῦ 14ου αἰῶνος, ἀποδιδόμενον στὸν περίφημο Θεσσαλονικέα ζωγράφου κυρ Μα- νουήλ Πανσέληνο. Ἐπιζωγραφίσθηκε τὸ 1789 ἀπὸ τὸν μοναχὸ Μακάριο Γαλατσιάνο, μὲ δαπάνες τοῦ παπᾶ-Γιάννη «ἐκ Κάστρου τοῦ Γησβέρου» (σημερινὰ Στάγειρα) καὶ τῶν τέκνων τοῦ Χριστοδούλου καὶ Βασιλείου.

Ι. Ἀ. Π.

Εἰκόνα οπισθοφύλλου: Ἐπίτιλο κόσμημα καὶ ἀρχικὸ γράμμα Ε στὴν ἀρχὴ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου. Χειρόγραφο αρ. 4, φύλλο 279α τῆς Μονῆς Διονυσίου (13ος αἰ.).

Σ. Ν. Κ.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ, ΑΓΝΩΣΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ Ι. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Πρώην Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας

(Μετά τη δημοσίευση του κειμένου μου για τη μάχη της Αγ. Αναστασίας, θυμήθηκα και αναζήτησα ένα σχετικό μικρό βιβλίο, εντελώς άγνωστο στο ευρύ κοινό, αλλά και στις βιβλιοθήκες. Πρόκειται για το 62 σελίδων βιβλίο του γνωστού στη Χαλκιδική Στρατηγού Ι. Σ. Αλεξάκη, με τίτλο «ΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ», γραμμένο από τον ίδιο και έτοιμο να εκδοθεί, αλλά πριν σταλεί στο τυπογραφείο, αιφνιδίως ο στρατηγός πέθανε (24-5-1980). Το βιβλίο εκδόθηκε από τους δικούς του λίγους μήνες μετά τον θάνατό του. Το ειδικό ενδιαφέρον του βιβλίου είναι ότι περιλαμβάνει επιστολή προς τον στρατηγό και εκτενές «ιστόρημα», σχετικό με τη μάχη της Αγ. Αναστασίας του συνταξιούχου, τότε, δασκάλου Δημητρίου Β. Τσιότρα, «εκ Παλαιοχώρας», προϊόν έρευνας του ίδιου, όπως λεπτομερώς αναφέρει. Παρά το γεγονός ότι το «ιστόρημα» του Δ. Τσιότρα διαφέρει σε αρκετά σημεία από τα γνωστά, αλλά και γιατί συνεισφέρει πολλά νέα στοιχεία, το καθιστά εξαιρετικά ενδιαφέρον. Ευελπιστώ ότι θα βρεθεί τρόπος να δει τη δημοσιότητα από τις στήλες του «ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ». Ευχαριστώ τον κ. Μιχάλη Κ. Ζαμπούνη για τον δανεισμό του βιβλίου).

Η επιστολή του δασκάλου Δημ. Βασ. Τσιότρα στον στρατηγό Ιωάννη Σ. Αλεξάκη
(διατηρείται η ορθογραφία του κειμένου)

Εν Πολυγύρω τη 22 Απριλίου 1973

Προς τον σεβαστόν Στρατηγόν κ. Αλεξάκη Ιωάννη Στρατηγέ μου,

Εγκατασταθείς προσωρινώς εκ Θεσσαλονίκης εις Πολύγυρον, λόγω διορισμού της θυγατρός μου ως Καθηγήτριας, και πληροφορηθείς εκ του αγαπητού φίλου Γεωργίου Δέλλιου εκ Πολυγύρου την μεγάλην σας επιθυμίαν δια την συγκέντρωσιν ιστορικού υλικού γύρω από τους αγώνες του Νταφώτη, οπλαρχηγού του Μακεδονικού αγώνος κατά το έτος 1905, εκ Κρήτης καταγομένου, ευχαρίστως εδέχθην την προσφοράν ταύτην, ίνα και ο ίδιος προσωπικώς ικανοποιησώ και την ιδικήν μου επιθυμίαν. Αλλά και αξιωθώ δια της προσφοράς ταύτης ν' ανάψω ένα κερι για την ψυχήν των ηρώων αυτών, που εθελοντικώς εδέχθησαν να χύσουν το πολύτιμον αυτών αίμα δια την τότε μαρτυρικήν Μακεδονίαν.

Ανέλαβα με την πεποίθησιν ότι θα δυναθώ να ανταποκριθώ εις τούτο, διότι γνωρίζω καλώς την περιοχήν και τα πρόσωπα εκ των οποίων θα ήντλουν τας πληροφορίας.

Έχω ζήσει εις την περιοχήν αυτήν πάνω από 20 έτη,

ως μαθητής του Ιεροδιδασκαλείου

Αγ. Αναστασίας και ως δημοδιδάσκαλος αργότερον εις Βασιλικά και εις Λειβάδι.

Είμαι δε γόνος της ενάνδρου Χαλκιδικής, καταγόμενος εκ Παλαιοχώρας Χαλκιδικής.

Ήλθον εις επαφήν με πρόσωπα άτινα είδον και εφίλοξήνησαν στο σπίτι των τον Νταφώτην. Άλλοι παρέστησαν πλησίον του πεδίου της μάχης, άλλοι έθαψαν τους φονευθέντας, συνέλεξαν αργότερον τα οστά, έκαμαν μετά τριετίαν την ανακομιδήν, και εφύλαξαν και φυλάγουν ακόμη εις ιδιαιτέραν κάσας τα οστά εν τω Κοιμητηρίω Βασιλικών.

Τέλος κατώρθωσα από κάτοικον Λειβαδίου, εκτός των άλλων πληροφοριών, να ανακαλύψω το τραγούδι το οποίον η λαϊκή μούσα συνέταξε και ετραγούδησε τον αγώνα του ήρωα Νταφώτη.

Άπαντες οι κάτοικοι, μετά χαράς και προθυμίας εδέχθησαν να παράσχουν πάσαν πληροφορίαν. Μάλιστα δε οι κάτοικοι των Βασιλικών επιθυμούν και την μετάβασίν σας, Στρατηγέ μου, εις Βασιλικά, όπου θα σας φανούν πολύ χρήσιμοι.

Εξ όλης δε της συμπεριφοράς των αποδεικνύεται η αγάπη, ο Ελληνισμός, ο πατριωτισμός των κατοίκων των Βασιλικών, Γαλατίστης, Λειβαδίου, Γαλαρηνού και Πολυγύρου...

(στη συνέχεια ο Δ. Τσιότρας προτείνει «να μεταφέρωμεν δια τ ε λ ε τ ή ς, τη συμμετοχή Αρχών κλπ τα φυλαττόμενα οστά εις την ιδιαιτέραν των Πατρίδα, την μεγάλην Αδελφήν της Χαλκιδικής, την Κρήτην... Ούτω, ημείς μεν εκτελούμεν το καθήκον μας προς τους νεκρούς ήρωας εις δε τους κατοίκους Βασιλικών, Πολυγύρου, και λοιπών, εκφράζομεν την ευγνωμοσύνην μας...».)

Μετ' απείρου σεβασμού

Δημήτριος Βασ. Τσιότρας, Συντ/χος Δημοδιδάσκαλος

Συνοδευτικά ο Δ. Τσιότρας στέλνει «εκτενές ιστόρημα», όπως προέκυψε από την έρευνα που είχε κάνει, τα σημαντικότερα σημεία του οποίου είναι τα εξής:

ΙΣΤΟΡΗΜΑ. ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΝΤΑΦΩΤΗ

Α. Η Μακεδονία το 1905. Αίτια του Μακεδονικού Αγώνος

Εκ των μαρτυριών τας οποίας έχομεν εκ ζώντων προσώπων επί της εποχής Νταφώτη, εκ των χωρίων Βασιλικών, Λειβαδίου και άλλων, καταφαίνεται ότι ο Νταφώτης ως οπλαρχηγός εθελοντικώς και κατόπιν αδείας της Ελληνικής Κυβερνήσεως, ήλθεν εις Μακεδονίαν με 108 περίπου εκλεκτά παλληκάρια της Κρήτης το έτος 1905, δια να εκδιώξουν τους Βουλγάρους κομιτατζήδες, οίτινες ήρχισαν

να εκβουλαριζούν τους Έλληνας της Μακεδονίας, ήτις ήτο ακόμη εις την κυριαρχίαν του Τουρκικού Κράτους.

Οι Βούλγαροι είχαν σκοπόν... (στη συνέχεια ο Δ. Τοϊόρδας αναφέρεται στον Μακεδονικό Αγώνα και καταλήγει):

Ούτω απεστάλησαν και έδρασαν εις την Μακεδονίαν από το έτος 1903 -1909 διάφοροι ψυχωμένοι άνδρες ως οπλαρχηγοί, ως είναι ο Παύλος Μελάς και πολλοί άλλοι, μάλιστα Κρήτες και άλλοι καταγόμενοι εκ Μακεδονίας.

Μεταξύ των ψυχωμένων εθελοντών ήτο και ο οπλαρχηγός Ιωάννης Νταφώτης εκ Κρήτης, όστις έφθασεν εις την Μακεδονίαν το έτος 1905 με 108 περίπου παλληκάρια, εθελοντάς εκ Κρήτης.

Β. Αφιξις και δράσις του Σώματος Νταφώτη

Το μεταφέρον το Σώμα πλοίον, αντί να αποβιβασθή εις Συκιάν Χαλκιδικής, ως ήτο εντεταλμένος, μετέφερον αυτό κατά λάθος εις Σταυρόν Χαλκιδικής... Εις Σταυρόν ο Νταφώτης επληροφορήθη ότι εις τα πλησίον βουνά των Κερδυλλίων και Σταυρού υπήρχε μία βουλγαρική ομάδα κομιτατζήδων εκ 30 περίπου Βουλγάρων, οίτινες την ημέραν ήθην εργάζονταν διασκορπισμένοι ως υλοτόμοι κλπ και το βράδυ συνεκεντρώνοντο και εκακοποιούσαν τους Έλληνας*.

Τότε ο Νταφώτης έστησε νύκτα ενέδραν επί μιας χαράδρας και εφόνευσε όλους σχεδόν. Τούτο γνωσθέν ενεθάρρυνεν μεν τους Έλληνας, αλλ' εξερέθισε τους Βουλγάρους, οίτινες διεμαρτυρήθησαν εις την Τουρκικήν Κυβέρνησιν, με την δικαιολογίαν ότι ήσαν ήθην αθώοι εργάται και διατί επιτρέπει η Κυβέρνησις μίαν τοιαύτην κατάστασιν.

Θιγέντες τότε οι Τούρκοι και πεισθέντες ότι ο ομαδικός αυτός φόνος τόσον ανδρών οφείλετο εις οργανωμένην ομάδα Ελλήνων μικροενόπλων, εκινήθησαν από παντού ομάδες Τουρκικού στρατού. Τότε παρετηρήθη ανήσυχος κίνησις με επιτάξεις ζών κλπ και ανεχώρησεν εκ Πολυγύρου στρατιωτική Τουρκική δύναμις προς κατάδιωξιν.

Γ. Μάχη εις Μονήν Αγίας Αναστασίας την 2 Μαΐου 1905

Μετά το κατόρθωμα εκείνο ο Νταφώτης, κατόπιν ασφαλώς εντολής του Προξενείου, ίνα σωθή, μετέβη εις την Μονήν της Αγίας Αναστασίας, παρά τα Βασιλικά.

Διερχόμενος από το ορεινόν χωρίον Λειβάδι, πλησίον και άνωθεν της Μονής, έλαβε ως οδηγόν τον τότε αγροφύλακα Αγγελον Μπαζούκαν (επονομαζόμενον Ντέντας), ίνα τους οδηγήσῃ, ως είχαν εντολήν, εις την τοποθεσίαν «Πέτση Βράχων» άνωθεν των αποκρήμνων βράχων της Μονής, όπου υπήρχε ίσιο μέρος για λημέριασμα και νερό κοντά εκεί στο εξωκκλήσι του Αγίου Θεωνά.

Όλος ασφαλώς ο ορεινός όγκος άνωθεν της Μονής και η θέσις «Κουρί» Λειβαδίου θα ελέγχετο υπ'αυτών.

Εις το ολιγοχρόνιον αυτό διάστημα και μέχρι οριστικής τοποθετήσεως των ανδρών του, ασφαλώς είχαν τον χρόνον οι στρατιώται του Νταφώτη να κινούνται ελευθέρως.

Π' αυτό μανθάνομεν ότι μερικά παλληκάρια του Νταφώτη εις τας 2 Μαΐου 1905, ημέραν εορτής του Αγ. Αθανασίου, όποτε εώρταζε το Λειβάδι, κατά το απόγευμα της ίδιας ημέρας ενεφανίσθησαν και πιάστηκαν (μετέσχον) εις τον Δημόσιον χορόν του χωριού.

Καθ' ον χρόνον τα παλληκάρια εχόρευον, εκυκλώθη το χωριό από Τούρκους.

Επήλθε πανικός και οι κάτοικοι με πολλήν επιμέλειαν έκρυσαν τα παλληκάρια και τα εφυγάδευσαν για το λημέρι των. Τούτο δεικνύει ότι κατόπιν προδοσίας οι Τούρκοι ευρίσκοντο κατά πόδας του Νταφώτη.

Συγχρόνως συνελήφη και ο σύνδεσμος του Νταφώτη Άγγελος Μπαζούκας ή Ντέντας από τους Τούρκους, όστις από το λημέρι του Νταφώτη μετέβαινε στο χωριό του Λειβάδι.

Ούτος επιέσθη, εδάρη ανηλεώς και μη δυνάμενος να δικαιολογηθή, ηναγκάσθη να φανερώση το κρησφύγετον του Νταφώτη. Ήτο απόγευμα της 2 Μαΐου 1905.

Προ της μάχης είχε καταταγή εις το Σώμα Νταφώτη και ο εκ Γαλατίστης ονόματι Γεώργιος Πλούσιος.

Ακόμη δε καλά καλά δεν είχαν εγκατασταθή εις την Μονήν οι άνδρες του Νταφώτη και ξαφνικά ακούεται μια φωνή: τ ε σ λ ί μ, δηλαδή παραδοθείτε.

Τόσο πολύ βιαστικά και πρόχειρα αμύνθη ο Νταφώτης δια βομβών κλπ, αλλ' ήτο αδύνατον να αμυνθή πλήρως. Ήτο απόγευμα και προσεπάθει να κρατήσῃ άμυνα μέχρις ότου σκοτεινιάσῃ, δια να εκμεταλλευθή το σκότος της νυκτός.

Όταν εσκοτεινίασεν οπισθοχώρησεν ο Νταφώτης, μάλλον ατάκτως δια των χαραδρών και κατευθύνθη προς Νοτιο-δυτικά εις τα υψώματα του χωριού Γαλαρινός περί την 1.30 ώραν.

Είχεν ειδοποιηθή το Προξενείον παρά του πράκτορος Αναστασίου Πατίκα εκ Βασιλικών και την ίδιαν ημέραν μετέβη δι' αμάξης μετά της συζύγου του ο Κάκαβος, δια να προσκυνήσῃ ήθην εις την Μονήν, με σκοπόν όμως να συνεννοηθή μετά του Νταφώτη.

Δυστυχώς όμως δεν επρόλαβε. Την ώραν όπου ευρίσκετο ο Κάκαβος κοντά εις το Μετόχι, κάτωθεν της Μονής, ήρχισεν η συμπλοκή και ηναγκάσθη να επιστρέψῃ άπραγος εις Θεσσαλονίκην.

Κατά την ώραν της μάχης ευρίσκετο εκεί μετά του πατρός του και ο Δημήτριος Β. Πατίκας εκ Βασιλικών και ήκουε τους πυροβολισμούς και έβλεπε τους άνδρας του Νταφώτη να φεύγουν προς το χωριόν Γαλαρινόν.

Εις τον τόπον της μάχης την επαύριον ευρέθησαν 10-12 παλληκάρια φονευθέντα.

Συνελήφθη και ο εκ Γαλατίστης Γεώργιος Πλούσιος,

* (ο στρατηγός Αλεξάκης σημειώνει ότι το περιστατικό της εξόντωσης της βουλγαρικής αυτής ομάδας, έγινε στο βουνό Σογλιάνι, κατά μαρτυρία του Πολυγυρινού Γ. Δέλλιου)

ὅστις ἐδάρη και δικαιολογηθεῖς ὅτι συνελήφη και βιαίως εκρατήθη ἀπὸ τον Νταφώτην, ἀπεστάλη εις εξορίαν ὑπὸ των Τούρκων εις Αραβίαν, ὅπου παραμεινας αρκετά ἔτη κατώρθωσεν ἀργότερον δια μέσου της Μασσαλίας της Γαλλίας να ἐπανέλθη εις Γαλατίσταν.

Εκεῖ εις τον κήπον της Μονῆς, τον ὁποῖον διετήρει ο κηπουρός Μπάρμπα Βασίλης, ἐκρυσεν ἕναν στρατιώτην του Νταφώτη. Την ὥραν ἐκείνην που προσεπάθει να τον κρύψη, ἐνεφανίσθη ξαφνικά ἕνας Τούρκος. Ακαριαίως οπλισθεῖς ο στρατιώτης του Νταφώτη, ἐφόνευσε τον Τούρκον και ἐυρίσκειται εἰσέτι θαμμένος κάτω ἀπὸ μίαν ἐλιάν, δυτικά του κήπου. Τούτο δεν ἐγένεον ἀντιληπτόν τότε. Τον τάφον τον γνωρίζει ο ἀπόφοιτος της Σχολῆς Αγ. Αναστασίας ἱερεὺς Θεσσαλονίκης Παπα-Αλέξανδρος Παπαχρίστος. Τον ὑπέδειξεν ο μπαξεβάνος Μπάρμπα –Βασίλης.

(Στο σημεῖο αὐτὸ ο στρατηγὸς Αλεξάκης παρεμβάλει ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς του Γ. Δέλλιου, στο ὁποῖο λέγει ὅτι «...Για την ὑπόθεση Νταφώτη βρήκα ἄνθρωπον ὅπου... μου εἶπε ὅτι το μέρος ὅπου ἐγένε η μάχη λέγεται Πλαταριά και ἐκεῖ εἶναι ο βράχος ὅπου ἦτο ταμπουρωμένος ο Νταφώτης και σήμερα ἀκόμη λέγεται «η Πέτρα του Νταφώτη». Στα Βασιλικά εἶχε δοθῆ εις μίαν ὁδὸν το ὄνομα «ὁδὸς Νταφώτη»). Συνέχεια της ἐξιστόρησης Τσιότρα:

Δ' Μετὰ την μάχην ο Νταφώτης εις Βασιλικά και Θεσ/νίκη

Μετὰ την ὀπισθοχώρησιν ο Νταφώτης με 10 παλληκάρια του (ἴσως το ἐπιτελεῖον του), ἐυρέθη ἄνωθεν και δυτικά του χωρίου Γαλαρινός. Ἦτο σκότος και δεν ἐγνώριζε πού ἐυρίσκετο. Ἐβλεπε φῶτα εις τα γύρω χωριά και ἐφοβεῖτο μήπως εἶναι Τουρκικοὶ Συνοικισμοί.

Ο Νταφώτης, ἐμπειρος εις τα πολεμικά, εἶχε διδάξει τους ἄνδρες του, μεταξύ των ἄλλων και το σύνθημα και παρασύνθημα κατὰ την νυκτερινὴν διαφυγὴν εκ της Μονῆς οἱ ἄνδρες το χρησιμοποίησαν εις το σκοτάδι της νύκτας προς ἀναγνώρισιν και ἀποφυγὴν ἐχθρικής ἐνέδρας. Εἶχε δώσει σύνθημα –παρασύνθημα το «Κόραξ – Κρήτη».

Εκεῖ κοντά ἦσαν κάτι ἄλογα και κατὰ την ὥραν ἐκείνην ἐπήγε κάποιος εκ του Γαλαρινού να τα συμμαζέψη. Λόγω της εορτῆς της πανηγύρεως του χωρίου Αγίου Αθανασίου την 2 Μαΐου και λόγω της μάχης εἶχε καθυστερήσει να τα παραλάβη. Τότε τον ἐπλησίασαν μερικοὶ ἄνδρες του Νταφώτη, για να μάθουν πού ἐυρίσκονται και ποῖα χωριά εἶναι τα γύρω. Τότε ἐμάθαν ὅτι ἐυρίσκονται σε Ἑλληνικά χωριά και ὅτι δεν διατρέχουν κίνδυνον. Ὄταν δε ἐμάθουν ο Νταφώτης ὅτι το μεγαλύτερο χωριὸ ἦσαν τα Βασιλικά, ἐζήτησε να τους ὁδηγήσῃ ἐκεῖ ο πληροφοριοδότης.

Με μεγάλην προθυμίαν ο ἄνθρωπος αὐτὸς τους ὠδήγησε. Σε μια ὥρα περίπου ἐφτάσαν εις τα Βασιλικά. Εκεῖ συνεδέθησαν με ἄλλον σύνδεσμον ἐμπιστον και ἀνεχώρησεν ο εκ Γαλαρινού.

Εις τα Βασιλικά ἀπετάθησαν κατ' ἀρχὰς δια φιλοξενίαν εις τον παπὰ Παναγιώτου (Παπαφιλίππου) το σπίτι. Μη ἔχων δε χῶρον οὗτος δια τόσα ἄτομα, τους ἐστεῖλεν εις του δασκάλου το σπίτι Καρακώττα (Δασκάλου

–Δικηγόρου). Ὄταν αὐτὸς ἐμάθην ποῖοι εἶναι και για καλύτερη ἀσφάλεια, ὅστις ἦτο ἄνθρωπος δραστήριος, πατριώτης, ἐνημερωμένος εις την κίνησιν του ἀγῶνος, διπλωμάτης και μέσα εις τους Τούρκους ἀκόμη.

Τότε ο Πρόεδρος της Κοινότητος Σαραφιανός, μετὰ μεγίστης προθυμίας διέταξε να πάνε εις το σπίτι του Βάσου (Βασιλείου) Γακούδη, εις την ἄκραν του χωρίου νοτιο-ἀνατολικά, το ὁποῖον ἦτο εκ των προτέρων σπίτι ὠρισμένο για τέτοια πρόσωπα, με ἰδιοκτήτη κατὰλληλον δια φιλοξενίαν και προφύλαξιν.

Μόλις ἐφθάσαν ἐκεῖ, ο σύνδεσμος του εἶπε να ἀνάψῃ τη λάμπα, γιατί του φέρνει φίλους. Πριν ὅμως ἀνάψῃ το φως, ο Γακούδης ἐζήτησε να μάθῃ τι ἄνθρωποι εἶναι. Μόλις ἐμάθε, διέταξε να περάσουν στο σπίτι σκοτεινά και ἀφοῦ ἔκανε συσκότιση στα παράθυρα, τότε ἀνάψε τη λάμπα.

Ἐπειδὴ ὅμως ἦσαν ἕνδεκα ἄτομα και δεν εἶχεν ἀρκετά τροφίμα, εἰδοποίησε τον Πρόεδρον Σαραφιανόν και ἐκεῖνος διέταξε τους ξενοδόχους, ἐμπιστους του, ἀμέσως ὅσα ψωμιά και ὑπόλοιπα φαγητὰ εἶχαν να τα δώσουν. Οὕτω και ἐγένε.

Εκεῖ ἐφαγαν καλά, ξεκουράστηκαν, ἴσως και τραύματα να ἐπέδεσαν και παρέμειναν ἐν ἀσφαλείᾳ ὅλην την νύκτα εις το σπίτι αὐτό.

Τότε με τον θόρυβον τῶσων ἀτόμων ἐξύπνησαν και τα παιδιὰ του Βάσου Γακούδη, μεταξύ των ὁποίων και ο ἀφηγούμενος ταῦτα σήμερον Νέστωρ Β. Γακούδης.

Ἀγουροξυπνημένα ως ἦσαν τα παιδιὰ, ἐτρίβαν τα μάτια των και ὅλο ἐβλεπαν τους ἀρματωμένους στρατιώτας. Περιγράφων δε ο σήμερον ογδοήκοντα ἐτῶν και πλεον Νέστωρ Γακούδης τον Νταφώτην, λέγει ὅτι ἦτο ἕνας λεβέντης γεροδεμένος ἄνδρας, ξανθός, υψηλός, μπρατζομένος και τον παρομοιάζει με ἕναν πατριώτην του Βασιλικιώτην, τον Πέτρον Καμπούρην.

Την ἐπομένην πρωὶ –πρωί, χαράματα θαμπά, (ἐφεραν;) χωριάτικες ἐνδυμασίες (της ἐποχῆς ἐκείνης) τους ἐνδυσαν ὅλους χωρικούς, ἔκαμαν δέμα τα στρατιωτικά των ρούχα και με δύο σούστες (κάρρα) τους ἐστεῖλαν με προφύλαξιν εις το Προξενεῖον στην Θεσσαλονίκην.

Κατὰ τον Δημήτριον Β. Πατίκαν μανθάνομεν ὅτι ἐκεῖθεν ο Νταφώτης ἐφυγεν εις την Αἴγυπτον και ἐκτοτε ἀπωλέσθησαν τα ἰχνη του.

Ε' Ταφή των νεκρῶν

Την ἐπαύριον, μόλις ἐμάθαν το κακὸν αὐτὸ που ἐγένε για τον Νταφώτην, ομάδες ἐνοπλες και μυστικές ἐβγήκαν δια βοήθειαν και περισυλλογὴν των ὑπολειμμάτων των ἀνδρῶν του Νταφώτη. Περί του ἀποτελέσματος αὐτῆς της ἐνεργείας οὐδὲν γνωρίζομεν.

Μετὰ την ἀποχώρησιν των Τούρκων εκ του πεδίου της μάχης, οἱ Βασιλικιώτες και εκ των γύρω ἄλλων χωριῶν κάτοικοι, Γαλαρινού, Γαλατίστης και Λειβαδίου προέβησαν εις την συλλογὴν και ταφὴν των νεκρῶν του Νταφώτη. Ἐυρέθη δε και ο ἱερεὺς του Λειβαδίου Παπαγιάννης (Οικονόμος).

Συνελέγησαν περίπου 10-14 φονευθέντες ἄνδρες του

Νταφώτη, τους οποίους έθαιψαν κατά τας διατάξεις της εκκλησίας εις την Μονήν της Αγίας Αναστασίας.

Ύστερα από τρία χρόνια, κατά τα κεκανονισμένα, οι κάτοικοι των Βασιλικών έκαναν την ανακομιδήν των οστών, τα οστά δε αυτά συνεκέντρωσαν εις μίαν μεγάλην κάσαν ξυλίνην και τα μετέφεραν εις το Κοιμητήριον των Βασιλικών, όπου και ο ναός Μεταμορφώσεως. Εκεί και σήμερα φυλάσσονται ακόμη μετά των άλλων οστών των κατοίκων των Βασιλικών.

Κατά ομολογίαν του κ. Σκαρλατούδη, όστις, μικρός τότε, ανακάτεψε με άλλους την κάσαν των νεκρών, εύρε και ένα δάκτυλον χεριού άλυωτον που είχε και δακτυλίδι, όπερ δεν το επείραξεν.

Σήμερα οι κάτοικοι των Βασιλικών, απονέμοντες τιμήν εις τον Νταφώτην, τον δρόμο που κατευθύνεται προς το σπίτι του Γιακούδη, όπερ παραμένει ως ήτο, το ονόμασαν οδός Νταφώτη.

ΣΤ' Αιχμάλωτοι τραυματίαι

Κατά πληροφορίαν του κ. Γεωργίου Δέλλιου, εις την μάχην εις την Μονήν της Αγ. Αναστασίας συνελήφθησαν πέντε άνδρες του Σώματος Νταφώτη και μετέφερσαν εις τον Πολύγυρον, εγκλεισθέντες εις τας εκεί φυλακάς.

Εξ αυτών οι τρεις ήσαν τραυματίαι και τους εβοήθησεν εκεί ο ιατρός Αθανάσιος Ιατρού.

Τους φυλακισμένους αυτούς οι άρχοντες Πολυγύρου περιποιήθησαν πάρα πολύ δια του μικρού τότε Γ. Δέλλιου, ως ανυπόπτου λόγω της μικράς του ηλικίας και της συχνής επαφής μετά των Τούρκων.

Τον συνεβούλευσαν πώς θα φερθή εν περιπτώσει συλλήψεως, πώς να καλύπτεται κλπ.

Εις το γάλα που τους επήγαινε στη φυλακή, μέσα σε χωμάτινη κούπα, έρριχναν τα μεταλλικά νομίσματα (διγροσα και γροσάκια) και δεν εφάινοντο.

Το φαγητό που τους επήγαινε, έλεγε ότι του το έδιναν κάτι γυναικες για χαίρι ή χαίράτι (καλωσύνη), ελεημοσύνη, πράγμα το οποίον οι Τούρκοι εσέβοντο.

Εστέλλετο μάλιστα το φαγητόν και εις τους εκεί φυλακισμένους δύο Τούρκους, δια να φαίνεται ότι δι' ελεημοσύνης τροφοδοτούν αδιακρίτως.

Ύστερα από αρκετόν καιρόν έλαβον οι προύχοντες Πολυγύρου την απόφασιν να τους φυγαδεύσουν. Τους επρομήθευσαν κρυφίως κατάλληλα εργαλεία δια να τρυπήσουν έσωθεν τα θεμέλια της φυλακής και να δραπετεύσουν, καθοδηγούμενοι έξωθεν.

Δυστυχώς την τελευταίαν στιγμήν όταν έφταναν εις το τέρμα, ένας άλλος άρτι φυλακισθείς, ήκουσε κρότον και μη γνωρίζων την υπόθεσιν επρόδωσεν εις τους Τούρκους, οίτινες, αφού τους έδειραν ανηλεώς, τους μετέφεραν εις την Θεσσαλονίκην, απ' όπου αγνοούμεν την τύχην των.

Η λαϊκή όμως μούσα, εκτιμώσα τας προσπαθείας και τους αγώνας του Νταφώτη, εις το Λειβάδι τους έψαλε το παρακάτω τραγούδι, όπερ ο 80ετής Αθανάσιος Εμμ. Βαρής εκ Λειβαδίου μου απήγγειλε, όπερ και το εχόρευον τότε:

1. Τρίτη, Τετάρτη φοβερή,
Πέμπτη φαρμακωμένη
ετύλιξ' όλη η Τουρκία
τους κλέφτες στο λημέρι.

2. Ο Κόλασης εφώναξε
τον καπετάν Νταφώτη:
«παιδιά, τεσλίμι γίνετε,
να σώσετε τη νιότη».

3. Κι ο καπετάνιος φώναξε:
παιδιά μη φοβηθήτε.
Κτυπάτε τους, ώσπου νύχτωσε
Και έπειτα σκορπιστήτε».

Εν Πολυγύρω τη 29 Απριλίου 1973

Ο συλλέξας τας πληροφορίες

Δημήτριος Β. Τσιότρας, συνταξιούχος διδάσκαλος
Εκ Παλαιοχώρας Χαλκιδικής

Τέλος, ο Δ. Τσιότρας, σημειώνει τα ονόματα των γερόντων, οι οποίοι του έδωσαν τις σχετικές πληροφορίες και ήταν:

1. Γεώργιος Αναστ. Πατίκας, ετών 75, Βασιλικά

2. Γεώργιος Δέλλιος, ετών 82, Πολύγυρος

3. Νέστωρ Βάσου (Βασιλείου) Γιακούδης, ετών 80, Βασιλικά

4. Αθανάσιος Εμμ. Βαρής, ετών 80, Λειβάδι

5. Δημήτριος Β. Πατίκας, ετών 80, Βασιλικά

6. Αλέξανδρος Παπαχρίστου, ιερέυς, Θεσ/νίκη, εκ Ταξιάρχου Χαλκ/κής

7. Τάκης (Δημητράκης) Λογοθέτης, Ηπειρώτης, Βασιλικά

Μετά την παράθεση του «ιστορήματος» του Δ. Τσιότρα, ο στρατηγός Αλεξάκης σημειώνει πληροφορίες σχετικές με τους πέντε αιχμαλώτους του σώματος Νταφώτη δύο των οποίων δίνει τα ονόματα, Γεωργακάκης και Τζικάκης, «νεανία 20-21 ετών». Τα ονόματα των άλλων τριών, ηλικίας περίπου 30 ετών, «δεν ενθυμείται σήμερα ο κ. Δέλλιος». Ούτε για την τύχη των αιχμαλώτων είχε κάποια πληροφορία ο Γ. Δέλλιος. Σημειώνει ακόμη ο στρατηγός Αλεξάκης, ότι στην Κρήτη συνάντησε, το 1973, έναν από τους άνδρες του Νταφώτη, τον Μανώλη Πατσιδιώτη, ο οποίος του έστειλε επιστολή, στην οποία, μεταξύ άλλων σημειώνει ότι, «μετά την διάλυση του σώματος Νταφώτη... συνετάχθη έτερον σώμα εις το Προξενείον Θεσσαλονίκης και κατεσκηνώσαμεν στον Βάλτον... εναντίον των βουλγαρόφωνων χωριών. Μετά 3 μήνας ησθένησα από ελώδεις πυρετούς και με έστειλαν στο Νοσοκομείον... Το έτος 1912 κατέβηκα εθελοντής (από Γαλλία) με 300 άλλους και κατετάχθην εις το 1ον Έμπεδον Κρητών... (και σημειώνει την πορεία του Τάγματός του προς την Ήπειρο – προφανώς σε ένα από τα δύο τάγματα του Συντάγματος Κρητών που πήγαν στο μέτωπο της Ηπείρου, το 1ο ήλθε στη Χαλκιδική κλπ Σημαντική επίσης η πληροφορία ότι οι περισσότεροι από τους άνδρες του Νταφώτη συνέχισαν, μέσω του Προξενείου, τον αγώνα τους από άλλα σώματα).

ΤΟ ΦΙΡΜΑΝΙ ΑΜΝΗΣΤΙΑΣ ΤΩΝ ΚΑΣΣΑΝΔΡΙΝΩΝ ΜΑΧΗΤΩΝ ΤΟ 1821

ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΜΑΚΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ομότιμος καθηγητής πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Είναι γνωστόν ότι μετά το «χαλασμό» της Κασσάνδρας, κατά το 1821, όσοι Κασσανδρινοί διέφυγαν τη σφαγή και την αιχμαλωσία, κατέφυγαν στο Άγιο Όρος, στις Σποράδες, στην Αίγινα, Ύδρα και Ψαρά. Η Κασσάνδρα έμεινε έρημος χώρα. Αυτό το γεγονός ήταν προφανώς ασύμφορο οικονομικώς και για το Τούρκικο θησαυροφυλάκιο. Ο Κασσανδρινός Καπετάν **Αναστάσιος Χυμεντός**, ευρισκόμενος στην Αταλάντη, κάποια στιγμή, περί το 1827, έστειλε επιστολή προς τον Σουλτάνο, όπου εξιστορούσε κυρίως το οικονομικώς ασύμφορο γι' αυτούς, με μια Κασσάνδρα ακατοίκητη. Με άλλα λόγια ζητούσε αμνηστία, ώστε να επανέλθουν οι Κασσανδρινοί και όχι μόνο, στα σπίτια τους και πάλι. Πράγματι ο Σουλτάνος είδε ευμενώς αυτό το αίτημα του Χυμεντού και αμέσως έστειλε προς τον Ομέρ πασά της Θεσσαλονίκης το παρακάτω "φιρμάνι" (σε ελεύθερη μετάφραση..)

«Εξοχότατε "μουτεσαρίφη" των 'σαντσακίων' Θεσσαλονίκης και Καβάλας, Βεζύρη Μου Ομέρ πασά. Εσύ ο έξοχος στρατάρχης, ο ρυθμιστής του κόσμου, που με την ορθή κρίση σου διευθύνεις τις υποθέσεις του κόσμου και θέτεις τα θεμέλια του κράτους και την ευημερία του, να είναι διαρκές το κλέος σου. Ο καπετάν **Αναστάσιος**, κάτοικος κυρίως της Κασσάνδρας, που ύστερα από την εκεί επανάσταση κατέφυγε στα νησιά της άσπρης θάλασσας, ζήτησε συγγνώμη και αμνηστία. Υποσχέθηκε να συγκεντρώσει στη Χερσόνησο αυτή όλους τους ραγιάδες, στα σπίτια τους. Η χερσόνησος αυτή προς το παρόν είναι κατεστραμμένη και έρημος. Ληστές κατοίκησαν και οχυρώθηκαν, κατά καιρούς, σ' αυτή. Επιβάλλεται, πρωτίστως, η εξόντωση των ληστών αυτών, ώστε οι τίμιοι ραγιάδες να αποκτήσουν σχετική ευημερία. Εσύ ο διακεκριμένος Βεζύρης Μου να δηλώσεις σ' αυτόν ότι γίνεται δεκτή η συγγνώμη του και θα χορηγηθεί αμνηστία υπό τον όρο βέβαια ότι θα αρθεί η προσωινία «καπιτάν» και θα του παραχωρηθεί η υπηρεσία και ο τίτλος του «κοτζαμπάση» της χερσονήσου αυτής. Να διοριστεί κατάλληλος μουσουλμάνος διοικητής στη χερσόνησο αυτή και να μετακληθούν και εγκατασταθούν οι υπό των αρχών της επανάστασης φυγόντες ραγιάδες. Έτσι θα υπάρξει πρόοδος και ευημερία στη χερσόνησο αυτή, με την προϋπόθεση βέβαια της εκπλήρωσης των απαιτούμενων τύπων της υποτέλειας, υποταγής, πίστωσης και τιμότητας.

Όπως, κατά το ιερό δίκαιο, επιβάλλεται η τιμωρία και ο σωφρονισμός των ραγιάδων που εστασίασαν κατά της βασιλείας Μου, έτσι επιβάλλεται και στα ευγενή ήθη του κυρίαρχου βασιλέως να αξιώσει αυτούς συγγνώμης και στοργής, ώστε να ζήσουν ήσυχα και με ασφάλεια πάντοτε υπό την φιλόανθρωπο και κοσμοκρατορική αιγίδα. Για όσους ζητούν συγγνώμη πρέπει να διαπιστωθεί ότι οι λόγοι, οι πράξεις, η διαγωγή και η συμπεριφορά τους είναι σύμφωνοι με τους τύπους της υποταγής και ανάλογοι με τους όρους της αμνη-

στίας. Γι' αυτό και υπό την προϋπόθεση ότι θα εκτελέσουν πλήρως τους όρους αυτούς, τους οποίους και εσύ αποδέχθηκες, επέτρεψα και εξέφρασα την υψηλή θέλησή Μου όπως συγχωρηθούν και λησμονηθούν τα προηγούμενα εγκλήματα τους. Προς ανακήρυξη δε και αναγγελία της εκδόσεως μεγαλοπρεπούς αυτοκρατορικού Φιρμανίου Μου, εκδόθηκε και στάλθηκε το παρόν δια του .... Μόλις πάρεις αυτό, να καταργήσεις την επωνυμία «καπιτάν» από τον Χυμεντό και να τον χρησιμοποιήσεις στην υπηρεσία του κοτζαμπάση. Να εκλέξεις δε και να διορίσεις εσύ έναν διοικητή, έμπιστο και νοήμονα και να τον στείλεις και εγκαταστήσεις στη χερσόνησο αυτή, σύμφωνα πάντα προς την αυτοκρατορική θέλησή Μου. Εις το εξής εφόσον οι ραγιάδες αυτοί δεν πράξουν κάτι το αντίθετο, να σκιάζονται και προστατεύονται αυτοί υπό τη φιλόστοργη αιγίδα Μου. Εκτός από την προστασία και ασφάλεια καμία άλλη μεταχείριση δεν θα τύχουν. Να ανακοινώσεις το γεγονός αυτό σε όλους τους ραγιάδες της χερσονήσου και να επιδείξεις την απαιτούμενη ικανότητα και εμπειρία αποφεύγοντας κάθε αντίθετη ενέργεια.

Διατάσσω, μόλις πάρεις αυτό, να ενεργήσεις σύμφωνα προς το άξιο υποταγής περιεχόμενό του. Γνωρίζοντας αυτά να σέβεσαι το ιερό σύμβολό Μου. Κωνσταντινούπολη 27 Ιουλίου 1827».

Σημ. Είναι γνωστό ότι ο Καπετάν Αναστάσιος Χυμεντός πληροφορήθηκε τα σχετικά με το Φιρμάνι αυτό, αλλά τελικά δεν δέχθηκε να επανέλθει στην Κασσάνδρα. Παρέμεινε μαζί και με άλλους Κασσανδρινούς στην Αταλάντη. Λέγεται ότι ακόμη και σήμερα υπάρχει στην Αταλάντη οικογένεια με το επώνυμο Χυμεντός. Ύστερα από αρκετά χρόνια, το 1854 ο Καπετάν Αναστάσιος επισκέφθηκε την Κασσάνδρα, ως σύμβουλος του Τσάμη Καρατάσιου, που ως γνωστόν, ήθελε να την κάνει ορμητήριο του απελευθερωτικού αγώνα της Μακεδονίας. Οι πρόκριτοι της Κασσάνδρας βέβαια δεν συμφώνησαν, λέγοντας στον συμπατριώτη τους ότι δεν είναι επιτυχής η εκλογή της Κασσάνδρας ως ορμητήριο του αγώνα, γιατί ο ισθμός στην Ποτίδαια δεν είναι κομμένος, όπως το 1821, και ως εκ τούτου εύκολα θα εισέλθουν τα Τούρκικα στρατεύματα.

Πρέπει βέβαια να λεχθεί ότι, ύστερα από αυτό το Φιρμάνι, πολλοί Κασσανδρινοί και όχι μόνο επανήλθαν και εγκαταστάθηκαν στην Κασσάνδρα. Στη **Βάλτα** επανήλθαν αρχικά 17 οικογένειες. Αυτές ήταν των: **Τσελεπή, Καμποροβασίλη, Μουρμουρή, Πετεινάρη, Παπαγιάννη, Καλέμη, Μπαρή, Μοσχάρα, Πανταζόπουλου, Παραθυρά, Πασχάλη, Αλεξού, Ρηγόπουλου, Καπλάνη, Σιμώνη, Κάψα και Οικονόμου.**

ΥΓ) Στο τεύχος 31ο του Παγχαλκιδικού Λόγου, ο συγγραφέας Νίκος Ε. Παπαοικονόμου, αναφέρει περισσότερα σχετικά με τη δράση-βιογραφία του καπετάν Αναστάσιου Χυμεντού.

ΕΠΙΚΑΙΡΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Φιλολόγος- Ποιητής

Το πλοίο της Γραμμής χάνεται στο βάθος, κόντρα στην ασθμαίνουσα πνοή των μελτεμιών, ενώ οι ολόλευκοι γλάροι με συνεχείς εφορμήσεις δροσιζονται στα αφρισμένα σμήνη των κυμάτων. Μια σειρά από πλοιάρια σε διατεταγμένη παράταξη κατευθύνονται στο λιμάνι, ενώ στον ουρανό υπερίπτανται αεροπλάνα σε σχηματισμούς, συμμετέχοντας στην έναρξη της Ναυτικής Εβδομάδας. Καβάλα, Ιούνιος 2017.

Επιστρατεύω την ιστορική μνήμη και βυθίζομαι στην μακρόχρονη θαλασσινή διαδρομή της χώρας μας. Αβίαστα συνάγεται η διαπίστωση πως κοιτίδα του Ελληνισμού είναι η θάλασσα, καθώς τα νησιά και τα παράλια δίνουν έντονο το πολιτισμικό τους στίγμα σε όλες τις εκφάνσεις της δραστηριότητάς τους. Για αυτό και δεν είναι συμπτωματικό πως από τα βάθη των αιώνων οι ναυτικοί αγώνες των πατεράδων μας βρίσκουν την πιο ευρηματική έκφρασή τους στους θρύλους και την ελληνική μυθολογία: θαλάσσια τέρατα παραμονεύουν να καταβροχθίσουν τους ναυτιλλόμενους. Συμπληγάδες πέτρες δοκιμάζουν επώδυνα την προσπάθειά τους για εξασφάλιση ομαλού απόπλου, ενώ από το φρύδι της τρικυμισμένης θάλασσας ο Τριαινοφόρος Ποσειδώνας εποπτεύει το υγρό του Βασίλειο. Η Αργώ του Ιάσονα στη βασανιστική του θαλάσσια περιπέτεια αναζητά το Χρυσόμαλλο δέρασ και η Ελένη της Σπάρτης στην αγκαλιά του εραστή της βρίσκει το κουράγιο να παλέψει με τα κύματα στο ταξίδι για την άγνωστη Τροία.

Άρρηκτη η σχέση της Ελλάδας με τη θάλασσα. Από αυτήν αντλεί δύναμη και με αυτή επιβάλλεται.

Μια σύντομη περιδιάβαση ανά τους αιώνες επιβεβαιώνει το διαρκή αγώνα για την κατάκτηση του υγρού στοιχείου. Στον αγώνα αυτό ο σκοτεινός πόντος πολλούς έσυρε στα ανεξερεύνητα βάθη και «πολλὰς ἰφθίμους ψυχὰς ἠρώων Ἴδι προΐαψεν».

Η Κρήτη αναδεικνύεται θαλασσοκράτειρα, ενώ η Μεσόγειος και ο Εύξεινος Πόντος μετατρέπονται σε ελληνική λίμνη, όχι βέβαια με την έννοια της κρατικής κυριαρχίας, αλλά με την έννοια της επικράτησης του εμπορικού ναυτικού δαιμονίου. Η ναυτική ιδιοφυΐα των Ελλήνων κυριαρχεί στη Μεσόγειο, κέντρο του γνωστού τότε κόσμου που ενώνει και χωρίζει τρεις ηπείρους.

Η διασπορά των Ελλήνων στη Μεσόγειο, Εύξεινο Πόντο και παράλια της Μ. Ασίας, στη διάρκεια του

πρώτου και του δεύτερου ελληνικού αποικισμού δημιούργει τις προϋποθέσεις για τη διακίνηση ανθρώπων και εμπορευμάτων σε μεγάλη έκταση.

Οι Έλληνες σε αντίθεση προς τους Φοίνικες από τους οποίους απέσπασαν την κυριαρχία στη θάλασσα, δεν ταξιδεύουν μόνο για το κέρδος, χωρίς να σημαίνει βέβαια πως αυτό δεν είναι στους άμεσους στόχους τους. Παράλληλα με την εμπορική και εξερευνητική τους στόχευση ικανοποιούν την περιέργεια και τη φιλομάθειά τους, ανακαλύπτοντας ευρύτερους ορίζοντες. Η αποικιακή τους εξάπλωση συντελεί σε πρωτοφανή άνθηση του εμπορίου και της βιομηχανίας σε τόπους μεγάλης παραγωγής, όπως η Αίγυπτος, ο Καύκασος, η Σκυθία, αλλά και πέραν του Γιβραλτάρ από τους Μασσαλιώτες Έλληνες, Πυθέα και Ευθυμένη.

Η Αθήνα χάρη στη ναυτική της υπεροχή μετατρέπεται σε σημαντικό εισαγωγικό και εξαγωγικό κέντρο εμπορευμάτων, αλλά και διακίνησης αντιλήψεων, ιδεών και νεωτερισμών. Δίκαια στον «Επιτάφιο» του ο Περικλής επαίρεται αυτάρεσκα: «*Επέρχεται εκ πάσης γης τα πάντα*». Η ίδια υπεροχή θα καθορίσει και το αποτέλεσμα της Πελοποννησιακής σύρραξης.

Θαλάσσια είναι και η νίκη στη ναυμαχία της Σαλαμίνας που σηματοδοτεί την τύχη του κόσμου, εκμηδενίζοντας τον Περσικό Κολοσσό και τον κίνδυνο της ασιατικής βαρβαρότητας. Η θετική έκβαση του αγώνα της εθνικής μας εξέγερσης το '21 οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην καίρια παρέμβαση του εμπορικού ναυτικού. Καθώς ο φόβος των πειρατών δικαιολογεί τον εξοπλισμό των πλοίων, η υπόδουλη Ελλάδα διαθέτει πάνω από εξακόσια καράβια με 18.000 ναύτες και 6.000 κανόνια στις παραμονές του Αγώνα.

Καθοριστικός είναι και ο ρόλος των ναυτικών στην επιτυχή έκβαση των βαλκανικών πολέμων. Η απελευθέρωση της Ελλάδας και η πολιτιστική αναγέννηση που ακολουθεί χρωστά πολλά στην ελληνική ναυσιπλοΐα που χάρη στη θαυμαστή προσαρμοστικότητα της αντιμετωπίζει τον αθέμιτο ανταγωνισμό ισχυρών ναυτικών κρατών, που αδυνατούν να ανεχθούν την ελληνική υπεροχή.

Οι Έλληνες, κόντρα στο αρχαίο ρητό «πιστόν γη, άπιστον θάλασσα», επιλέγουν συνειδητά την ανασφάλεια και τους κινδύνους της, διαμορφώνοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ανθρώπων απόλυτα εξοικειωμένων μαζί της που θαρρείς πως δεν γεννήθηκαν από

την κοιλιά της Μάνας τους, αλλά από τα έγκατα της θάλασσας. Σαν το ιχώρ των θεών κυλάει στις φλέβες τους η αρμύρα της θάλασσας, ενώ οι Λαιστρυγόνες των προκλήσεων και της περιπέτειας ατσαλώνουν τη θέλησή τους για κατακτήσεις και φιλογνωσία.

Κάτω από κάθε λογής αντιξοότητες η ελληνική ναυτιλία κατορθώνει να ανταπεξέλθει και να προσαρμοστεί στα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα που απαιτούν οι καιροί.

Στο σημερινό γκριζό κλίμα της οικονομικής αβεβαιότητας το ελληνικό εμπορικό δαιμόνιο επιτρέπει σκέψεις αισιοδοξίας, αν οι Έλληνες πλοιοκτήτες εκμεταλλευτούν τις χρυσοφόρες παραμέτρους σε συνδυασμό με τον οργανωμένο εγχώριο και παγκόσμιο θαλάσσιο τουρισμό. Φυσικοί τους σύμμαχοι είναι τα διάσπαρτα νησιά με τις δαντελωτές ακτές, το ήπιο κλίμα και τον καθαρό ουρανό, ενώ το μοναδικό ιστορικό παρελθόν της χώρας μας αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης για την ανάπτυξή της.

Η εκβιομηχανοποίηση της αλιείας και η αξιοποίηση του υποβρύχιου πλούτου ενθαρρύνουν τις προοπτικές για κερδοφόρα αποτελέσματα.

Στους Έλληνες πλοιοκτήτες απομένει σήμερα να αφουγκραστούν το κάλεσμα των προγόνων τους και να αξιοποιήσουν το επιχειρηματικό τους δαιμόνιο εμμένοντας σε δυο βασικούς στόχους : την κυριαρχία της γαλανόλευκης στο σύνολο του στόλου ελληνικής πλοιοκτησίας και την ανάπτυξη της ναυπηγικής βιομηχανίας σε μια από τις πλέον σύγχρονες και ανταγωνιστικές.

Η ευλογημένη αυτή γωνιά της γης, που περιβάλλεται κατά τα τρία τέταρτα από θάλασσα, είναι διάσπαρτη από αναρίθμητα γκριζοπράσινα νησιά «ριγμένα στο πέλαγο» κατά τον ποιητή. Η απομόνωσή τους

από τη στεριά και προπαντός η διαρκής και άμεση επαφή των κατοίκων της με τη θάλασσα διαμορφώνει και τα εντελώς ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κουλτούρας τους. Στα νησιωτικά τραγούδια αντανakλάται εύγλωττα η σιαμαία σχέση τους με το υγρό στοιχείο. Για αυτούς η θάλασσα είναι Μάνα, ερωμένη και μοιρολόγητρα. Πηγή ζωής, ομορφιάς, αλλά και υγρός τάφος. Πολύ χαρακτηριστική είναι η ρήση του Εράσμου για το δέος που προκαλεί η φουρτουνιασμένη θάλασσα και για την ανάγκη επικοινωνίας με το θεό. «*Οποιος θέλει να μάθει να προσεύχεται πρέπει να πάει στη θάλασσα*».

Η Μεσόγειος, μήτρα πολιτισμού για τους Έλληνες, κρύβει στα σωθικά της αρχαιολογικούς θησαυρούς αμύθητης πολιτιστικής αξίας που περιμένουν τους ειδικούς να τους φέρουν στο φως. Είναι οι αδιάψευστοι μάρτυρες του μακροχρόνιου εναγκαλισμού των ποντοπόρων ελληνικών караβιών με τους ακκισμούς και τη manía των κυμάτων της.

Ο Έλληνας χρόνια τώρα θέλγεται, γεύεται και απολαμβάνει εναλλακτικά το αιώνιο δίπολο της στεριάς με τη θάλασσα που συγκροτούν την αέναη γεωγραφική συνύπαρξη δυο πολύ σημαντικών στοιχείων της φιλοσοφικής οντολογικής αναζήτησης, γιατί «*Ο Ωκεανός (νερό) πάντα βάζει ερωτήματα και τα διατυπώνει ανοιχτά στις ακτές όλης της γης*». (Ρόμπινσον)

Τον Ποσειδώνα των αρχαίων χρόνων αντικατέστησε ο Άγιος Νικόλαος των χριστιανικών χρόνων που τυλιγμένος στη λευκή μοναξιά των νησιών και των παράκτιων περιοχών προσεύχεται για το καλό κατευόδιο των ναυτικών μας. Στην πολύπαθη πορεία τους από την αρχαία Τριήρη μέχρι το σύγχρονο κρουαζιερόπλοιο διαγράφονται ο μόχθος, η εφευρετικότητα, το ρίσκο, η γοητεία του άγνωστου, στοιχεία σύμφυτα με τη ναυτική τους ταυτότητα.

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΠΛΗΜΜΥΡΑ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ 1950-60

(Για να θυμούνται οι μεγάλοι και να μαθαίνουν οι νέοι)

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΓΟΛΟΥΠΗΣ
Καθηγητής Αστρονομίας, Α.Π.Θ.

Στα μέσα της δεκαετίας 1950-1960 θυμούνται μια πάρα πολύ μεγάλη πλημμύρα στο χωριό μου, στη Μεγάλη Παναγία Χαλκιδικής. Βρισκόμασταν στα τέλη Ιουνίου, ο θερισμός των χωραφιών βρισκόταν περίπου στα μέσα και τα σχολεία ήταν πλέον κλειστά. Έτσι σχεδόν όλοι οι κάτοικοι του χωριού βρισκόταν στην ύπαιθρο.

Πολλοί από αυτούς διανυκτέρευαν στις αγροτικές καλύβες τους για να κερδίζουν το χρόνο της διαδρομής τους για το χωριό. Μ' αυτόν τον τρόπο εκμεταλλεύονταν και το τελευταίο φως του λυκόφωτος, αλλά και το πρώτο φως του λυκαυγούς για τις αγροκτηνοτροφικές δουλειές τους. Αυτοκίνητα δεν υπήρχαν και οι μετακινήσεις, αλλά και οι μεταφορές γίνονταν με τα ζώα. Όλες οι οικογένειες είχαν τουλάχιστον ένα γαϊδουράκι ή ένα μουλάρι. Στο χωριό μας των 3.000 κατοίκων υπήρχε μόνο ένα φορτηγό για τις προμήθειες των καταστημάτων με συγκεκριμένα προϊόντα από τη Θεσσαλονίκη.

Η δική μας οικογένεια, επειδή είχαμε πέντε αγελάδες και περίπου δέκα κατσίκες, από την ημέρα που έκλειναν τα σχολεία μέχρι την ημέρα που θα ξανάνοιγαν, μέναμε στην καλύβα μας, όπου βρισκόταν τα ζώα μας και τα περισσότερα κτήματά μας. Όχι μόνον εμείς, αλλά ούτε και τα ζώα δεν κοιμόντουσαν καθ' όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού μέσα στην καλύβα, λόγω ζέστης.

Μπροστά από την καλύβα και πάνω από το αλώνι υπήρχε μια τεράστια βελανιδιά. Με το πέρας των χρόνων, από το βάρος των πραγμάτων που κρεμούσαμε από τα κλαδιά της, αυτά είχαν λυγίσει προς τα κάτω και δημιουργούσαν γύρω από τον κορμό της το χώρο ενός σπιτιού. Αυτό ήταν το καλοκαιρινό σπίτι μας.

Από ένα κλαδί, στο οποίο ποτέ δεν έφταναν οι ζεστές ακτίνες του Ήλιου, κρεμόταν το «φανάρι». Το φανάρι ήταν σαν τα σημερινά ψυγεία χωρίς την ανάγκη του ηλεκτρικού ρεύματος για τη λειτουργία του, αλλά με σίτες στις τρεις πλευρές του για τον εσωτερικό του αερισμό. Από άλλο κλαδί του δένδρου κρεμόταν η «τσαντήλα» για το στράγγισμα του τυριού και γενικώς από κάθε κλαδί κρεμόταν και από ένα χρήσιμο αντικείμενο για τις οικογενειακές ανάγκες.

Εκεί κάτω από αυτό το δένδρο κοιμόμασταν τα βράδια, όχι μόνο για την απόλαυση του έναστρου ουρανού και της γλυκύτατης απόγειας αύρας, που κάθε βράδυ μας χαίδευε τα πρόσωπά μας, αλλά και διότι έτσι φυλάγαμε και τα ζώα από τους λύκους, διότι και αυτά διανυκτέρευαν έξω από την καλύβα. Στο σπίτι μας στο χωριό πήγαινε μόνο η μητέρα μας μία ή δύο φορές την εβδομάδα, άλλοτε για να ζυμώσει ή να πλύνει και άλλοτε για να μας φέρει από το σπίτι οτιδήποτε τελείωνε από τα αποθηκευμένα στην καλύβα τρόφιμα.

Το πλύσιμο γινόταν στις αυλές των σπιτιών όπου υπήρχε το καζάνι με το ζεστό νερό πάνω στη φωτιά και στην άκρη της κουπάνας ένα πανί γεμάτο στάχτη για τη διήθηση του νερού, ώστε να μην έχει πολλά άλατα. Έτσι, κάνανε και οικονομία στο σαπούνι, το οποίο έφτιαχναν οι ίδιες οι μητέρες μας από τα λίπη των ζώων και ειδικά των μοσχαριών μας, όταν τα πουλούσαμε στους εμπόρους. Το ψήσιμο του ψωμιού γινόταν στο φούρνο, που υπήρχε σε κάθε γειτονιά, δίνοντας ως ενοίκιο στην ιδιοκτήτρια ένα ψωμί που λεγόταν «φουρνάδικο», ειδικά φτιαγμένο γι' αυτόν τον σκοπό. Τα κλαδιά για άναμα του φούρνου και τα ξύλα για το πλύσιμο τα κουβαλούσαν οι γυναίκες από τα χωράφια τους με τη βοήθεια της «τρόκνιας».

Η τρόκνια ήταν ένα ορθογώνιο πολύχρωμο ύφασμα, φτιαγμένο στον αργαλειό με μάλλινο νήμα, το οποίο είχε στις κορυφές του τέσσερα γερά σχοινιά φτιαγμένα με πολύχρωμες μάλλινες κλωστές σαν πλεξούδες, που λέγονταν «τροκνόσχοινα». Αυτά τα τροκνόσχοινα κρατούσαν στην πλάτη την τρόκνια από τους ώμους. Μέσα σ' αυτήν την τρόκνια μεγάλωναν και τα μικρά παιδιά των αγροκτηνοτροφικών οικογενειών, μέχρις ότου αρχίσουν να περπατούν.

Η μητέρα μου είχε κανονίσει τις δουλειές της, ώστε εκείνη την ημέρα, που δεν θα δούλευαν στο θερισμό, λόγω της εορτής των Αγίων Αποστόλων, να πήγαινε στο χωριό για το ζύωμα και το πλύσιμο. Είχε ήδη φορτωθεί στην πλάτη της με τη βοήθεια της τρόκνιας τα απαραίτητα κλαδιά, κυρίως πουρναριών, και ήταν έτοιμη να ξεκινήσει για το χωριό. Η μητέρα του πατέρα μου, βλέποντας μια ξαφνική αλλαγή του καιρού, συμβούλεψε τη μητέρα μου να καθυστερήσει λίγο την ανα-

χώρησή της για να μην την πιάσει η βροχή στο δρόμο.

Σε λίγα λεπτά άρχισε πράγματι μια δυνατή βροχή. Τα ζώα μας διαισθάνθηκαν την μεγάλη κακοκαιρία που έρχονταν και έτρεξαν μόνα τους μέσα στην καλύβα. Σε μια γωνιά της καλύβας, μαζί με τις αγελάδες και τις κατσικούλες, βολευτήκαμε και εμείς.

Έστρωσε η μητέρα μου κάτω στο χωμάτινο δάπεδο της καλύβας μια κουρελού και κυκλικά βρήκαμε τις θέσεις μας, η γιαγιά, ο πατέρας, η μητέρα και τα τρία αδέρφια. Η βροχή συνοδευόμενη από δυνατό αέρα όλο και δυνάμωνε. Τις πρώτες ώρες της βροχής η χαρά μας ήταν απεριγράπτη, σκεπτόμενοι το μέγεθος των καρπουζιών στο μπουστάνι μας, συζητώντας για το πόσο ανάγκη για βροχή είχαν τα καλαμπόκια και τα αμπέλια μας και γενικά για την παράταση των πράσινων χόρτων για τη βοσκή των ζώων.

Οι ώρες περνούσαν, τα λαγκάδια άρχισαν να βουίζουν και οι χείμαρροι άρχισαν να γίνονται απειλητικοί. Η βροχή ήταν τόσο πολύ πυκνή και με τόσο μεγάλες συνεχόμενες σταγόνες που έμοιαζε με καταρράκτη. Για μια στιγμή προς το απόγευμα, με μια λαμαρίνα στο κεφάλι για ομπρέλα, βγήκε έξω από την καλύβα ο πατέρας μου για να δει την κατάσταση, που επικρατούσε στα αθέριστα ακόμη χωράφια μας που ήταν χαμηλά στη ρεματιά.

Μόλις που πρόλαβε να αντικρύσει μια λίμνη στην οποία είχε μεταβληθεί το χωράφι μας και γύρισε στην καλύβα με βαρύγδουπους αναστεναγμούς. Πρώτα μας εξήγησε πως ήταν τόσο πυκνή η βροχή που δεν μπορούσε να αναπνεύσει και ένιωθε ότι θα πνιγεί σαν να ήσουνα μέσα στο νερό και δεύτερο μας κατατρόμαξε για τις μεγάλες καταστροφές που προέβλεπε.

Η χαρά των πρώτων ωρών μεταβλήθηκε σε θρήνο. Σκεφτόμασταν την καταστροφή των σιτηρών. Τα αθέριστα δημητριακά είχαν ήδη ξαπλώσει στο χώμα και τα ακουβάλητα δεμάτια από τα θερισμένα χωράφια από το νερό και τον αέρα είχαν εξαφανιστεί. Ο πατέρας μου άρχισε να συγκρίνει αυτήν την πλημμύρα με την πλημμύρα της Παλαιάς Διαθήκης και μας μιλούσε για την Κιβωτό του Νώε.

Το ψωμί είχε τελειώσει και γι' αυτόν εξάλλου τον λόγο θα πήγαινε η μητέρα μου για το ζύμωμα στο σπίτι. Ευτυχώς για την πρώτη βραδιά έβρασε η μητέρα μου λίγα φασόλια. Το νερό το παίρναμε κάθε μέρα με τις πήλινες στάμνες και με τη βοήθεια του γαϊδουριού από μια κοντινή πηγή σε απόσταση περίπου ενός χιλιομέτρου. Η πηγή αυτή βρισκόταν στις όχθες ενός μικρού ποταμού και στις ρίζες ενός μεγάλου γέρικου πλατάνου. Τους μικρούς αυτούς ποταμούς τους ονομάζουμε λάκκους και τις πηγές αυτές «τοπκά». Το νερό είχε βέβαια τελειώσει, αλλά το νερό της βροχής από τα κεραμίδια της καλύβας ήταν άφθονο.

Η νύχτα ήταν εφιαλτική και η γιαγιά, που δεν είχε δει αλλά ούτε και ποτέ της είχε ακούσει αφηγήσεις για

τέτοια θεομηνία, κάθε τόσο ξυπνούσε και προσευχόταν. Η ελπίδα μας να σταματήσει αυτή η θεομηνία το πρωί της άλλης ημέρας με τη συμπλήρωση του εικοσιτετράωρου δεν ευοδώθηκε. Δυνατότητα επικοινωνίας με άλλους ανθρώπους δεν υπήρχε, αλλά ούτε και ραδιόφωνα υπήρχαν τότε στις αγροτοκτηνοτροφικές οικογένειες. Νιώθαμε αποκομμένοι από τον κόσμο και στο έλεος του Θεού.

Η πείνα μεγάλωνε αυτό το συναίσθημα της μοναξιάς και το φόβο του τέλους. Σε τέτοιες στιγμές αισθάνεσαι το πόσο μικρός είναι ο άνθρωπος μπροστά στις δυνάμεις της φύσεως. Απογυμνώνεσαι από το αίσθημα του εγωισμού και της υπεροψίας και ζητάς το έλεος. Ρολόγια δεν υπήρχαν και η έννοια του χρόνου είχε χαθεί με την εξαφάνιση του Ήλιου. Το σκοτάδι από τα βαριά σκοτεινά σύννεφα δεν άφηνε τη δυνατότητα να ξεχωρίσεις ούτε καν το διαχωρισμό ημέρας και νύχτας.

Τη δεύτερη ημέρα ξεχάσαμε πλέον τη συζήτηση για τη μεγάλη ζημιά που δημιουργούσε η πλημμύρα αυτή στις καλλιέργειες και επομένως και στην ετήσια οικογενειακή autάρκεια της παραγωγής μας που ονομάζαμε «ανώννα». Η συζήτηση μετατράπηκε πλέον σε ικεσία προς το Θεό για την επιβίωσή μας. Ο πατέρας μου, που από μικρό παιδί βρισκόταν πάντα στο ψαλτικό της εκκλησίας και γνώριζε τους ψαλμούς και τις προφητείες, μας παρηγορούσε ότι θα φανεί όπου νά 'ναι το περιστέρι με το κλαδί της ελιάς στο στόμα του που θα σημάνει το τέλος της θεομηνίας.

Πράγματι, την Τρίτη ημέρα το απόγευμα σταμάτησε η βροχή, έφυγαν τα βαριά σκοτεινά σύννεφα και πρόφθασε ο Ήλιος, λίγα λεπτά πριν από τη δύση του, να φανεί και να σχηματίσει το ελπιδοφόρο πολύχρωμο ουράνιο τόξο προς τη μεριά του Άθωνα. Ο χρόνος ήταν πολύ λίγος για να εκτιμήσουμε τις μεγάλες ζημιές στις καλλιέργειές μας πριν πέσει το σκοτάδι. Αυτά που έπαθαν τη μεγαλύτερη ζημιά ήταν τα σιτηρά. Τα χωράφια που ήταν ιδιαίτερα κοντά σε ρεματιές και σε επίπεδα μέρη έγιναν λίμνες και τα στάχυα, είτε ήταν ακόμη πάνω στις καλαμιές είτε δεμένα σε δεμάτια, εξαφανίστηκαν στη θάλασσα της Ορμούλιας. Ακόμη και το σιδερένιο άροτρό μας παρασύρθηκε από τα ορμητικά νερά ενός συνοριακού λαγκαδιού και το βρήκαμε ευτυχώς περιπλεγμένο στις ρίζες ενός γεροπλατάνου.

Την τέταρτη ημέρα το πρωί, όλο το χωριό μιλούσε για τις μεγάλες ζημιές, που επώνυμα πλέον είχε πάθει ο κάθε συγγενής μας και ο κάθε συγχωριανός μας στις αγροτικές του καλλιέργειες αλλά και στα κοπαδίσια ζώα του. Από τους κτηνοτρόφους τη μεγαλύτερη ζημιά είχε πάθε τότε ο Αϊδώνης, ο μεγάλος κτηνοτρόφος του χωριού μας, που είχε τα χίλια περίπου γίδια του ψηλά στο βουνό σε πολύ πρόχειρο καλοκαιρινό μανδρί χωρίς υπόστεγα, χάνοντας περισσότερα από τα μισά γίδια.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: Η ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ. ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΕΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ.

ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ ΠΟΥΛΙΟΣ

Φιλολόγος - Θεολόγος

Πριν από λίγους μήνες ήρθε στο φως της δημοσιότητας μια είδηση σχετική με έναν τάφο που βρέθηκε κατά τη διάρκεια των εργασιών για τη διάνοιξη του μετρό της Θεσσαλονίκης στο σταθμό Βενιζέλου. Οι αρχαιολόγοι έχουν κάθε λόγο να ελπίζουν πως πρόκειται για μια σημαντική ανακάλυψη, καθώς ο τάφος, που ανέσκαψαν στα έγκατα του σταθμού Βενιζέλου και κάτω από το βυζαντινό σταυροδρόμι, πιθανόν να ανήκει στην κόρη του Φιλίππου και αδελφή του Μ. Αλεξάνδρου και σύζυγο του Κασσάνδρου Θεσσαλονίκη. Σ' αυτό συνηγορεί και η επιγραφή που υπάρχει στον τάφο "Θεσσαλονίκη εμί Φιλίππου".

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Ο Φίλιππος ο Β' άρχισε να κυβερνά το κράτος της Μακεδονίας το 359 π.Χ. ως

επιτηρητής του ανήλικου ανιψιού του Αμύντα, μετά το θάνατο σε πόλεμο του βασιλιά Περδίκκα, ενώ δυο χρόνια αργότερα εκλέχτηκε βασιλιάς στη θέση του Αμύντα. Γρήγορα οργάνωσε μεθοδικά το μακεδονικό στρατό και άρχισε να κατακτά τον έναν μετά τον άλλον τους γειτονικούς και άλλους λαούς, μεγαλώνοντας κατά πολύ το κράτος του. Το 357 συμάχησε με το ισχυρό κράτος της Ηπείρου, τους Μολοσσούς και παντρεύτηκε την κόρη του βασιλιά τους την Ολυμπιάδα, απ' την οποία απέκτησε δυο παιδιά, τον Αλέξανδρο και την Κλεοπάτρα. Όμως και από άλλες γυναίκες που κατά καιρούς παντρεύτηκε απέκτησε αρκετά παιδιά, ανάμεσα στα οποία από τη Φιλίνα το Φίλιππο τον Αρριδαίο και από τη θεσσαλή Νικησίπολη τη Θεσσαλονίκη, όπως και άλλα παιδιά, τα οποία πέθαναν από φυσικό θάνατο ή σκοτώθηκαν σε πολέμους.

Καθώς ισχυροποίησε πολύ το κράτος του και αφού πρώτα ένωσε όλους τους Έλληνες, έβαλε ως σκοπό να εκστρατεύσει εναντίον των Περσών, Δεν πρόλαβε όμως να πραγματοποιήσει το σχέδιό του αυτό, - το οποίο, όπως είναι γνωστό ανέλαβε να υλοποιήσει και υλοποίησε πολύ γρήγορα ο γιος του Αλέξανδρος, - γιατί το Φθινόπωρο του 336 π.Χ. στις Αιγές, κατά τη διάρκεια των τελετών του γάμου της κόρης του Κλεοπάτρας με το βασιλιά των Μολοσσών Αλέξαν-

δρο, δολοφονήθηκε από τον Πausανία, έναν απ' τους επτά σωματοφύλακές του, οπότε αμέσως μετά ανακηρύχτηκε από το στρατό βασιλιάς της Μακεδονίας ο Αλέξανδρος.

Η Θεσσαλονίκη γεννήθηκε το 353 π. Χ. και ο Φίλιππος της έδωσε αυτό το όνομα, επειδή η γενέθλιος ημέρα της συνέπεσε με τη νίκη του εναντίον των Θεσσαλών. Θεσσαλών - νίκη= Θεσσαλονίκη. Επειδή η μητέρα της πέθανε κατά τη γέννα, την ανατροφή της

ανέλαβε η Ολυμπιάδα, που αγαπούσε ιδιαίτερα τη μικρή Θεσσαλονίκη, ενώ και η Θεσσαλονίκη ανέλαβε υπό την προστασία της την Ολυμπιάδα, όταν ο Αλέξανδρος εκστράτευσε εναντίον της Περσίας και μετά το ανεπάντεχο θάνατό του το 323 π. Χ. στη

Βαβυλώνα, οπότε αυτή έχασε το μεγάλο της στήριγμα.

Βασιλιάς στη Μακεδονία έγινε αμέσως μετά ο Κάσσανδρος, ο οποίος είχε ήδη παντρευτεί τη Θεσσαλονίκη, φρόντισε όμως κάποια στιγμή να απαλλαγεί από το νόμιμο διάδοχο του μακεδονικού θρόνου, γιο του Μ. Αλεξάνδρου από το γάμο του με την Ρωξάνη, Αλέξανδρο τον Δ', που ήταν μικρό παιδί, τον οποίο μαζί με τη μητέρα του ο Κάσσανδρος τους εγκατέστησε σ' ένα παλάτι στην Αμφίπολη, χωρίς να τους επιτρέπει την επικοινωνία με τον έξω κόσμο και χωρίς να μάθει ποτέ κανείς τι απέγιναν αυτοί τα επόμενα χρόνια.

Κατά τα χρόνια της βασιλείας του ο Κάσσανδρος έκτισε στη Χαλκιδική, στη χερσόνησο Παλλήνη την πόλη Κασσάνδρεια, στην οποία έδωσε το όνομά του και η οποία χερσόνησος έτσι είναι γνωστή ως σήμερα. Το δε 315 π.Χ. συνενώνοντας διάφορα πολιίσματα έκτισε την πόλη της Θεσσαλονίκης, δίνοντας σ' αυτήν το όνομα της γυναίκας του. της Θεσσαλονίκης.

Αν ο τάφος λοιπόν, που βρέθηκε τους τελευταίους μήνες στο σταθμό Βενιζέλου, ανήκει πράγματι στη Θεσσαλονίκη, στην κόρη δηλαδή του Φιλίππου και αδελφή του Μ. Αλεξάνδρου, ασφαλώς έχουμε μπροστά μας ένα ιδιαίτερα σημαντικό αρχαιολογικό εύρημα.-

Ο ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΣ π. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΦΙΡΦΙΡΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Επ. Καθηγητής Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ.

Ένας από τους πιο εμβληματικούς αγιορείτες ιεροψάλτες του 20ου αιώνα ήταν ο π. Διονύσιος (κατά κόσμον Δημήτριος Κούκος), ο οποίος έγινε γνωστός με το παρωνύμιο «Φιρφιρής», που προέρχεται από τους παλαιότερους γέροντες του κελιού όπου διέμενε για όλη του την ζωή, στις Καρυές του Αγίου Όρους. Ο π. Διονύσιος καταγόταν από την Μεγάλη Παναγία της Χαλκιδικής και οκταετής, ορφανός από μητέρα, προσήλθε στο Άγιον Όρος για εργασία με τον πατέρα του, το έτος 1920. Έμεινε εκεί κοντά στον θείο του, μοναχό και ιεροψάλτη Χαράλαμπο, μορφώθηκε μουσικά κοντά σε παλαιούς σπουδαίους αγιορείτες ψάλτες, και αναδείχτηκε σε κορυφαίο, όσο και ιδιότυπο ερμηνευτή της εκκλησιαστικής μουσικής. Το αμίμητο ύφος του στην μελωδική απόδοση των ύμνων συνταριασμένο με την πλούσια φωνή του, διαμορφώθηκε από την βαθιά γνώση της ψαλτικής σημειογραφίας και των παραδοσιακών τρόπων έκφρασής της, την στέρεη και άρρηκτη βιωματική του σχέση με την λατρεία του Θεού, και την τιμή στην σκέπη του Αγίου Όρους Υπεραγία Θεοτόκο και στους αγίους. Με μια εσωτερικότητα μοναδική στην τέχνη του, άφησε εποχή ως ιεροψάλτης στον κεντρικό ναό του Αγίου Όρους, το Πρωτάτο, σε όλο το περιβόλι της Παναγίας όπου έψαλε επί δεκαετίες στις διάφορες πανηγύρεις, αλλά και ευρύτερα στην ορθόδοξη εκκλησία, καθώς όσοι έρχονταν σε επαφή μαζί του και, από ένα σημείο και μετά, ηχογραφήσαν τις ακολουθίες στις οποίες προΐστατο του χορού των ψαλτών, μετέφεραν τις ανεπανάληπτες εμπειρίες τους και τα ηχητικά ντοκουμέντα και τα διέδιδαν σε

ευρύτατο κύκλο ανθρώπων. Η παντελής έλλειψη βιασύνης στην ψαλμώδηση, η βίωση και των μικρότερων λέξεων, φράσεων και μουσικών κινήσεων, η απόλυτη αίσθηση του χρόνου, η ανεπανάληπτη έκφραση των πλατύτερων μελών είναι λίγα μόνο από τα χαρίσματα με τα οποία ήταν προικισμένος. Η ιδιότητα, βροντώδης, εύστροφη και συνάμα αρχοντική φωνή του ηχούσε παράξενα και ίσως περίεργα για τα θύραθεν μουσικά κριτήρια των πολλών, αποτύπωνε όμως μια αυθεντικότητα και μια καταναυκτικότητα που μπορούν να σταθούν στο πλάι άλλων αντίστοιχων μορφών της τέχνης, όπως η ζωγραφική του Θεόφιλου, η γραφή του Μακρυγιάννη, η λαϊκή αισθητική της λιτής αλλά γνήσια καλαισθησία αρχοντιάς. Ψαλμωδία δωρική, καλογερική, πλούσια σε αίσθημα και βίωμα, στοχευμένη στον σκοπό της εκκλησιαστικής λατρείας, απαλλαγμένη από περιττά στοιχεία εντυπωσιασμού.

Ο π. Διονύσιος, γνήσιο τέκνο του αγιορείτικου μοναχισμού παιδιόθεν, συνεχιστής των λαμπρών αγιορειτών ιεροψαλτών των προηγούμενων αιώνων και υπόδειγμα ο ίδιος για σειρά ολόκληρη νεώτερων εραστών και διακόνων της υπερχιλιόχρονης ψαλτικής παράδοσης αναπαύτηκε στις 24 Μαρτίου του έτους 1990. Οι γλυκύτατες μελωδίες της καρδιάς και του στόματός του ηχούν και θα ηχούν πάντα από πληθώρα ηχογραφήσεων, οι οποίες είναι διαθέσιμες σε οργανωμένες εγγραφές επιλεγμένων μελών και ολόκληρων μουσικών βιβλίων, ή σε ιδιωτικές εγγραφές στο κελί του και, κυρίως, σε ζωντανές εγγραφές κατά την ψαλμώδησή του σε ακολουθίες στο αγιώνυμο Όρος.

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

Προ πενταετίας περίπου με δωρεά του κ. **ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΩΝ. ΒΛΑΧΑΚΗ**, ο οποίος ανακηρύχθηκε

ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ, το χορευτικό μας συγκρότημα απέκτησε

25 ωραιότατες πλήρεις φορεσιές, 15 γυναικείες και 10 ανδρικές σε χαλκιδικιώτικη ραφή.

Ήδη προκύπτει η ανάγκη να υπάρχει και άλλη μια σειρά από στολές.

Για το λόγο αυτό ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ για τη ραφή-προμήθεια των νέων στολών.

Η χορηγία μπορεί να αναφέρεται στην κατασκευή του συνολικού αριθμού των στολών ή μέρους αυτών,

ανάλογα με τη διάθεση και τη δυνατότητα του χορηγού.

Για κάθε πληροφορία στο τηλέφωνο του προέδρου του Δ.Σ. κ. Μιχ. Καρτσιώτη 6946470157.

Η ΖΩΗ ΜΟΥ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΜΕ ΕΝΑΝ ΧΑΛΚΙΔΙΚΙΩΤΗ

ΤΑΣΟΥΛΑ ΜΠΑΚΑΤΣΕΛΟΥ-ΤΣΙΚΟΥΛΑ

«Εγώ δεν πρόκειται να ξαναπατήσω ποτέ στον Πολύγυρο. Δεν μου αρέσει. Δεν μπορώ και τις στροφές του δρόμου του. Ζαλίζομαι. Δεν θα έρθω ξανά μαζί σας αν πάτε στον Πολύγυρο».

Αυτή την μεγαλόστομη και επαναστατική δήλωση έκαμα στους γονείς μου τω καιρώ εκείνω. Πρέπει να ήμουν τότε στην τρίτη η τέταρτη δημοτικού. Οι γονείς μου και ιδιαίτερα ο πατέρας μου αγαπούσε πολύ την Χαλκιδική και ιδιαίτερα τον Πολύγυρο. Ήταν γοητευμένοι με το κλίμα του, με το άφθονο πράσινό του, με τα άφθονα νερά του και με την ομορφιά του, όπως έλεγαν. Έτσι, πηγαίναμε συχνά εκεί κατά τις κυριακάτικες εκδρομές μας.

Εμένα, γεννημένη στην Θεσσαλονίκη και μεγαλώνοντας εκεί, δε με συγκινούσε ιδιαίτερα, σε εκείνη την ηλικία, ούτε το κλίμα, ούτε η αφθονία του πράσινου και των νερών, ούτε η ομορφιά του Πολυγύρου. Εκείνο όμως που με εξουθένωνε και με έκανε να τον αντιπαθώ ήταν οι ατέλειωτες στροφές του δρόμου μέσα από τα βουνά μέχρι να φτάσουμε στον Πολύγυρο, που με ζάλιζαν, με κούραζαν και με έκαναν τελικά να αποφασίσω κάποια στιγμή και να δηλώσω επίσημα ότι δεν θα ξαναπατήσω ποτέ στον Πολύγυρο. Έτσι, στέρησα και από την οικογένεια μου και ιδίως από τον πατέρα μου τις εκδρομές στον Πολύγυρο. Ο λαός μας όμως αποδείχτηκε και στην περίπτωση μου ακόμα μία φορά πολύ σοφός, έχοντας ήδη πει το «μεγάλη μπουκιά να φας, μεγάλο λόγο να μην πεις». Και εγώ είχα πει μεγάλο λόγο, καθώς ήταν γραφτό μου να παντρευτώ Χαλκιδικιώτη και μάλιστα Πολυγυρινό! Ο Χαλκιδικιώτης αυτός λεγόταν Γιάννης Τσίκουλας, ήταν γιατρός και την εποχή της γνωριμίας μας ετοιμαζόταν να υπηρετήσει ως αγροτικός γιατρός στο χωριό Βαρβάρα της Χαλκιδικής. Έτσι η πρώτη μου ουσιαστική γνωριμία με τους Χαλκιδικιώτες και την Χαλκιδική άρχισε από την Βαρβάρα.

Εγώ άκουγα πρώτη φορά την ύπαρξη του χωριού αυτού, που ήταν κρυμμένο μέσα στα δάση της Βόρειας Χαλκιδικής, κυριολεκτικά πίσω από τον κόσμο εκείνη την εποχή. Η Βαρβάρα από την πρώτη στιγμή μας γοήτευσε και τους δύο. Ένα πανέμορφο ορεινό χωριό με αξιολάτρευτους κατοίκους. Πήγαινα συχνά

στην Βαρβάρα αγνοώντας πια τις ατέλειωτες στροφές του δρόμου, που περνούσε μέσα από την καρδιά του Χολομώντα εκείνα τα χρόνια.

Στην Βαρβάρα ήρθα πρώτη φορά σε επαφή με τους Χαλκιδικιώτες, με την τραχειά και ντόμπρα γλώσσα τους, με τις συνήθειες τους, που με παραξένεψαν αλλά και με γοήτευσαν. Αυτό που δεν θα ξεχάσω ποτέ ήταν όταν είδα στην αυλή ενός σπιτιού **απλωμένο ένα άσπρο σεντόνι με λεκέδες από αίμα**. Περνούσε ο κόσμος, στεκόταν, το κοίταζε και σχολιάζε ψιθυριστά. Πληροφορήθηκα τελικά ότι αυτό

ήταν το σεντόνι στο οποίο κοιμήθηκε την πρώτη νύχτα του γάμου το ζευγάρι του σπιτιού, που έγινε την προηγούμενη μέρα. Το αίμα στο σεντόνι αποδείκνυε ότι η νύφη ήταν παρθένος και εκθέτονταν σε κοινή θέα για να μην υπάρξει ουδεμία αμφιβολία περί τούτου!

Στην Βαρβάρα άκουσα πρώτη φορά τις λέξεις **ντραλίζομα** ή έχω **ντράλη**, που σημαίνουν έχω αστάθεια, ναυτία

και συνόδευαν πάντα την λέξη ζάλη. Όλες οι γιαγιάδες που πήγαινα να εξετάσουν την πίεση τους στο αγροτικό ιατρείο το πρώτο πράγμα που έλεγαν ήταν **«έχω μία ντράλ(ι) κι μια ζάλ(ι), γιατρέ μ'»**. Στη Βαρβάρα επίσης έμαθα ότι αν κάποιος ήταν αμαρτωλός και ασπαζόταν την εικόνα ενός Αγίου, **«ο Άγιος τον δάγκανε»** και έβγαζε ένα σπυρί στα χείλια του!

Η Βαρβάρα μου άφησε πολύ καλές αναμνήσεις. Το απaráμιλλο τοπίο, η φιλοξενία και η αυθεντικότητα των ανθρώπων. Οι Βαρβαριώτες μας έδειξαν πολλή αγάπη. Θα θυμάμαι πάντα ιδιαίτερα την Μαρίκα την μαία και τον άντρα της τον Γιώργο και την Μαρία την Παπά που έγινε φίλη μου και μου έμαθε μεταξύ άλλων το κους κους που έκαναν στη Βαρβάρα, το ζεύγος Καρίνα τους δασκάλους, τον Πάννη τον δασικό, την Ρήνα, την Βαγγελιώ και πολλούς άλλους. Θα με συνοδεύει πάντα η ευωδιά της ρίγανης και του φλαμουριού, που μας πρόσφεραν σε κάθε ευκαιρία. Μετά την Βαρβάρα ήρθε η γνωριμία μου με την ιδιαίτερη πατρίδα του Πάννη, τον Πολύγυρο.

Τότε άρχισε να μου ανοίγεται ένας καινούργιος κόσμος, καθώς γνώριζα σε βάθος την ψυχή, τη γλώσσα, τα έθιμα, τις συνήθειες και την κουλτούρα των Πολυγυρινών και των υπολοίπων Χαλκιδικιωτών.

Πολύγυρος, Έξι βρύσες, 1958.

Εκτός βέβαια από το Γιάννη δύο άλλα άτομα έπαιξαν καθοριστικό ρόλο για να μπω στην ψυχή και τις συνήθειες του τόπου. Το ένα άτομο ήταν η πεθερά μου η Χρυσάνθη, που μου στάθηκε σαν δεύτερη μάνα, με γνώρισε με τις φιλενάδες της και μου έμαθε την γοητεία των αλληλοεπισκέψεων μεταξύ τους, τον πρωινό καφέ και τον απογευματινό σόμπορο. Μου έμαθε τις ανεκτίμητες χωριάτικες συνταγές για φαγητά και γλυκά και πολλά άλλα. Το άλλο άτομο ήταν η συνυφάδα της πεθεράς μου η Νίτσα, η οποία ήταν σχεδόν συνομηλική μου. Αυτή μου στάθηκε σαν αδελφή με γνώρισε και αυτή με τις φιλενάδες της και με εισήγαγε στην κοινωνική ζωή του Πολυγύρου της νεότερης γενιάς.

Θα αναφέρω κάποια ιδιαίτερα στοιχεία της Πολυγυρινής ζωής, τα οποία ήταν πρωτόγνωρα για μένα και τα οποία, είτε με παραξένεψαν, είτε με γοήτευσαν, είχαν, μαζί με πολλά άλλα, σαν τελικό αποτέλεσμα να μπω στην ψυχή του τόπου και στις συνήθειες του και να νιώσω την ζεστασιά της ανθρώπινης συνύπαρξης. Από τις πρώτες εντυπώσεις μου ήταν το **«ακλείδωτο»** στις εξώπορτες των σπιτιών. Μεγαλωμένη στο κέντρο της Θεσσαλονίκης το έβρισκα αδιανόητο να αφήνουν στα σπίτια τους τις εξώπορτες ξεκλείδωτες, με αφημένο μάλιστα μερικές φορές και το κλειδί στην κλειδαριά. Επίσης οποιαδήποτε στιγμή ήθελε κάποιος γείτονας, φίλος ή συγγενής, μπορούσε να επισκεφτεί ένα σπίτι χωρίς προειδοποίηση. Και ήταν πάντα ευπρόσδεκτος σε οποιαδήποτε κατάσταση κι αν βρισκόταν οι οικοδεσπότες. Ήταν συνηθισμένο να ακούς **«Περνούσα από το δρόμο σας και είπα να μπω να σας πω μια καλημέρα»** ή **«σας επιθύμησα και ήρθα να δω τι κάνετε»**. Αυτά με παραξένευαν αλλά με έκαναν να νιώθω μία συνεχώς αυξανόμενη οικειότητα και ζεστασιά με τους Πολυγυρινούς.

Απολαυστικός ήταν ο **πρωινός καφές**. Οι γειτόνισσες, πότε στο σπίτι της μιάς, πότε στις άλλης, έπιναν τον καφέ, έβλεπαν το φλιτζάνι και σχολίαζαν την επικαιρότητα του μικρού τους κόσμου. Η μεταξύ τους ενημέρωση άρχιζε πάντα με το **«τι καλό φαΐ έχετε σήμερα»**, που ρωτούσε η μία την άλλη. Ήταν μία κλασική ερώτηση της πρωινής αυτής συγκέντρωσης. Ήταν βασική έγνοια της νοικοκυράς τότε η ετοιμασία του καθημερινού φαγητού καθ' όσον και περισσότερος χρόνος χρειαζόταν για να παρασκευαστεί και περισσότερος κόπος να βρεθούν τα υλικά. Είναι αξέχαστη η ευωδία που έβγαине από τα σπίτια από τα φαγητά που μαγειρεύονταν. Με όχι ιδιαίτερα εξεζητημένα υλικά, αλλά με πολλή τέχνη και μεράκι οι νοικοκυρές παρουσίαζαν πιάτα γευστικότητας και λαχταριστά. Και πως να μην είναι πεντανόστιμα όταν όλες οι συνταγές αρχίζουν με το κλασικό **«τσιγαρίζουμε ένα κρεμμύδι, μετά προ-**

σθέτουμε τη σάλτσα» ή **«τσιγαρίζουμε το κρέας»** ή **«τηγανίζουμε τις πατάτες»**. Εκείνη η μυρωδιά του τσιγαρισμένου κρεμμυδιού, του τσιγαρισμένου κρέατος και της τηγανητής πατάτας που έβγαине από τα Πολυγυρινά σπίτια εκείνης της εποχής ήταν μεθυστική. Τώρα απαγορεύτηκαν τα τσιγαριστά, απαγορεύτηκαν τα τηγανητά, η ανάμνησή τους όμως χαί-δεύει τις αισθήσεις.

Συναρπαστικότερη από την πρωινή συγκέντρωση ήταν η απογευματινή συγκέντρωση ο **σόμπορος**.

Κάτι πρωτόγνωρο και γοητευτικό για μένα. Με τον ερχομό του δειλινού, οι γυναίκες της γειτονιάς, πότε στο σπίτι της μιάς πότε της άλλης, κάθονταν στο κατώφλι του σπιτιού, στα σκαλοπάτια, σε σκαμνάκια ή σε καρέκλες όπου συνέχιζαν την πρωινή αλληλοενημέρωση, ενώ στους γύρω δρόμους και τις αλάνες τα παιδιά της γειτονιάς ξεσήκωναν τον κόσμο με τα παιχνίδια τους και τις χαρούμενες φωνές τους. Ερχόταν σιγά σιγά η νύχτα γοητευτική με ήχους τριζονιών, γαβγίσματα σκυλιών και φωτάκια από πυγολαμπίδες, που ακόμα υπήρχαν στις γειτονιές του Πολυγύρου. Στην ιεροτελεστία του πρωινού καφέ και του σόμπορου με εισήγαγε, όπως είπα, η αλησμόνητη πεθερά μου, η οποία ήταν μία γυναίκα συντηρητική, μετρημένη, νοικοκυρά, οικονόμα αλλά γενναϊόδωρη και φιλόξενη. Έμαθα πολλά από αυτήν. Έπλεκε και κεντούσε κυριολεκτικά αριστουργήματα. Από αυτά λίγα μπόρεσα να μάθω. Φυλάω όμως σαν ανεκτίμητο θησαυρό τα κεντήματά της και τα πλεκτά της. Περισσότερα έμαθα για την παραδοσιακή κουζίνα του Πολυγύρου. Έτσι έμαθα να βάζω πάντα στις χορτόπιτες λίγο γλυκό τραχανά. Θυμάμαι να μου λέει: **«Ζήσεις χρονίσεις, κορίτσι μ', να βάζεις λίγα τραχανά στις χορτόπιτες για να απορροφούν τα υγρά»**. Οι χορτόπιτες με τον τρόπο αυτό γίνονται πράγματι πεντανόστιμες και έχουν μία θεσπέσια διαφορετική γεύση. Μέχρι τώρα έχω πάρει πολλούς επαίνους, όταν κάνω τις χορτόπιτες με τη συνταγή της πεθεράς μου! Άλλη υπέροχη συνταγή της ήταν οι **τουρσί μελιτζάνες** γεμιστές με ψιλοκομμένα λαχανικά και τυλιγμένες με σέλινο. Ανεκτίμητες γεύσεις προσφέρουν **τα φιογκάκια, τα κλικούδια, τα πτάρια, τα τυροπίτια, τα απαράμιλλα γλυκά της του κουταλιού**, στα οποία οι Πολυγυρινές γενικά είναι μαστόρισες. Μαγείρευε πάντα σε μασίνα, η οποία έδινε μία άλλη διάσταση στα φαγητά και στο χώρο. Αξέχαστη θα μου μείνει η συμβουλή που μας έδινε όταν γευματίζαμε μαζί: **«Ποτέ να μην αφήνετε αφάγωτη την τελευταία χαψιά γιατί θα σας αφήσει το τυχερό!»**.

Ο πεθερός μου ο Τζώρτζης ένας χρυσός άνθρωπος πάντα έφερνε από το κρεοπωλείο του για εμάς και τα εγγόνια του που τα λάτρευε, εκλεκτές λιχουδιές στις οποίες μόνο οι χασάπηδες είχαν πρόσβαση:

γλυκάδια, αμελέτητα, σπληνάντερα, σκέπες κλπ. Παράλειψη θα ήταν να μην αναφέρω τα εκλεκτά **Πολυγυρινά λουκάνικα** που τα έκαναν με μία δική τους συνταγή και την συνέχισε ο αγαπημένος κουνιαδος μου ο Τάκης στο κρεοπωλείο του. Ο Τάκης επίσης είναι ο καλύτερος «ψητάς» που έχω γνωρίσει.

Εντύπωση μου έκανε όταν πρωτοπήγα στον Πολύγυρο **η βραδινή βόλτα**, που άρχιζε από τις Έξι Βρύσες και έφτανε για τους πιο ρομαντικούς μέχρι το εκκλησάκι του Αγίου Σπυρίδωνα και τη «Ράχη». Ήταν η καθημερινή διασκέδαση των Πολυγυρινών εκείνης της εποχής. Εκεί επιδείκνυαν τα καινούργια τους φορέματα οι δεσποινίδες και οι κυρίες, εκεί φλέρταραν οι νεαροί, εκεί συναντιόνταν οι φίλοι, εκεί μαθαίνονταν τα νέα. Ήταν εκπληκτικό. Μόλις σουρούπωνε γέμιζε ο κεντρικός δρόμος από πλήθος ανθρώπων που πηγαινοερχόταν. Ήταν η βραδινή βόλτα! Θεσμός ισχυρός και αδιαπραγμάτευτος!

Τέλος η **ντοπιολαλιά** των Πολυγυρινών υπήρξε για μένα μία ξένη, γοητευτική γλώσσα. Συνέχεια ρωτούσα να μου εξηγήσουν τι έλεγαν ιδίως οι παλιότεροι. Χαρακτηριστικά αναφέρω ότι, μεταξύ άλλων πολλών, χρειάστηκε να μάθω στα Πολυγυρινά όλη την ανατομία του ανθρώπινου σώματος για να συνεννοούμαι. Έτσι έμαθα ότι **πατσι ή κρατούν'(ι)** είναι το κεφάλι, **αγκρέφαλος** είναι το πρόσθιο μέρος του κεφαλιού, δηλαδή το μέτωπο, και **ανικουτ'κας** το οπίσθιο μέρος του κεφαλιού. **Αχείλια** είναι τα χείλια, **στόμας** είναι το στόμα, **καταπίνας** ο οισοφάγος, **κα-**

ρίτζιφλους ο λάρυγγας, **ψουμουσάκ'λου** το στομάχι, **άντιρου** το έντερο, **βούζα** η κοιλιά, **μπρικοούδ'** το «πουλάκι» των αγοριών, **ζ(ι)νίχ(ι)** το σβέρκο, **κατίνα** η ωμοπλάτη, **σταυρί** το κάτω μέρος της σπονδυλικής στήλης και **νουρίτσα** το παρακάτω. Τα απολαμβάνω και τα απολαμβάνω τα **«Πολυγυρινά»**.

Ο κόσμος του Πολυγύρου και της Χαλκιδικής μας αντάμειψε με την αγάπη του, που την νιώθαμε και εξακολουθούμε να την νιώθουμε κάθε στιγμή. Ήταν συγκινητικά τα δώρα που μας έφεραν και που είχαν αρχίσει με τη ρίγανη και το φλαμούρι των κατοίκων της Βαρβάρας και συνεχίστηκαν με αυγά, ελιές, φρούτα, λαχανικά και άλλα καλούδια από την ευλογημένη γη της Χαλκιδικής. Όπου σταθώ και οπού βρεθώ διακηρύττω ότι δεν υπάρχει ωραιότερος τόπος από τον Πολύγυρο και την Χαλκιδική και ότι δεν υπάρχουν ωραιότεροι άνθρωποι από τους Πολυγυρινούς και τους Χαλκιδικιώτες. Είναι άνθρωποι ντόμπροι και αυθεντικοί. Σίγουρα δεν είμαι απόλυτα αντικειμενική. Πολλά ίσως τα ωραιοποιεί η αγάπη μου για τον Χαλκιδικιώτη σύντροφό μου. Σίγουρα όμως αντικατοπτρίζουν σε μεγάλο βαθμό την πραγματικότητα.

Όσο για τη δήλωση που έκανα μικρή στους γονείς μου ότι **«δεν θα ξαναπατήσω στον Πολύγυρο»**, την διέψευσα παταγωδώς και εμπράκτως. **«Ξαναπάτησα και ξαναξαναπάτησα»** χιλιάδες φορές έκτοτε και εύχομαι να αξιωθώ **«να ξαναπατήσω»** πολλές φορές ακόμα.

* * *

ΜΗΝΥΜΑ ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΙΩΤΕΣ: ΕΓΓΡΑΦΕΙΤΕ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ

Ο Παγχαλκιδικός σαν Σύλλογος, που υπηρετεί ολόκληρη τη Χαλκιδική από το 1903, για να έχει δύναμη και κύρος και να επιτελεί σωστά το έργο του χρειάζεται να έχει πολλά-πολλά μέλη.

Καλούμε όσους επιθυμούν να μπουν στη μεγάλη οικογένεια του Παγχαλκιδικού να σπεύσουν να εγγραφούν. Αίτηση υπάρχει στην πρώτη σελίδα της ηλεκτρονικής διεύθυνσής μας www.panchalkidikos.gr, αλλά και σας τη στέλνουμε με όποιο τρόπο θέλετε (φαξ, e-mail, ΕΛΤΑ κλπ.). Αφού τη συμπληρώστε δώστε την στον τοπικό Ανταποκριτή ή Αντιπρόσωπό μας μαζί με 20 ευρώ (5 εγγραφή και 15 ετήσια συνδρομή) ή στείλτε την στη διεύθυνση του Προέδρου κ. Μιχαήλ Καρτσιώτη Μαρασλή 10, ΤΚ 54248 Θεσσαλονίκη και καταθέστε το ποσό των 20 ευρώ στον λογαριασμό: Πειραιώς 6233 040032 572.

Η απόδειξη θα σας σταλεί από τον ταμία ταχυδρομικώς στο σπίτι σας μαζί με τον αριθμό Μητρώου και το περιοδικό θα το λαμβάνετε τακτικά στο σπίτι σας ή μέσω των Αντιπροσώπων και των Ανταποκριτών μας.

Η λειτουργία των Γραφείων του Συλλόγου

Τα γραφεία του Συλλόγου είναι ανοιχτά κάθε Δευτέρα-Τρίτη-Τετάρτη και Πέμπτη 18.00' - 21.00'.
Πριν από κάθε επίσκεψη καλόν είναι να γίνεται ένα τηλεφώνημα στο 2310 323839.

ΟΙ «ΚΑΛΗΜΕΡΕΣ» ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΑΜΙΑ ΠΟΥ ΑΦΗΣΑΝ ΟΙ ΣΥΜΠΑΤΡΙΩΤΙΣΣΕΣ ΜΑΣ ΣΤΗ ΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Η γιαγιά μου η Όλγα, γέννημα Γαλασιάνα, θρέμα Πολυγυρ(ι)νή, κάθε φορά που πήγαινε στη Σαλονίκη πάθαινε την πλάκα της, αλλοφρονούσε, πάθαινε ψυχικό τραλαλά (κατά τη σημερινή ... επιστημονική ορολογία).

«**Τι κακό, καλή μ', τι κακό ίνι αυτό**», έλεγε και ξανάλεγε, όταν επέστρεφε στην πατρώα γη. «**Κανέννας δε σι λέει καλημέρα στ' Σαλονίκ'(ι). Σι σγκντάει στου δρόμου κι δε σι λέει τίπουτα. Κανέννας δε στέκιτι να σι κρίν'(ι), να σι ρουτήσ' τι καμς, πως ίσι. Τι κακό ίνι αυτό καλή μ'. Τι χάλια πράματα ίνι αυτά**». Φυσικά όταν πρωτοπήγε η γιαγιά η Όλγα στη Σαλονίκη το θεωρούσε απόλυτα δεδομένο και αδιαπραγμάτευτο ότι θα καλημέριζε όλους όσους θα συναντούσε στο δρόμο και με κάποιους βέβαια θα έκρενε και λίγο και θα τους ρωτούσε «τι καμς, πως ίσι», όπως βέβαια γινόταν αναντάμ παπαντάμ στη Γαλάτισσα και στον Πολύγυρο. Νοικοκυρία

πράματα. Έτσι της ήρθε πραγματικός ταμπλάς, όταν βγαίνοντας στην Εγνατία και αρχίζοντας να λέει καλημέρα ακατάπαυστα σε όλους όσους συναντούσε γυρνώντας μια από 'δω και μια από 'κει το πρόσωπό της για να προλάβει να τους καλημερίζει όλους, συνάντησε μια παγερή αδιαφορία στα καλημερίσματά της.

Κανέννας δεν της ανταπέδιδε την καλημέρα και μάλιστα κάποιοι, μόλις τους καλημερίζε, την κοίταζαν κοροϊδευτικά και γελούσαν **με το ανάμι που άφηγε**. Τελείως απογοητευμένη από την απαράδεκτη αυτή στάση των Σαλονικιών κάποτε σταμάτησε και η ίδια, προφανώς με πολλή προσπάθεια και με πολλή θλίψη, να τους καλημερίξει.

Μέχρι όμως που πέθανε παρηγοριά δεν το 'χε, «δεν το χωρούσε ο νους της», πώς είναι δυνατόν να συναντιώνται οι Σαλονικιοί στο δρόμο και να μη λένε μια καλημέρα μεταξύ τους! Μια καλημέρα του Θεού!

ΟΙ ΣΩΡΗΔΟΝ «ΚΑΛΗΜΕΡΕΣ» ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣ ΣΤΗ ΣΑΛΟΝΙΚΗ

Η θειά η Αγγέλου γέννημα θρέμμα Λουκουβίτσα (Ταξιάρχιώτισσα), όταν πρωτοπήγε στη Σαλονίκη και βγήκε να περπατήσει στην Εγνατία θεώρησε κι αυτή, σαν τη γιαγιά την Όλγα, απόλυτα δεδομένο και αδιαπραγμάτευτο ότι θα καλημέριζε όλους όσους θα συναντούσε στο δρόμο της, όπως βέβαια γινόταν και στον Ταξιάρχη επίσης αναντάμ παπαντάμ. Αρχισε λοιπόν να λέει καλημέρα σ' αυτούς που έβλεπε μπροστά της, να λέει καλημέρα σ' αυτούς που έβλεπε να περνούν δεξιά της, να λέει καλημέρα σ' αυτούς που έβλεπε να περνούν αριστερά της. Γέμισε ο τόπος από τις καλημέρες της θειάς Αγγέλου. Το πλήθος όμως των ανθρώπων, που έβλεπε μπροστά της, που έβλεπε δεξιά της, που έβλεπε αριστερά της ήταν ατέλειωτο. Οι δυνάμεις της άρχισαν να την εγκαταλείπουν. Η δύστυχη η θειά η Αγγέλου βρέθηκε σε οικτρή θέση. Τι ήταν αυτό που έπαθε. Πώς να προλάβει να τους καλημερίσει όλους που έρχονταν σαν κύματα. Και τότε μέσα στην απόγνωσή της στάθηκε στη μέση του δρόμου και ανέκραξε με στεντόρεια φωνή: «**Καλημέρα σας. Καλημέρα σας ... σουρούδια-σουρούδια**». Τουτέστιν «σας στέλνω την καλημέρα μου κατά σουρούδια (κατά μικρούς σωρούς), αφού δεν είναι δυνατόν

να καλημερίσω τον καθένα σας ξεχωριστά!» Έτσι με τον λίαν εκφραστικό και λίαν ευρηματικό αυτό τρόπο, η θειά η Αγγέλου ανταπεξήλθε επιτυχώς στην υποχρέωσή της να καλημερίσει όλο το πλήθος των περιπατητών της Εγνατίας, που συνάντησε εκείνη την ημέρα.

Υ.Γ. Η θειά η Αγγέλου εκτός από τις καλημέρες, που έστειλε σουρούδια-σουρούδια καταμεσής στην Εγνατία, άφησε κι άλλο ανάμι στη Σαλονίκη. Όταν πήγε να ανέβει για πρώτη φορά σε τραμ έβγαλε πριν μπει τις παντόφλες της για να μη το λερώσει! Έμεινε έκπληκτη δε, όταν είδε τους άλλους συνεπιβάτες να μην έχουν βγάλει τα παπούτσια τους. Σε όλη τη διαδρομή δεν έπαψε να μουρμουρίζει όλως απαξιωτικά: «**Μαρή, τι βρουμιάρδισ είναι αφν(ι)οι οι Σαλον(ι)κοί, τι σβαρνιάρδισ. Κανέννας δε βγάζ(ι) τα παπούτσια τ' μεσ' του τραμ. Τι χάλια ίνι αυτά!**»!

Ευχαριστώ τον παιδιόθεν καρδιακό μου φίλο αρχίατρο Χρήστο Παπαγιάννη, που μου διηγήθηκε τα ανάμια της συμπατριώτισσάς του θειάς Αγγέλου προσφέροντάς μου άφατη ιλαρότητα.

ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΤΗ ΒΟΥΡΒΟΥΡΟΥ

«Τ'ς Βουρβουρούς του Παναΐρ»

ΜΑΡΙΑ ΓΡΙΒΑ
τ. Εκπαιδευτικός

Καλά που ήταν! Θμάσι Διαλιχτή;

-Τι πάλι;

Τς Βουρβουρούς του παναΐρ, μαρή. Αύριο γιορτάζ' η Παναγούδα, η Βουρβουρίστρα. Αχ, κουρημάδα μ', τ' αστόις! Και...

Οχτώ του Σεπτέμβρη. Οι Χριστιανοί γιορτάζουν τη γέννηση της Θεοτόκου. Στη Βουρβουρού, περίτρανο πανηγύρι γίνεται.

Όλο το χωριό, ο Άγιος Νικόλαος Χαλκιδικής, για μια περίπου εβδομάδα, θα μετακομίσει εδώ. Πίσω θα μείνουν τα μικρά παιδιά και οι γιαγιάδες για να τα προσέχουν.

Μέρες πριν, οι άνδρες θα πάνε να ετοιμάσουν την πανηγυριώτικη κατοικία τους. Κόβουν δοκάρια. Έχει ο Τραγουντέλης. Και μέσα στον ελαιώνα του Ξενοφώντα του Τσεκούρα επιλέγουν το «οικόπεδό τους». Όσοι δεν φοβούνται την κριτική κοντά στην εκκλησία. Οι άλλοι παραπέρα. Στρέμματα ο ελαιώνας. Αφήνουν χώρο για το χοιροστάσι. Το καφενείο και το περίπτερο, έχουν κιόλας εγκατασταθεί. Μπήγουν σε τετράγωνο τα δοκάρια. Σε ύψος μισού, περίπου, μέτρου από τη γη θα δέσουν με σκοινιά ή με φλούδες από βέργες μουριάς, λεπτότερα δοκάρια. Πάνω σ' αυτό το πλαίσιο θα στρώσουν φτέρες. Το πάτωμα έτοιμο. Εκεί, οι νοικοκυρές, που θα 'ρθούνε αργότερα, θα απλώσουν τις καλοϋφασμένες πολύχρωμες κουρελούδες ή χοντρά στρωσίδια. Το τσαρδάκι θα ολοκληρωθεί με σκεπή της ίδιας αρχιτεκτονικής, που θα ενισχυθεί με πλατανόφυλλα και χώμα για να αντισταθεί στο φύσημα του ανέμου.

Πλάι στο τσαρδάκι – σαλόνι, η κρεβατοκάμαρη Αρναϊώτικης υφαντικής τέχνης, τριγωνικά ενωμένα, σαΐσματα. Αντέχουν στην βροχή. Και τότε θα εμφανιστούν πολύ αργότερα. Μεγάλη πολυτέλεια! Πιο και η κουζίνα «χαρκόλακκας» ένα ημικύκλιο, πέτρα στην πέτρα-φραγή στην φωτιά μην και ξεφύγει και προστασία απ' τον αέρα, μην και τη σβήσει. Εκεί θα στηθεί η πυροστιά. Σιδερένιο τρίγωνο πάνω σε τρίποδο. Πάνω της θα θρονιαστεί ο φρεσκογανωμένος, καλο-

γυαλισμένος «τζέτζιρς» ή «του μπακράτς» τέντζερης – κατσαρόλα ή «η μπατνιότς» - πλήληνη κατσαρόλα. Κοντά και τα καδιά για το νερό που φέρνουν από τον Κακόλακκα – Πηγή στα Ριζά του Τραγουντέλη. Ένα σκοινί από τη μια ελιά στην άλλη και στην άλλη και η «ιδιοκτησία» οριοθετήθηκε.

Στο χωριό, ο ξεσηκωμός. Οι «κουμπάνιες» έτοιμες. Σε μια «ταγαριά» - τεράστια καλάθια – όλα τα κουζενικά. Και το βρυσούδ. Μουσλούκι το λεν αλλού.

Να πλένονται το πρωί. Στην άλλη τα τρόφιμα. Κι ο τραχανάς και τα «φύλλα», χειροποίητα ζυμαρικά, πεντανόστιμα και τα «πλαστά» καρβέλια ζυμωτό ψωμί. Και...και...

Στους μπόγους ο ρουχισμός. Και τα καλά για την εκκλησία ρούχα και τα άλλα για τον ολονύκτιο χορό πάνω στο μαύρο χώμα, και τα καθημερινά, και η «τάβλα» - τραπέζο-μάντηλο φαγητού, πλουμιστό του αργαλειού με τελείωμα χειροποίητης

δαντέλας, και πλεχτές πιάστρες με το βελονάκι και η μπροστέλα για το μαγείρεμα και το μαντλούδ για το κεφάλι.

Και το καμάρι της καλής υφάντρας. Τα πλουμιστά «στρωσίδια». Μάλλινες υφαντές, χρωματιστές, κουβέρτες και τα «σιντουνούδια», άσπρες, βαμβακερές με λεπτή, μάλλινη ρίγα.

Έργα τέχνης που ύφαινε με μεράκι στον αργαλειό, σαν γύριζε από το χωράφι ή τέλειωνε τη λάτρα του σπιτικού. Και απλωμένες κάθε πρωί, θα ξομπλιάζονται απ' τις «γειτόνισσες» η λεπτή υφαντική της επιδεξιότητα, το περίτεχνο παραμάτισμα-σχέδια και η δαντέλα ή το δέσιμο τους.

Και αρχίζει η έξοδος. Κάποιοι καβάλα. Άλλοι περπατούν. Αγκομαχούνε τα μουλάρια. Θα κατεβούν στον Όρμο της Παναγιάς. Θα φορτωθούνε στα ψαροκάικα και βίρα τις άγκυρες για το ωραίο τους ταξίδι.

Τα παλικαρόπουλα, καβάλα στ' άλογα, με τα χρωματιστά στρωσίδια στο σαμάρι, όπου ξακρύνουν την κοπελιά που βάλανε στο μάτι, θα πισωγυρίσουν, θα κάνουν μια γυροβολιά, θα σπιρουνίσουν τ' άλογο και

Στο πανηγύρι της Βουρβουρούς τη δεκαετία 1950.
(Αρχείο Άννας Παρδάλη)

καλπάζοντας θα χαθούν σαν σίφωνες. Ο δρόμος στενός, μόνο για ζώα, μέσα απ' το δάσος, θα τους φέρει στη Βουρβουρού.

Στη Βουρβουρού αράζουν τα καϊκία. Ανθρωποι και αποσκευές γεμίζουν την ακροθαλασσιά. Εκεί κι αυτοί που περιμένουν. Παραλαμβάνουν και κουβαλούν. Τακτοποιούν και συγυρίζουν. Πανέτοιμο το νοικοκυριό.

Οι νέοι εξερευνούν τις λαγκαδιές του Τραγουντέλη. Οι «γραμματιζούμενοι», φοιτητές, μαθήτριες Γυμνασίου κάποια αγόρια και κορίτσια του χωριού, απ' το Λιβάρι, τραγουδώντας ρομαντικά, κανταδόρικα τραγούδια της εποχής «Το γιασεμί στο στήθος σου» και άλλα, γυαλό – γυαλό φτάνουν στην Ξιγάρα. Ξεκουράζονται κάτω από τις αρμιχιές. Πειράζονται και απολαμβάνουν τη ζωή.

Θα 'θελα τόσα να σας πω, μα ο χώρος δεν με παίρνει.

Και βέβαια έχει αρχίσει το πανηγύρι. Και βέβαια έχει και εσπερινό. Μα ας πάμε στο ανήμερα.

Σημαίνει η καμπάνα. Στολίζονται. Πλεξούδες τα μαλλιά οι παντρεμένες. Χωρίστρα στο πλάι κι εκεί ο φιόγκος της κορδέλας που τυλίγει το κεφάλι. Κι «η μπόους», υφαντή, ολομέταξη, μαντήλα. Θα παν στην εκκλησιά. Θα γίνει η απόλυση. Θα πάρουν το αντίδωρο απ' του παπά το χέρι. Θα ανταλλάξουν ευχές. Θα αλληλοκεραστούν. Καφέ και γλυκό του κουταλιού. Θα βγάλουν τα καλά τα ρούχα. Θ' ανάψουν το χαρκόλακκα, και θα πλημμυρίσει όλη η περιοχή με μυρωδιές και γεύσεις. Τι πανδαισία! Κόκορας με τον τραχανά. Τράγος με πατάτες μέσα, γίδα με τα φύλλα, κότα με μανέστρα. Ροφούν τα τσιπουράκια τους οι άνδρες στον καφενέ. Και σαν γίνει το φαγητό, θα στρωθεί η τάβλα. Θα σερβιριστεί ο πατέρας πρώτα, τα' αγόρια και μετά οι άλλοι. Ιεραρχικά με τάξη και σέβας. Παρακολουθούν οι γείτονες. Κι ύστερα γεμίζει η ακρογυαλιά γυναίκες και πιατικά. Θα πλυθούν με θάλασσα, θα ξεπλυθούν με νερό.

Ο ήλιος παίρνει τον κατήφορο. Γεμίζουν τα τραπέζια γύρω απ' το χοιροστάσι. Κι οι πρώτες νότες απ' το βιολί και ούτι των αδερφών Μιγδάνη ταραίζουν τον αέρα. Και παίρνει το κλαρίνο ο Γιώργος ο Πατρέλης. Κι αντιλαλούν τα πλάγια και οι λαγκαδιές. Και χάνουν τη λαλιά τους τα τριζόνια, οι γρύλοι κι όλα τα νυκτόβια.

Και γεμίζει ο ελαιώνας μ' όλο το ψυχολάσι. Κι αρχίζει ο χορός. Αργόσυρτος. Ιεροτελεστικός, Νότα και βήμα. Φθόγγος και λύγισμα. «Γιάννενα, Παννάκαινα να μην πας για λάχανα». Και μ' ένα νεύμα, ο πατέρας – αφέντης καλεί τη σύζυγο και τη θυγατέρα. Και σαν σύρουν πρώτες το χορό, φτου τα χιλιάρικα στο μέτωπο τα παλικάρια, πλάι στο κορίτσι π' αγαπούν. Να κρατήσουνε το χέρι. Να π[ά]ρουν και να δώσουνε το μήνυμα. Κι έρχονται κι άλλοι, κι άλλοι και γίνεται δι-

πλός, τριπλός ο κύκλος. Και ζωηρεύει ο χορός. Κι αρχίζουν τα χασαποσέρβικα. Γρήγορα, δυναμικά. Σύννεφο το μαύρο χρώμα. Ποιος το λογαριάζει;

Και κατεβαίνει η αύρα απ' το βουνό, με μυρωδιές κι αρώματα, κυριαρχεί το πεύκο, από σκίνους, κουμαριές, φτέρες, μυρτιές, λαδανιά, σταφύλια, μέντα. Σμίγει με τη θάλασσα και με των χορευτών τα «όπα» φουντώνει το κέφι, κι αγγίζει τον ουρανό. Κανένας δεν νυστάζει, κανένας δεν κουράζεται. Έτσι θα τους εύρει ο ήλιος το πρωί να τους καλημερίσει.

Οι μανάδες των κοριτσιών και των αγοριών, άλλη έχουν έγνοια. Παρατηρούν, ενημερώνονται, αξιολογούν και επιλέγουν ταίρι για το καμάρι τους.

Ξεχωρίζουν κάποια. Όμορφ' αυτή η κουπέλα! Και η καλοθελήτρια – αφού θιουρία – εμφάνιση – καλή είναι. Αλλ' έχει μια μάνα! Ντ' γκουρδέλα στου κεφάλι(ι) κι στου σουκάκ(ι), στου σόμπουρου. Τν' άλλη κοίτα ισύ. Πουλύ προκουμέν' – προύι – προύι θα σκουθεί, θα δεσ' σφιχτά – σφιχτά του μαντλούδ στου κιφαλι(ι), θα φουρκαλίσ τα' αυλές, θα φερ' νηρό, θα ζιμώσ' και θα καθήσ' στουν αργαλειό. Σαν ντ' βιβριβίτσα, ουλ' τ' μέρα, δε σταματάει.

Αρετές και ελαττώματα και για τ' αγόρια. Καταγράφονται. Και όταν γυρίσουν στο χωριό, θα 'χει πολλή δουλειά η προξενήτρα.

Τ'ς Βουρβουρούς του παναίρ, δεν ήταν απλά ένα πανηγύρι γλεντιού, χαράς και ξεφαντώματος. Δεν ήταν μια ανάσα απ' το ολόχρονο κάματό τους. Ήταν όλα. Όλα όσα συνθέτουν μια κοινωνία ενός μεγάλου χωριού. Μια συνεχής έκθεση. Όλα, για μια εβδομάδα, στο στόχαστρο όλων.

Αυτό το παναίρ θμάσει θειά μ' Αγγελικό: ΗΤΑΝ
Αλλά, παραφράζοντας τον ποιητή: ΤΩΡΑ

Το πανηγύρι που λαχτάριζες να πας για να γιορτάσεις τώρα να το ξεχάσεις, Άγιο – Νικολάτικε λαέ.

Μιαν αυγινή το κούρσεψαν ανιδρωτοι λοτόμοι(τουρισμός) κι εκεί' ναι τώρα, ξενοδοχεία, βίλες, δράμα, καλέ μου εσύ συγχωριανέ.

Και μάτι που βραχνόκραζε με μια φωνή ανθρώπου, στο ημέρωμα του τόπου βουβάθηκε κι αυτό. Το πήρανε στα τρίστρατα περίτρανα φτερά τους, κι όλων των λαών της γης, θ' ακούσεις τη λαλιά τους τώρα, στον τόπο εδώ αλλά και στο χωριό, όπου μια ομάδα Κινέζων περιηγείται. Η θειά η Θωμαή, που σ' όλη της τη ζωή δεν πήγε ούτε ως τη Νικήτη, απολαμβάνει το ντουβαρίσιο της τον ισκιο έξω στο κατώφλι της.

Ο Κινέζος σταματά να τη φωτογραφίσει. Κι η θειά η Θωμαή: Από πού 'σει συ καλό μ';

- Από την Κίνα (Ξέρει Ελληνικά)

- Α, α απ' τη Κίνα! Κι από ποιο χωριό είσαι καλό μ';

- Από το Πεκίνο.

- Α, α, α απ' του Πικίνου.

- Κι ... τίνους πίδουδ είσαι καλό μ';

Κρατάμε ακόμα.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΚΤΥΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ (Δ.Ε.Ο.Μ.)
ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

"Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ.
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ"

Με μεγάλη επιτυχία έληξαν οι Εργασίες του Παγκοσμίου Επιστημονικού Συμποσίου της Εταιρείας μας, με τίτλο «**Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ Ιστορικά δεδομένα και σύγχρονες προκλήσεις**» που διοργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 23 Ιουλίου 2017 με παράλληλη έναρξη του 12ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Παμμακεδονικών Ενώσεων και του 71ου Παμμακεδονικού Συνεδρίου Αμερικής, στην αίθουσα Διαλέξεων της Εταιρείας.

Το Συμπόσιο τίμησαν με την παρουσία τους οι πολιτικές, πολιτειακές, στρατιωτικές και προξενικές Αρχές της Θεσσαλονίκης, Πολιτιστικοί Σύλλογοι της Μακεδονίας και γενικότερα του ελλαδικού χώρου, Ομογενείς Μακεδόνες από την Αμερική, Καναδά, Αυστραλία, Ευρώπη και Αφρική, οι εταίροι μας και πλήθος κόσμος.

Πριν από την έναρξη των Εργασιών του Συμποσίου προηγήθηκε αρχιερατική δοξολογία στον Ι. Ναό του Αγίου Δημητρίου, χοροστατούντος του Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κκ. Ανθίμου, ο οποίος στη συνέχεια, καλωσορίζοντας τους Ομογενείς, εκφώνησε θερμό πατριωτικό λόγο. Ακολούθησε κατάθεση στεφάνων εκ μέρους των Αρχών και των ομογενειακών Οργανώσεων στο άγαλμα του Μεγ. Αλεξάνδρου (στη Νέα Παραλία).

Οι Εργασίες άρχισαν με την Εκκλησιαστική Βυζαντινή Χορωδία Θεσσαλονίκης "Άγιος Ιωάννης ο Κουκουζέλης", που διηύθυνε με επιτυχία ο χοράρχης και άρχων υμνωδός κ. Εμμ. Δασκαλάκης.

Ακολούθως, ο Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής του Συμποσίου, Γενικός Γραμματέας της Εταιρείας και Υπεύθυνος του Δικτύου Επικοινωνίας Ομογενών Μακεδόνων Δρ Ιστορίας κ. **Βασίλειος Ν. Πάππας** καλωσόρισε τους συνέδρους λέγοντας:

Σημαντικό γεγονός θα χαρακτήριζε κανείς τη σημερινή μας Παγκόσμια Επιστημονική Συνάντηση, ένα πνευματικό Συμπόσιο, μία Γιορτή με καθαρά εθνικό, πατριωτικό και επιστημονικό χαρακτήρα, η οποία

ως ευτυχής συγκυρία συμπίπτει με την έναρξη των Εργασιών του 12ου Παγκοσμίου Συνεδρίου Παμμακεδονικών Ενώσεων και του 71ου Παμμακεδονικού Συνεδρίου Αμερικής. Όλους τους συνέδρους που παρίστανται και μας τιμούν σήμερα με την παρουσία τους τους ευχαριστούμε από καρδιάς. Αυτή η σύμπτωση μας δίνει την ευκαιρία να μιλήσουμε για ένα Αντάμωμα, με προσκεκλημένους συμπατριώτες μας από όλον τον κόσμο με

κοινή καταγωγή τη Μακεδονία μας. Ανθρώπους, που για πολλούς το όνειρο της επιστροφής μπορεί μερικές φορές να ξεθωιάζει, αντικαθίσταται όμως από την επιθυμία να βοηθήσουν την Πατρίδα τους, την Ελλάδα όλων μας, να αναγνωριστεί η προσφορά τους. Και αν το όνειρό τους αυτό, όπως το εννοεί ο Καβάφης, είναι της αναγνώρισής τους από τη Μητροπολιτική Ελλάδα, τότε ναι, έχει γίνει πραγματικότητα. Και όχι μόνον η προσφορά των Μακεδόνων της Διασποράς στην ανάπτυξη της Μακεδονίας αναγνωρίζεται καθημερινά, αλλά όλη η Ελλάδα, όλο το Έθνος, αισθάνεται πλέον περήφανο για σας, που δημιουργήσατε και προκόψατε εκεί που πήγατε, που διακριθήκατε σε όλους τους τομείς: επιστήμες, πνεύμα, έρευνα, τέχνες, καθημερινός μόχθος, κατάληψη νευραλγικών θέσεων στις νέες σας Πατρίδες. Εσείς που γίνετε οι καλύτεροι πρέσβεις της χώρας μας στο εξωτερικό, που δημιουργήσατε την Ελλάδα της Οικουμένης. Γνωρίζουμε βεβαίως καλά, ότι και σεις έχετε τους προβληματισμούς σας, τις ανησυχίες σας για τη χώρα μας, για τις μελλοντικές εξελίξεις, για την προάσπι-

Ο Αναπλ. Υπουργός Εξωτερικών Ιωάννης Αμανατίδης κηρύσσει την έναρξη των εργασιών του Παγκόσμιου Επιστημονικού Συμποσίου της ΕΜΣ παρουσία της Συντ. Επιτροπής (Β. Πάππας, Ε. Τέγου, Γ. Τσότσος)

ση των εθνικών μας δικαίων. Τώρα που οι φίλοι μας λιγοστεύουν και οι κίνδυνοι είναι ορατοί. Τώρα που η Μακεδονία μας, η χώρα μας δοκιμάζονται, αμφισβητούνται από ανιστόρητους και μη συμμορφούμενους για τα εθνικά μας δίκαια από τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου. Ναι, τώρα αγαπητά μας αδέρφια είναι η πιο κατάλληλη στιγμή, στηριζόμενοι στην 3χιλιετή ιστορία μας, με ενωτικό πάντα πνεύμα, χωρίς κομματικές αντιπαραθέσεις, με ενίσχυση της ενυπάρχουσας αμφίδρομης σχέσης Ορθοδοξία - Ελληνισμός, να τονώσουμε την εθνική μας συνείδηση, να επιχειρήσουμε έναν ειλικρινή διάλογο προς κάθε αμφισβητία των Δικαίων της Πατρίδας μας. Να φυλάμε όλοι-τούτη τη στιγμή- Θερμοπύλες, να εναγκαλιστούμε αυτούς που αγαπάνε παθολογικά τον τόπο μας και εμείς τους παραμελήσαμε, τους Φιλέλληνες και συγχρόνως να σταθούμε άτεγκτοι και ανυποχώρητοι σε όσους επιβουλεύονται την εδαφική μας ακεραιότητα, την ιστορία και τον πολιτισμό μας. Ως υπεύθυνος του Δ.Ε.Ο.Μ. (του άλλοτε γνωστού σε όλους μας Κέντρου Αποδήμων Μακεδόνων) που αποτελεί Τμήμα της Ε.Μ.Σ., στην οποία έχω την τιμή να είμαι ο Γενικός Γραμματέας της, αλλά και ως παλαιός καλός σας φίλος, από διάφορες θέσεις ευρισκόμενος πάντα κοντά σας και ιδιαίτερα ως επί 15ετία μέλος του Ελληνικού Κοινοβουλίου, (έχων και την ευθύνη του Αποδήμου Ελληνισμού), πάνω απ' όλα όμως ως Χαλκιδικιώτης Μακεδόνας, σας καλωσορίζω και σας εύχομαι υγεία και πάντα μπροστάρηδες στους αγώνες της Πατρίδας μας. Εμείς ως Ε.Μ.Σ., για πολλά χρόνια, με τον δικό μας τρόπο, στηρίζουμε κάθε καλή προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση και τους κοινωνούς μαζί σας αγώνες. Σας ευχόμαστε καλή διαμονή στην Πατρίδα και καλή επιτυχία στα Συνεδριά σας που θα ακολουθήσουν.

Ακολούθως την εκδήλωση χαιρέτησαν ο Πρόεδρος της ΕΜΣ Ομότ. Καθηγητής Α.Π.Θ. κ. Αθ. Ε. Καραθανάσης και οι εκπρόσωποι όλων των Παμμακεδονικών Ενώσεων της Διασποράς. Την έναρξη του Συμποσίου κήρυξε ο Αναπληρωτής Υπουργός Εξωτερικών κ. Ιωάννης Αμανατίδης ως εκπρόσωπος της Κυβέρνησης.

Κατόπιν, με εισήγηση του Δ.Ε.Ο.Μ., το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας, τίμησε τον διακεκριμένο Δημοσιογράφο και Συγγραφέα, πρώην Πρόεδρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών κ. **Νικόλαο Ι.**

Μέρτζο για τα Δίκαια της Μακεδονίας μας και γενικότερα για τη διαχρονική εθνική του προσφορά.

Οι εισηγήσεις των πανεπιστημιακών Καθηγητών που επακολούθησαν ήταν υψηλού επιστημονικού επιπέδου και προκάλεσαν ευρύτατες συζητήσεις μετά το πέρας της συνεδρίασης, καθόσον εμπειριστάτα ανέδειξαν τις ιστορικές ρίζες των θεμάτων που ανεπτύχθησαν, προσφέροντας παράλληλα απαντήσεις στις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες Ομογενείς Μακεδόνες στη Διασπορά. Δεν ήταν λίγες οι φορές που το πολυπληθές ακροατήριο των ομογενών διέκοπτε τους ομιλητές από τα χειροκροτήματα.

Οι παραπάνω διακεκριμένοι επιστήμονες με τα αντίστοιχα θέματα που διαπραγματεύθηκαν ήσαν οι:

Χρήστος Μπαλόγλου, Δρ. Οικονομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Φρανκφούρτης, «Αριστοτέλης, Δάσκαλος του Μεγ. Αλεξάνδρου». **Γεώργιος Π. Νάκος**, Ομότιμος καθηγητής της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ., "Η επικαιρότητα των πολιτευμάτων του Αριστοτέλη στη σύγχρονη εποχή". **Κωνσταντίνος Σισμανίδης**, Δρ. Κλασικής Αρχαιολογίας ΑΠΘ, «Η ανασκαφική του Τάφου και του Ηρώου του Αριστοτέλη στη γενέτειρά του». **Μελίνα**

Μακεδόνες της Διασποράς από όλη την υφήλιο έδωσαν ένα βροντερό παρών στο Παγκόσμιο Επιστημονικό Συμπόσιο που πετυχημένα οργάνωσε η Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.

Παϊσίδου, Επίκουρη Καθηγήτρια του Τμήματος Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., "Η Θεσσαλονίκη κατά τη μεσοβυζαντινή περίοδο. Η αρχαιολογική τεκμηρίωση". **Αναστάσιος Τάμης**, Καθηγητής University of Notre Dame, Australia, Πρόεδρος του Αυστραλιανού Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών της Μελβούρνης, "Ο ρόλος της Ομογένειας στην εθνική μας πορεία". **Χρήστος Αραμπατζής**, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ., "Ορθόδοξη Εκκλησία και Ελληνισμός στη Διασπορά". **Ιάκωβος Μιχαηλίδης**, Αν. Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., "Σύγχρονες προκλήσεις στη Μακεδονία".

Η εξαιρετικά πετυχημένη εκδήλωση έκλεισε με δεξίωση προς όλους τους Συνέδρους και με παραδοσιακούς χορούς από το φημισμένο χορευτικό συγκρότημα Νέων της Βοστώνης (ΗΠΑ) και το εξαιρετικό χορευτικό συγκρότημα του Λακκώματος Χαλκιδικής υπό τους ήχους λύρας και άλλων παραδοσιακών οργάνων των Ποντίων, που ενθουσίασαν τους παρευρεθέντας πολυπληθείς Ομογενείς Μακεδόνες άλλα και τους Γηγενείς.

Από τον εορτασμό της 196ης επετείου της μάχης των Βασιλικών. (11-6-2017)

(βλ. ρεπορτάζ σελ. 35)

Οι επίσημοι καλεσμένοι στην τέλεση του μνημοσύνου.

Ο κ. Αστέριος Σαμαράς εκφωνεί τον πανηγυρικό λόγο.

Οι επίσημοι καλεσμένοι μπροστά στον ανδριάντα του καπετάν Χάψα.

Η επιμνημόσυνη δέηση.

Κατάθεση στεφάνων

Η χορωδία του Παγγαλικείου.

Από τον υφυπουργό
Ι. Αμανατίδη.

Από τον βουλευτή
Γ. Βαγιωνά.

Από τον αντιπεριφερειάρχη
Ι. Γιώργο.

Από τον πρ. του Παγγαλικείου
Μ. Καρτσιώτη με τα εγγονάκια του.

Από την δήμερη εκδρομή στην Πελοπόννησο 21-26/05/2017 (βλ. ρεπορτάζ σελ. 33)

Μεσολόγγι. Στον κήπο των Ηρώων.

Πάτρα. Στο ναό του Αγ. Ανδρέα.

Στην μονή της Αγίας Λαύρας.

Καλάβρυτα. Στον τόπο της θυσίας.

Μυστράς.

Επίδαυρος. Στο θέατρο.

Μυκήνες. Στην Πύλη των Λεόντων.

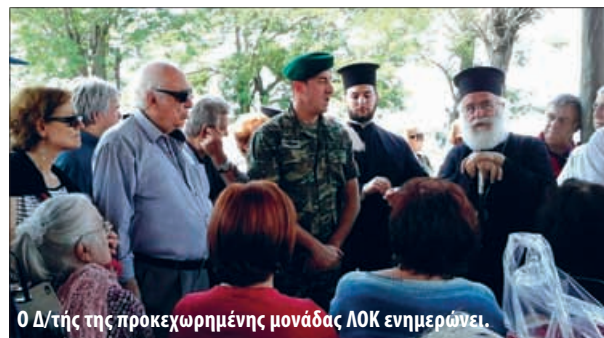
Στην Σπάρτη.

Από την εκδρομή στα πομακοχώρια της Ξάνθης 3/6/2017 (ρεπ. σελ. 34)

Η υποδοχή από τον Δεσπότη.

Ο Δ/τής της προκεχωρημένης μονάδας ΛΟΚ ενημερώνει.

Ο Μητροπολίτης Ξάνθης κ. Παντελεήμων ενημερώνει τους εκδρομείς σε αίθουσα του γηροκομείου της Μητροπόλεως.

Από την παρουσίαση του βιβλίου του κ. Δ. Αντωνίου, με θέμα «Έτσι είναι η ζωή» 7/6/2017 (ρεπ. σελ. 35)

Το ακροατήριο. Σε πρώτο πλάνο οι πρόεδροι των δύο Συλλόγων Κηφισιάς-Βότση Σωτ. Υψηλάντης και Παγκαλιδικού Μ. Καρτσιώτης.

Ο συγγραφέας Δημ. Αντωνίου και οι παρουσιάστριες Γ. Πούλου και Ζ. Ντελή.

Από τις εμφανίσεις του χορευτικού (ρεπ. σελ. 35)

Νέα Τρίγλια 28/7/2017

Νέα Τρίγλια 28/7/2017

ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΔΗΜΩΝ ΜΑΣ

Δήμος Πολυγύρου (ρεπ. σελ. 37)

Δήμος Ν. Προποντίδας (ρεπ. σελ. 38)

Δήμος Κασσάνδρας (ρεπ. σελ. 38)

Δήμος Σιθωνίας (ρεπ. σελ. 39)

Δήμος "Αριστοτέλης" (ρεπ. σελ. 40)

ΤΑ ΤΙΜΑΛΦΗ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑΣ (ΑΛΛΑ ΤΗΣ... ΝΥΧΤΑΣ)

Η ΓΚΑΖΟΛΑΜΠΑ

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΑΥΡΟΔΗΣ

Τώρα, θα απορήσουν πολλοί, και με το δικίο τους, και μπορεί να αναρωτηθούν τι είναι αυτά που φαίνονται στη φωτογραφία, αλλά όσοι μένουν με την απορία θα είναι σίγουρα κάτω από τα 50, γιατί το...επίκαιρο αντικείμενο του θέματος, αυτή η «Γκαζόλαμπα» μάλλον τούς είναι άγνωστη, εκτός κι' αν την είδαν κρεμασμένη παράμερα σε κάποιο καρφί στο πατρικό τους σπίτι και στην ερώτησή «τι το θέλουμε αυτό;» πήραν την απάντηση, ότι «άφηκε του, βουρεί να χρειαστεί άμα κουπεί του ρεύμα...» και εκεί έμεινε η απορία τους.

Και για τους μη γνωρίζοντες λοιπόν αυτά τα παράξενα τιμαλφή, (αντικείμενα να τα πω;) είναι τρεις...συνταξιούχες πλέον Γκαζόλαμπες, από εκείνες τις πάλαι ποτέ γνωστές και απαραίτητες σε κάθε σπίτι.

Τις βλέπω έτσι, και θλιμμένες και απορημένες τις τρεις λάμπες, τις βλέπω να έχουν εκείνο το ύφος των υπέργηρων συνταξιούχων, εκείνο το ύφος της παραίτησης που παίρνουν αυτοί μπροστά στο φακό του φωτογράφου, όταν χρειαστεί στα γεράματα να ξαναβγάλουν ταυτότητα γιατί έχασαν την παλιά... «κι πού τ' ν έβαλα σάματι θμούμι;...» και οι γύρω ξέρουν τι σκέφτονται οι γέροι, το καταλαβαίνουν από το βλέμμα και το παρατημένο ύφος... που λέει άφωνα... «τί να την κάνω την ταυτότητα τώρα...για ποτέ;...»

Έτσι από το ράφι του παλαιοπωλείου οι τρεις Γκαζόλαμπες μάς κοιτάζουν με απορία, αναπολώντας σίγουρα (ιδίως η μεσαία που ήταν του «Σαλονιού»), αναπολώντας τα μεγαλεία και τις στιγμές που έζησαν πριν να τις παραμερίσει η πρόοδος, τότε που ήταν απαραίτητες σε γλέντια και ξενύχτια, σε αρραβώνες και γάμους, σε προξενιά και νυχτέρια και σε στιγμές μεγαλείου που έζησαν ως μάρτυρες με υψωμένη τη φλόγα στα νυχτερινά γενητούρια και στο «αφαλόκομμα» και με χαμηλωμένη τη φλόγα και ακόμα και...σβηστές..., στην πρώτη και σε πολλές επόμενες νύχτες στα νιοπάντρα ζευγάρια... και τώρα;...

Περιμένουν τον αγοραστή, να τις κρεμάσει κάπου, ως είδος διακοσμητικό χωρίς καμιά άλλη χρησιμότητα, να μένουν εκεί και να θυμούνται....

Προσωπικά δε θυμάμαι τα...φωτιστικά που χρησιμοποιήθηκαν πριν από την Γκαζόλαμπα (κεριά και λαδοκάντηλα και πιο παλιά δαδιά και άλλα), και για-

τί από τότε που γνώρισα τον εαυτό μου, αυτήν είδα στο σπίτι μας, αυτήν την Γκαζόλαμπα και μάλιστα από τις τρεις που φαίνονται στη σειρά, στο σπίτι είχαμε μία σαν αυτή τη γυάλινη που φαίνεται πρώτη, αυτή που είναι μεγαλύτερη από τις άλλες δυο.

Η άλλη η μεσαία στη σειρά η μεταλλική, δεν πολυφάνηκε στα μέρια μας, ίσως γιατί ναι μεν ήταν πιο γερή και δεν εσπαζε, ήταν όμως και ακριβότερη.

Η Γκαζόλαμπα ήταν η μόνη πηγή φωτός κατά τη νύχτα στα χωριά και μ' αυτήν φέγγομάσταν τη νύχτα, μ' αυτήν διαβάζαμε και συντροφιά μ' αυτήν με κατεβασμένο το φυτίλι και τη φλόγα «ταπεινωμένη», έπλεκε η Μάνα για όλους από κάλτσες μέχρι πουλόβερ και άλλα, καθισμένη κοντά στο τζάκι, όταν εμείς κοιμόμασταν νωρίς νωρίς, αφού δεν αντέχαμε μια και ξυπνούσαμε αξημέρωτα.

Η Γκαζόλαμπα μάς συντρόφεψε χρόνια και χρόνια, αφού ήταν η μοναδική πηγή φωτισμού, και μ' αυτήν διαβάσαμε τις νύχτες, γράψαμε τα μαθήματά μας, κι' αυτή την Γκαζόλαμπα βρήκαμε να μας περιμένει χαμηλωμένη στο τραπέζι δίπλα στο σκεπασμένο πιάτο με το φαγητό, όταν αρχίσαμε να «αργούμε» τα βράδια λόγω ηλικίας, τότε που μας επιτρέπονταν να «αργούμε», τότε που στη σιγανή γκρίνια του πατέρα, άκουγες τη Μάνα να λέει με κρυφό καμάρι, «άφκι τουν τράνιψι τώρα...» και την άλλη μέρα οι μικρότεροι στο σπίτι ρωτούσαν «πού ήσαν ισιέ;» και μας κοιτούσαν με θαυμασμό, περιμένοντας τη σειρά τους να...μεγαλώσουν... να ζήσουν...

Νομιζαν...κι' αυτοί....

Η Γκαζόλαμπα λοιπόν, άμα τη μελετήσεις δεν είναι απλό κατασκεύασμα, είναι ένα τέλειο φωτιστικό σώμα και αρκετά...σύνθετο.

Διαθέτει το γυάλινο κάτω μέρος το «δοχείο» μέσα στο οποίο μπαίνει το καθαρό πετρέλαιο, διαθέτει τη «Μηχανή» που βιδώνει πάνω στο «στόμα» του κάτω μέρους-δοχείου, και αυτή η αρκετά σύνθετη «Μηχανή», παίρνει μέσα στη σχισμή της το βαμβακερό φυτίλι το οποίο με τη ροδέλλα-ρεγουλατόρο, το ανεβάζεις και το κατεβάζεις, ανάλογα με το πόσο φωτεινή θέλεις να είναι η φλόγα.

Δεν μπορείς βέβαια να σηκώσεις το φυτίλι πολύ και να υπερθερμάνεις με τη φλόγα το λαμπογιάλι γιατί

αυτό το λαμπογυάλι είναι το λεπτό σημείο της Γκαζόλαμπας, γιατί είναι το μόνο που μπορεί εύκολα να σπάσει και τρεχα στον μπακάλη να πάρεις άλλο, και όσες φορές έσπασε στο σπίτι μας, πάντα τύχαινε νάναι..νύχτα και άντε να βρεις...Έτσι σε παρόμοιες δύσκολες περιπτώσεις καταφεύγαμε στα γκαζοκάντηλα και αν δεν υπήρχε λόγος σοβαρός να κυκλοφορήσουμε εντός και ιδίως «εκτός» σε σταύλους ή προς «ανάγκη» περιοριζόμασταν στη «σκοτίδα» μέχρι να ξημερώσει....

Εκτός όμως από το κύριο «σώμα» και το λαμπογυάλι, η Γκαζόλαμπα διαθέτει και... κάτοπτρο, ένα σρόγγυλο και γυαλιστερό κομμάτι από λαμαρίνα, στηριγμένο σε ένα χοντρούτσικο σύρμα περίτεχνα στραβωμένο, το οποίο σύρμα «πιάνει» και συγκρατεί μια λεπτή ταινία μεταλλική κι' αυτή.

Αυτή η μεταλλική ταινία αγκαλιάζει σφιχτά από τη μέση την Γκαζόλαμπα και την αγκαλιάζει «ερωτικά», θα έλεγα, και το σύρμα που τη συγκρατεί είναι κατάλληλα γυρισμένο στο πάνω μέρος έτσι, που η λάμπα να μπορεί να κρεμαστεί με ασφάλεια σε κάποιο καρφί στον τοίχο.

Και αν παρατηρήσετε τη φωτογραφία, αυτό το σύρμα και το κάτοπτρο φαίνονται καθαρά στις δύο ακριανές γυάλινες λάμπες.

Η μεσαία Γκαζόλαμπα η μεταλλική, δεν διαθέτει κάτοπτρο, ούτε κρεμιέται στον τοίχο, αλλά αυτή ήταν κάποτε πιο...επίσημη, ήταν ας πούμε του...σαλονιού και την είχαν στα σπίτια τους οι κάποιοι....!!!

Πάντως στο σπίτι θα έπρεπε να είχαμε λαμπογυάλι ανταλλακτικό για την περίπτωση που θα έσπαζε αυτό της λάμπας, αλλά κανείς ποτέ στη γειτονιά μας τουλάχιστον εκεί στο «Καραούλι» δεν είχε φροντίσει να έχει...

Βέβαια η εναλλακτική λύση ήταν η δεύτερη Γκαζόλαμπα, που πάντα υπήρχε στα περισσότερα σπίτια, αλλά το λαμπογυάλι, πάντα ήταν το κατεξοχήν αντικείμενο που το χειρίζονταν και το καθάριζε η Μάνα με πολλή προσοχή. Στην Γκαζόλαμπα συνέβαιναν και «ατυχήματα» από το σπάσιμο και την ολική απώλεια, μέχρι το ξεκόλλημα της «μηχανής».

Και όσο για το σπάσιμο δεν υπήρχε «θεραπεία», αλλά για το ξεκόλλημα της μηχανής η πενία βρήκε διάφορες τέχνες-τρόπους να μπαλώσει τη ζημιά.

Έτσι, αν θυμάμαι καλά, για να ξανακολλήσει η Μηχανή, έκαιγαν στίψη (ή ζάχαρη;) και κολλούσαν τη μηχανή, μέχρι να ξαναξεκολλήσει και άντε πάλι απ' την αρχή.

Εκτός όμως από το ξεκόλλημα της «Μηχανής» (και αν κάνω λάθος στο συγκολλητικό υλικό ας με διορθώσει κάποιος), η βλάβη, η οποία θεωρούνταν σοβαρή, ήταν αυτή που παρουσίαζε η Μηχανή να σηκώνει ή να κατεβάσει το φυτίλι και εκεί ήταν που έπρεπε να αντικατασταθεί αυτή η «Μηχανή» γιατί δεν υπήρχε γιατριά.

Βέβαια για να λειτουργήσει η Γκαζόλαμπα και να αποδώσει τη μέγιστη «φωτοδοτική» της δυνατότη-

τα, έπρεπε το λαμπογυάλι να είναι καθαρό, και κάθε μέρα η μάνα το έπλενε με σαπουνάδα, και όταν δεν ήταν πολύ μουτζουρωμένο, το καθάριζε με ένα πανί που έβαζε μέσα, και το κλωθογύριζε με το αδράχτι μέχρι να γίνει λαμπικός.

Υπήρχε όμως και ένα μοναδικό «μέτρο ασφαλείας» θα το έλεγα για το λαμπογυάλι, και δεν ήταν τίποτα άλλο, από ένα πιαστράκι που το έβαζε η Μάνα στην πάνω μεριά του λαμπογυάλου, ένα πιαστράκι απ' αυτά που συγκρατούν οι γυναίκες τα μαλιά τους, και τόβαζε, για να εμποδίσει την ξαφνική υπερθέρμανση και να αποφύγει το μοιραίο σπάσιμο.. Πάντως από ότι θυμάμαι, τα λαμπογυάλια έσπαζαν ξαφνικά και μάλλον «χωρίζε» το επάνω μέρος τους το στενό, έτσι που κόνταναν σε ύψος και αφού χάνονταν η ισορροπία της «απαγωγής» των καυσαερίων η λάμπα «κάπνιζε» και το υπόλοιπο του λαμπογυαλιού μαύριζε ολόκληρο, οπότε, ούτε έφεγγε και το πετρέλαιο καίγονταν τζάμπα.. και έτσι, «τρέχα στον μπάμπ' Αριστείδη να πάρεις άλλο...»

Αυτά τα λαμπογυάλια ήταν γνωστά με νούμερα και εμείς για τη λάμπα μας παίρναμε το Νο 9...

Έτσι συνεπής με τα παλιά και τα παλιότερα, εδώ που είμαι, πήγα και βρήκα, βρήκα και αγόρασα μια Γκαζόλαμπα με λαμπογυάλι νούμερο εννιά, τη γέμισα καθαρό πετρέλαιο και την έχω κρεμασμένη στο κατώ για τις...διακοπές του ρεύματος, και σας βεβαιώ ότι αρκετές φορές χρειάστηκε, αλλά οι νεότεροι που αγνοούν τη μυρωδιά της Λάμπας, διαμαρτυρήθηκαν, και με το δικίο τους, αφού τέτοια πράγματα δεν τα γνώρισαν...

Και βέβαια εκεί που την έχω κρεμασμένη τη Λάμπα, θυμήθηκα αυτό που έβλεπα παλιά, και πάνω στο λαμπογυάλι έβαλα ένα χωνάκι χάρτινο, για να μην σκονίζεται και νάναι πάντα έτοιμο για...όποτε...

Δεν είναι γνωστή η Γκαζόλαμπα στους νεότερους, αλλά αυτή η ταπεινή λάμπα, σημάδεψε μια εποχή, αφού δεν υπήρχε τίποτα άλλο για να «φεχτείς» να κάνεις τις δουλειές στο σπίτι τη νύχτα, να σε συντροφέψει στα ξενύχτια και στα νυχτέρια.

Δεν υπήρχε άλλος τρόπος να γράψεις και να διαβάσεις, ακόμα και να «δεις» το θερμομέτρο τη νύχτα.

Και από όσο θυμάμαι, και στο Δημοτικό και παραπέρα, με την Γκαζόλαμπα διάβασα, και μ' αυτήν έγραψα, μέχρι που πριν από 60 ακριβώς χρόνια, ήρθε το ρεύμα στο χωριό και οι λάμπες κρεμάστηκαν στο καρφί δια βίου....

Και από την εποχή που είχα αρχίσει να μεγαλώνω και να «αργώ» να γυρίσω στο σπίτι τα βράδυα, θα μού μείνει για πάντα η εικόνα της Μάνας που με περίμενε πλέκοντας δίπλα στην «ταπεινωμένη» (χαμηλωμένη) λάμπα και χαμογελώντας περήφανη με καλωσόριζε λέγοντας.... Καλώς τον....Ηρθες;....

Με τις ευχές μου σε όλους για Καλές Πιορτές και, υπομονή...θα έρθουν και καλύτερες μέρες...αλλά όσο για το πότε θάρθουν....Άγνωστο....

ΣΑΝ ΑΠΟΨΙ ΤΕΤΟΙΑ ΜΕΡΑ...

ΓΙΑΝΝΗΣ Δ. ΚΑΝΑΤΑΣ - ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΡΟΧΡΙΣΤΟΣ

• *Ειδήσεις, τοπικά νέα, συμβάντα και σχόλια από τα χωριά της Χαλκιδικής, δράσεις και πεπραγμένα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, όπως τα διαβάσαμε κι εμείς σε παλιές εφημερίδες της Χαλκιδικής, της Θεσσαλονίκης, των Αθηνών, ακόμη και της Κωνσταντινουπόλεως. Επιδίωξή μας είναι να φιλοξενούμε κάθε φορά όσο το δυνατόν περισσότερες εφημερίδες, σε θέματα που αφορούν τα χωριά της Χαλκιδικής και τον Παγχαλκιδικό, που το καθένα δίνει το κλίμα της εποχής που αναφέρεται.*

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

31 Αυγούστου 1930: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ανεχώρησε δια τας τάξεις του στρατού προς εκπλήρωσιν των στρατιωτικών υποχρεώσεων ο εκλεκτός συνεργάτης μας Δικηγόρος κ. Στέφανος Κότσιανος.

ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΣ

11 Αυγούστου 1940: Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ κ. ΚΑΝΑΒΟΥ

Σύμφωνα με το πρόγραμμα την 6ην απογευματινήν θα εγένετο συγκέντρωσις του λαού και της ΕΟΝ εις τον προ του Ηρώου χώρον, όπου επρόκειτο να ομιλήσει ο κ. Καναβός. Από ενωρίς ολόκληρος ο Πολύγυρος ευρίσκετο επί ποδός και οι κάτοικοι και οι παραθεριστές κατέκλυσαν τον ορισθέντα χώρον. Την 6ην μ.μ. έφθασε συγκεντρωμένη η ΕΟΝ Αρρένων και Θηλέων με επικεφαλής την Μουσικήν. Το πλήθος επί τη εμφανίσει της ΕΟΝ, ής τα μέλη εκράτουν εις τας χείρας σημαίας, ξεσπά εις ενθουσιώδη χειροκροτήματα. Ολίγον βραδύτερον προσήλθεν ο Νομαρχών κ. Κέντρος μετά του Περ. Διοικητού ΕΟΝ κ. Καναβού.

Ακολούθως η μουσική επαιάνισε τον Ύμνον της 4ης Αυγούστου και ο κ. Καναβός συνοδευόμενος από τα μέλη της Λαϊκής Επιτροπής Εορτασμού ανήλθεν εις τον εξώστην του εξοχικού κέντρου «Τζώρτζη», οπόθεν εξεφώνησε έναν υπέροχον και μνημειώδη λόγον.

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

2 Αυγούστου 1953: Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Πολλά ανεμέναμεν από την Διοίκησιν του εν Θεσσαλονίκη Συλλόγου των Χαλκιδικέων, αλλ' ουδέν δυστυχώς εγένετο. Ούτε καν μια εκδρομή προς την μητέρα Χαλκιδικήν διοργανώθη. Κι όμως, όπως και άλλοτε ετονίσαμεν, δεν λείπουν από τους απαρτίζοντας το προεδρείον αι ικανότητες. Εάν αι ιδιαίτεροι ασχολία των δεν τους καταλείπουν τον απαιτούμενον χρόνον

προς πλήρη άσκησιν των καθηκόντων των ας μη διαστάσουν να προκαλέσουν την διαδοχήν των.

18 Ιουλίου 1954: ΟΙ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΜΑΘΗΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Εκ των υποστάντων εισιτηρίου εξετάσεις εις το Γυμνάσιον Πολυγύρου, εισάγονται: Ασημνήρης Γεώργιος, Βασιλάκη Αναστασία, Βασιλειάδης Χαράλαμπος, Βερροιώτης Νικόλαος, Γαρυφάλλου Κυριακή, Γκλάβα Μαρία, Γκολής Δημήτριος, Δημητρακούδης Ελευθέριος, Ζήση Ευμορφία, Ηλία Χριστοδουλιά, Θεοδωρούδη Φωτεινή, Κατσίκης Γεώργιος, Κρικέλας Ιωακείμ Ναΐδου Αικατερίνη, Παπαγιάννης Χρήστος,

Παπαδοπούλου Ελένη, Σάλιαρης Φίλιππος, Σάλτη Γεωργία, Σαράντης Μαυρουδής, Σπυριάδου Σοφία, Στεργιούδης Μενέλαος, Τάσιος Παύλος, Τσεκούρα Μαρία, Τσάτσαρη Ελένη, Τσίκουλας Ιωακείμ, Καλλέας Γεώργιος, Μάντσιος Άγγελος, Σαρίγγελος Απόστολος.

17 Ιουλίου 1955: ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ...

Την 24ην Ιουλίου ημέραν Κυριακήν και ώραν 6 π.μ. τα μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Αριστοτέλης» θα εκδράμωσι εις την Αρναίαν εις την γραφικωτάτην τοποθεσίαν της «Αγίαν Παρασκευή»...

Οι εκδρομείς δύνανται να διανυκτερεύσωσι εις Αρναίαν εις δωμάτια καθαρώτατα, τα οποία θα παραχωρήσωσι οι φιλόξενοι Αρναιώται τη επιμελεία του Δημάρχου των...

Προς αναψυχήν των εκδρομέων ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος θα δώσει χοροεσπερίδα εις Αρναίαν εις μαγευτικώτατον εξοχικόν κέντρον της τη συμμετοχή της μουσικής του Δήμου ταύτης...

ΟΙ ΕΚ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ ΕΚΔΡΟΜΕΙΣ

Η εφημερίς μας εκτιμώσα την αξιαιπενον προσπάθειαν του... Παγχαλκιδικού Συλλόγου, όπως δι εκδρομών φέρει εις επαφήν τους εν Θεσ/νίκη συμπατριώτας μας

Γιορτή της ΕΟΝ εις τον προ του Ηρώου χώρον 11-8-1940.

προς τους εν Χαλκιδική αδελφούς των... ανέλαβε να διοργανώσει και εκ της πόλεώς μας εκδρομήν εις την μαγευτικήν τοποθεσίαν της Αρναίας «Αγία Παρασκευή»...

Οι εντεύθεν εκδρομείς θα συναντηθώσιν εις Παλαιόκαστρον μετά των εκ Θεσ/νίκης εκδρομέων και εκείθεν τα λεωφορεία θα συνεχίσωσιν ομού προς Αρναίαν την πορείαν των.

2 Αυγούστου 1959: ΝΑ ΛΗΦΘΟΥΝ ΑΥΣΤΗΡΑ ΜΕΤΡΑ

Μερικοί εκ των πολλών παραθεριζόντων εις τας ακτάς του Νομού μας αδιαφορούντες και δια τους λοιπούς λουομένους και δια τους παρευρισκομένους κατοίκους των παρακειμένων χωριών, εκδύονται ενώπιον όλων προκαλούντες την αγανάκτησιν των ακουσίων θεατών της γυμνότητός των, ήτις προσβάλλει την δημοσίαν αιδώς.

Αι λιμενικάί αρχαί μας δέον να λάβουν τα εν προκειμένω ενδεικνύμενα μέτρα, ώστε οι αναιδέεις αυτοί κύριοι να παύσουν την γυμνιστικήν αυτήν συμπεριφοράν των.

20 Σεπτεμβρίου 1964: ΑΝΑΣΥΝΘΕΣΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Κατόπιν ανασυνθέσεως του Διοικητικού Συμβουλίου συνεκροτήθη τούτο ως εξής: Πρόεδρος Αθανάσιος Παπαγεράκης, Ατιπρόεδρος Αστέριος Τσάκαλος, Γενικός Γραμματέυς Παναγιώτης Καδής, Ταμίας Γεώργιος Παπαδήμος, μέλη Μιλτιάδης Γεωργούλας, Βασίλειος Κουτσός, Γεώργιος Ιερισσιώτης, Βασίλειος Τερτιλίνης και Γεώργιος Παπαθανασίου.

19 Σεπτεμβρίου 1976: Ο κ. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗΣ

Με τον τελευταίο ανασχηματισμό της Κυβερνήσεως έγινε Υφυπουργός Βιομηχανίας ο συμπατριώτης μας δικηγόρος κ. Αριστείδης Κατσαούνης.

Η επιλογή του τιμά την Χαλκιδική. Ο κ. Κατσαούνης έχει τις ικανότητες και ημπορεί να διακριθεί στον δύσκολο και νευραλγικό τομέα που ανέλαβε...

Αλλά και δια την Χαλκιδική η υπουργοποίησίς του θα αποβεί επωφελής. Το υπέδαφος του νομού μας είναι πλούσιο σε μεταλλεύματα, που πρέπει να αξιοποιηθούν. Ο κ. Κατσαούνης, μολοντί είναι βουλευτής Θεσσαλονίκης, είναι αδύνατο να μη προσέξει με ιδιαιτέρα φροντίδα και προσοχή την δικαιουμένη καλύτερα τύχη της Χαλκιδικής...

* * *

Γιάννη Κανατά σ' ευχαριστούμε

Ο Γιάννης Κανατάς, εκ Νικήτης ορμώμενος διαμένει στον Πολύγυρο, εργάζεται ως εκπαιδευτικός και διατηρεί αυτή τη σελίδα «Σαν απόψι τέτοια μέρα...» οχτώ ολόκληρα χρόνια, ως τακτικός συνεργάτης του περιοδικού, χωρίς να απουσιάσει ούτε μια φορά. Ήταν παρών και στα 32 τεύχη του Παγχαλκιδικού Λόγου, που έχουν εκδοθεί μέχρι σήμερα. Διαλέγει κάθε τρίμηνο με επιμέλεια τα πιο ενδιαφέροντα θέματα από τον τοπικό και τον πανελλήνιο, μπορώ να πω, τύπο, που έχουν σχέση με τη Χαλκιδική και τα παρουσιάζει ασχολίαστα και αυθεντικά. Για όλον αυτόν τον κόπο δεν μπορούμε παρά να του εκφράσουμε για άλλη μια φορά ένα μεγάλο, πολύ μεγάλο ευχαριστώ με την ευχή να συνεχίσει την παρουσία-συνεργασία του με τις περιοδικό και να είναι βέβαιος ότι η υπηρεσία που προσφέρει είναι πολύτιμη προς τον Παγχαλκιδικό και κατ' επέκταση στη Χαλκιδική μας και εκτιμάται από όλους.

Σημειώνεται ότι Γιάννης είναι πολυγραφότατος. Έχει γράψει και έχουν εκδοθεί βιβλία του με ιστορικά θέματα και διηγήματα και εκδίδει το εξαιρετο περιοδικό «ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ» που κυκλοφορεί κάθε τρίμηνο με πλούσια ύλη και άφθονο φωτογραφικό υλικό από τον Πολύγυρο και την περιοχή. Τα ενδιαφέροντα του είναι πολλά, τώρα ετοιμάζει νέες «δουλειές» που θα δουν το φως της δημοσιότητας σύντομα. Τέλος μπορούμε να πούμε ότι ο Πολύγυρος είναι πολύ τυχερός που ο Γιάννης βρέθηκε να ζει στην όμορφη και ιστορική πρωτεύουσα της Χαλκιδικής.

Το Δ.Σ.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Για την αποκατάσταση της αλήθειας σας αναφέρουμε ότι στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Παγχαλκιδικός Λόγος» (31ο) και στο άρθρο μου που αφορούσε το Ολοκαύτωμα των Βασιλικών, από παράλειψη δεν αναφέρθηκε ότι χρησιμοποιήθηκε απόσπασμα από το εξαιρετικό άρθρο του φιλόλογου καθηγητή του Δημητρίου Κύρου, που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 35, Δεκέμβριος 2016 σελίδες 22-25 του περιοδικού «Οι Αγιαναστασίτες» με τίτλο: «Η μάχη των Βασιλικών και νεότερα ιστορικά για το μετά από αυτήν ολοκαύτωμα της Μονής Αγίας Αναστασίας κατά την Επανάσταση του 1821».

Μιχαήλ Δ. Καραντάλης
Δάσκαλος

Σ.Σ. Το ανωτέρω σημείωμα το λάβαμε από τον κ. Μιχ. Καραντάλη και το δημοσιεύουμε αυτούσιο.

Η δράση του Συλλόγου μας

Εξαήμερη εκδρομή στην Πελοπόννησο 21-26/05/2017

Με τις ευχές του Προέδρου μας Μ. Καρτσιώτη και του οργανωτή της εκδρομής Γ. Γραμματέα Ι. Κοτσάνη, ξεκινήσαμε από την πλατεία Χάφα ημέρα Κυριακή πρωί της 21ης Μαΐου για την δήμερη περιοδεία στην Πελοπόννησο του μύθου, της ιστορίας και του φυσικού κάλλους.

Η Εγνατία και η Ιονία οδός μας έφεραν, χωρίς καθυστέρηση, στις Άρτας το γεφύρι που το στοιχείωσε του πρωτομάστορα η όμορφη γυναίκα. Στο Μεσολόγγι και στο Άλσος των Ηρώων, Μπάιρον, Σουλιώτες και Καψάλης φόρτισαν την ψυχή μας με ιστορικές θύμισες, ηρωισμούς και αυτοθυσίες.

Αποχαιρετώντας την λιμνοθάλασσα και σε τρία τέταρτα της ώρας ήμασταν στη Ναύπακτο και κάτω από το βενετσιάνικο κάστρο της μαγευτήκαμε περπατώντας στο καλντερίμι του μικρού ονομαστού της λιμανιού με το άγαλμα του βρακοφόρου μπουρλοτιέρη στη μια προβλήτα και απέναντι το μπρούτζινο, μικροκαμωμένο άγαλμα του Μίγκε Θερβάντες που πολέμησε, χάνοντας το αριστερό του χέρι, στο πλευρό της Χριστιανικής Ευρώπης της Τούρκικης Αρμάδας στη ναυμαχία της Ναυπάκτου (1571). Η ζωή του περιπετειώδης, δίδαξε στον Θερβάντες να την αντιλαμβάνεται με χιούμορ και έτσι, μέσα από τη φυλακή, έγραψε τον «Δον Κιχώτη» μια σάτιρα για τα ιπποτικά ήθη, που αμέσως έγινε best seller για την εποχή(τριάντα χιλιάδες αντίγραφα).

Το πέρασμα από την ηπειρωτική Ελλάδα, μέσω του σύγχρονου τεχνολογικού θαύματος της γέφυρας του Ρίου, στην Πάτρα, ενίσχυσε την ψυχή μας με ψήγματα αισιοδοξίας που τόσο ανάγκη έχουμε οι νεοέλληνες! Καταλύσαμε στο 4στερο ξενοδοχείο «Αστήρ». Την επομένη ο ξεναγός Τάσος Παπαδόπουλος μας οδήγησε εκεί δίπλα στον Άγιο Ανδρέα, με τον τεράστιο τρούλο, τον πιο επιβλητικό Ναό των Βαλκανίων. Από τα αναγνώσματα μας των παιδικών χρόνων μια ανάβαση με τον οδοντωτό σιδηρόδρομο μέσω της φανταστικής κοιλάδας του Βοραϊκού από το Διακοφτό (Διακοφτό με φ. Στον ομώνυμο σταθμό γράφει: Σταθμός Διακοπτού) στα Καλάβρυτα, θα μπορούσε να είναι καταλύτης του ονείρου. Όλοι σαν μικρά παιδιά με επιφωνήματα θαυμασμού, δεν προλαβαίναμε τις εικόνες που περνούσαν κι άλλαζαν σε δέκατα του δευτερολέπτου, γεωλογικά πετρώματα, καταρράκτες, θάμνοι, χρώματα, χίλια μύρια θαύματα που απαθανατίζονταν από την τελευταία λέξη της τεχνολογίας, τα κινητά!

Στο Ηρώο των Καλαβρύτων, λαξευμένος ο θρήνος στο γρανίτη, για την εκατόμβη επτά φορές περισσότερων ανδρών από τους βαρβάρους Ναζί, μας καθή-

λωσε, θρηνώντας άφωνοι, επί χρόνο άπειρο!

Προσκύνημα στην Αγία Λαύρα και την Ιερά Μονή του Μεγάλου Σπηλαίου και οι επιβαίνοντες του ογκώδους 60θέσιου λεωφορείου προσκυνητές – περιηγητές, μετά την καταγιγιστική πλημμυρίδα των συγκινήσεων, βρίσκονται στο δίλλημα εάν, βγαίνοντας από την Εθνική Οδό προς την Τρίπολη, πρέπει να πάρουμε τον επαρχιακό δρόμο της Δημητσάνας. Παρόλο που ο χρόνος πίεζε επικράτησε η άποψη της τήρησης του προγράμματος και στην πορεία ανταμείφθηκε και η κατανόηση που επέδειξαν πολλοί συνεκδρομείς. Κι αυτό γιατί, κάπου πριν τη στενή γέφυρα που την περάσαμε χάρη στην δεξιοτεχνία του οδηγού, στο μυαλό του..παντογνώστη ξεναγού μας μηρύκασε κάτι από την τοπική ιστορία και παράδοση που θέλει να πέρασε από εδώ, τον δεύτερο μ. Χ. αιώνα, ο περιηγητής και ιστορικός Πausanias ο οποίος περιέγραψε με πολλές λεπτομέρειες τις γεωγραφικές και ιστορικές εντυπώσεις του από την Πελοπόννησο. Αυτός λοιπόν ο Μικρασιάτης από την Μαγνησία, αρχαίος τουρίστας που έγραψε με άτεχνη αρχαίζουσα γλώσσα ένα ημερολόγιο(10 βιβλία) εντυπώσεων, είχε μαζί του και φύτεψε στον τόπο αυτό ένα βλαστό αμπέλου που ρίζωσε και γιγαντώθηκε, κατά την παράδοση και πέρασε έρποντας ο κορμός κι ανέβηκαν τα κλαδιά και παρακλάδια στους θάμνους και τα δέντρα και γέμισε εκείνη η πλαγιά που πατήσαμε και με δέος και θαυμασμό στο λυκόφως του δειλινού, κάπως παράξενα, αποχαιρετήσαμε!

Με επιφωνήματα ειλικρινούς θαυμασμού αντικρίσαμε, στη συνέχεια, την ιστορική κωμόπολη της Γορτυνίας, Δημητσάνα. Δεν υπήρχε πλέον χρονικό περιθώριο να επισκεφθούμε την Ιερατική Σχολή της Μονής του Φιλοσόφου απ' όπου αποφοίτησαν προσωπικότητες όπως ο Π.Π Γερμανός, ο Γρηγόριος Ε' κ.ά. Η σπουδαία βιβλιοθήκη της καταστράφηκε στην επανάσταση του '21, όταν τα βιβλία χρησιμοποιήθηκαν, κατ' ανάγκη, για την κατασκευή «φουσεκιών» καθώς η Δημητσάνα θυσίασε, εκτός από την βιβλιοθήκη, τους υδρόμυλους που μετατράπηκαν σε μπαρουτόμυλους για να δράσει το μακρύκανο ένδοξο καρυφύλλι.

Με καθυστέρηση ενός 4ώρου «εκπορθήσαμε» την Τριπολιτσά. Διανυκτερεύσαμε στο ξενοδοχείο «Αρκαδία» στην πλατεία.

Την Τρίτη 23 Μαΐου αφήνοντας δεξιά μας τον Ταΰγετο που μας ακολουθούσε σκληρός και λακωνικά λιτός παρέα με τον αφυδατωμένο, πλέον, Ευρώτα μας υποδέχθηκε στη Σπάρτη ο Λυκούργος και ο Λεωνίδα! Κατευθυνθήκαμε αμέσως στην καστροπολιτεία Μυστρά των Κατακουζηνών και των Παλαιολόγων. Το λεωφορείο μας ανέβασε στην πόλη της «πάνω χώρας». Περπατή-

σαμε στα δύσκολα καλντερίμια κι η ψυχή μας λειτούργηθηκε στην Αγία Σοφία απέναντι από τα παλάτια των Αρχόντων και των Δεσποτών. Ο Άγιος Δημήτριος και η Παντάνασσα, οι φιλόσοφοι και πνευματικοί άνθρωποι Βησσαρίων, Χρυσολωράς, Σχολάριος, Χαλκοκονδύλης και ο σπουδαιότερος Γ. Πλήθων Γεμιστός, πέρασαν από μπροστά μας σκιές αμνημόνευτες... Εκεί, φεύγοντας, βγήκε αυθόρμητα από τους προσκυνητές και τραγούδησαν με την ομάδα των δασκάλων «τα κακοτράχαλα βουνά» του Μάνου Χατζηδάκη.

Στη μεσαιωνική καστροπολιτεία της Μονεμβασιάς περπατήσαμε στα στριφογυριστά καλντερίμια και προσκυνήσαμε στην εκκλησία του Ελκόμενου Χριστού. Εκεί κοντά και το απέριπτο σπίτι και η προτομή του Νομπελίστα Γιάννη Ρίτσου, μια ευγενική ποιητική μορφή!

Διανυκτερεύσαμε στο ξενοδοχείο «Μανιάτης», όπου οι συνοδοί Εμμανουήλ Άννα και Δάφνα Αναστασία ετοίμασαν ένα βραδινό διασκέδασης όπου διακρίθηκαν στο χορό, δίνοντας τον τόνο της ευφορίας, πολλοί συνδαιτυμόνες.

Την επόμενη 24/05 ξεκινήσαμε για τα Λακωνικά Παράλια. Στο Γύθειο, σκαρφαλωμένο στο βραχόβουνο, μείνανε καμιά ντουζίνα εκδρομείς και οι υπόλοιποι, πιο τυχεροί, μαγεύτηκαν πλέοντας στα σμιλεμένα, στο βράχο, κανάλια του Δυρού.

Νωρίς το απόγευμα φτάσαμε στην πρώτη πρωτεύουσα του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους, το Ναύπλιο και καταλύσαμε στο ξενοδοχείο «PARK» απέναντι από το άγαλμα του Θ. Κολοκοτρώνη. Αμέσως, χωρίς ξεκούραση, το πούλμαν με του περισσότερους εκδρομείς, επισκέφτηκε την Επίδαυρο όπου η Βέτα τραγούδησε από το κέντρο της «ορχήστρας» για να επιβεβαιωθεί το άριστον της ακουστικής του αρχαίου θεάτρου.

Στις πολύχρυσες Μυκήνες του Αγαμέμνονα και της Κλυταιμνήστρας, στον μυκηναϊκό τάφο και στα έπη του Ομήρου μας ταξίδεψε του Τάσου η πολύτιμη γνώση και προσφορά, όπως επίσης την επομένη στο Μπούρτζι και στον Άγιο Σπυρίδωνα, στο φονικό του Κυβερνήτη, Καποδίστρια, του πλέον αδικημένου από την ιστορία!

Παρασκευή 26/05 ύστερα από τη διήμερη παραμονή στην πανέμορφη στολισμένη από ολάνθιστες βουκαμβίλιες πόλη του Ναυπλίου, με τα βυζαντινά, οθωμανικά, ενετικά και νεοκλασικά κτίρια και φρούρια, η επιστροφή επεφύλαξε την ανάδειξη κάποιων παλιών ή και νέων ταλέντων του τραγουδιού και των ανεκδότων, όπως η Θεώνη, η Βέτα, η Άννα, η πολύπειρη και χαρισματική δασκάλα, η Μαρία Γρίβα και άλλοι, καθώς μας έφτιαξαν τη διάθεση, χαρίζοντας μας το ελληνικότατο κέφι.

Συμπερασματικά, θα μπορούσα με βεβαιότητα να πω πως ήταν μια εκδρομή πλήρως επιτυχημένη που

βασίστηκε στην οργανωτική της δομή και στη συνέπεια όλων, όπως του ξεναγού Τάσου, του οδηγού Γιώργου και των αρχηγών, μελών του Δ. Σ. Άννας και Αναστασίας, καθώς επίσης, στο υψηλό πολιτιστικό επίπεδο του συνόλου των εκδρομμένων...!

Μανώλης Γκουνάγιας

Ημερήσια εκδρομή στην Ξάνθη-Πομακοχώρια με δύο λεωφορεία. Σάββατο 3 Ιουνίου 2017.

Πραγματοποιήθηκε με δυο λεωφορεία και 80 εκδρομείς η προγραμματισμένη εκδρομή-επίσκεψη στην Ξάνθη και τα Πομακοχώρια, το Σάββατο 3 Ιουνίου 2017. Με ώρα αναχώρησης 7.30' το πρωί και ύστερα από ολιγόλεπτη στάση στη Μουσθένη, φθάσαμε στις 10.30' στην ανατολική είσοδο της πόλεως της Ξάνθης όπου μας ανέμενε αυτοκίνητο της Μητροπόλεως Ξάνθης και μας οδήγησε στο Πνευματικό Κέντρο της Μητροπόλεως (Γηροκομείο), όπου μας περίμενε ο Μητροπολίτης Ξάνθης και Περιθεωρίου κ. Παντελεήμων, συμπατριώτης μας από τα Πετροκέρασα. Μας υποδέχθηκε με ιδιαίτερη χαρά, μας χαιρέτισε όλους με τη σειρά, μας πρόσφερε γλυκά και αναψυκτικά και μας ενημέρωσε για τους Πομάκους και τα χωριά τους, που βρίσκονται στα βόρεια σύνορα του νομού Ξάνθης και Ροδόπη αλλά και στη νότια Βουλγαρία, στα σύνορα με την Ελλάδα.

Μετά την ενημέρωση και τις ερωτήσεις, με συνοδό το Δεσπότη περάσαμε από τη Μύκη και σταθμεύσαμε στη Γλαύκη, στο χώρο της ελληνικής στρατιωτικής μονάδος ΛΟΚ που εδρεύει εκεί. Ο Διοικητής με τους ΛΟΚατζήδες του μας υποδέχθηκαν θερμά, μας ενημέρωσε για την αποστολή της μονάδος και για τη γύρω περιοχή, τους προσφέραμε δώρα και ξεναγηθήκαμε στους γύρω χώρους. Στη συνέχεια πορευθήκαμε προς τον Εχίνο, το μεγαλύτερο από τα Πομακοχώρια (περίπου 3.000 κάτοικοι), όπου ήταν και ο τερματικός σταθμός μας. Εδώ υπάρχουν ελληνικές δημόσιες υπηρεσίες, Αστυνομία, Τάγμα Εθνοφυλακής, Ορθόδοξος Χριστιανικός Ναός κλπ. Περιπλανηθήκαμε στους δρόμους της κωμοπόλεως, που ήταν έρημοι λόγω της καπνοφυτείας, με την οποία ήταν απασχολημένοι οι κάτοικοί της την εποχή αυτή. Πήραμε καφέ κι ψώνια από τα ανοιχτά καταστήματα, ξεναγηθήκαμε από το Δεσπότη και αφού τον ευχαριστήσαμε θερμά για τη φιλοξενία και τη συνοδεία του στα χωριά της επαρχίας του, αναχωρήσαμε για την Ξάνθη, όπου γευματίσαμε και αργά το απόγευμα ξεκινήσαμε για τη Θεσσαλονίκη.

Σημειώνεται ότι ήταν περίοδος του Ραμαζανιού των μουσουλμάνων την εποχή αυτή και ακούσαμε πολλές φορές το Χότζα να φωνάζει ψηλά από τους μιναρέδες.

Τους εκδρομείς συνόδευσαν ο πρόεδρος Μ. Καρτσιώτης και τα μέλη του Δ.Σ. Ι. Κοτσάνης, Αβραάμ

Παπαδόπουλος, και Αναστασία Δάφα.

Δυο λόγια για τους Πομάκους: Οι Πομάκοι είναι Έλληνες πολίτες και μιλούν τα πομακικά, ένα κράμα πολλών διαλέκτων. Αρκετοί γνωρίζουν και μιλούν και τα ελληνικά. Παλαιότερα ήταν χριστιανοί, αλλά η αβελτηρία και η έλλειψη κατάλληλης πολιτικής και χειρισμών εκ μέρους της Ελλάδας, συνετέλεσαν ώστε να γίνουν όλοι τους σήμερα μουσουλμάνοι. Έτσι σε όλα τα πομακοχώρια, που είναι περίπου στον ελλαδικό χώρο εξήντα, με συνολικό αριθμό κατοίκων 35.000-45.000, υψώνονται μιναρέδες και ακούγεται η φωνή του χότζα.

Χριστιανικές εκκλησίες και παρεκκλήσια υπάρχουν σε μερικά χωριά για τις ανάγκες των στρατιωτών, των υπαλλήλων του ελληνικού κράτους και των επισκεπτών.

Πομάκοι υπάρχουν και στη νότια Βουλγαρία. Εκεί μάλιστα είναι πολύ περισσότεροι. Κάποιες πηγές τους ανεβάζουν σε 150-200.000.

Γενικά, στενοχώρια και κατήφεια μας κυρίευσε από τις εμπειρίες που λάβαμε από την εκδρομή-επίσκεψη αυτή στα πομακοχώρια. Ίσως σε άλλο σημείωμά μας να γράψουμε περισσότερα. Τώρα ένα μόνο λέμε: Πρέπει κάποτε να ξυπνήσουν οι δικοί μας αρμόδιοι και να κατευθύνουν το ενδιαφέρον τους στη Θράκη, όπου η τουρκική προπαγάνδα για τον εκτουρκισμό των Πομάκων και όχι μόνο, οργιάζει, πριν είναι πολύ αργά. Μ.Κ.

Κοινή εκδήλωση με τον Πολιτιστικό Σύλλογο Κηφισιάς-Βότση, για την παρουσίαση του βιβλίου του λογοτέχνη κ. Δημήτρη Αντωνίου με θέμα «Έτσι είναι η ζωή». Τετάρτη 7 Ιουνίου 2017.

Πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 7 Ιουνίου 2017 και ώρα 20.00' σε αίθουσα του 17ου Δημ. Σχολείου του Καλαμαριάς η παρουσίαση του νέου βιβλίου του κ. Δημήτρη Αντωνίου με τίτλο «Έτσι είναι η ζωή». Στο πάνελ παρακάθισαν οι κυρίες Γεωργία Πούλου, φιλόλογος, συντονίστρια των τμημάτων φιλιαναγνωσίας του δύο Συλλόγων, του Παγχαλκιδικού και του Συλλόγου της Κηφισιάς και η δασκάλα κ. Ζωή Ντελή, μέλος του Παγχαλκιδικού, οι οποίες παρουσίασαν το βιβλίο με υπέροχες ανακοινώσεις που εντυπωσίασαν. Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο συγγραφέας ο οποίος περιέγραψε την αιτία της συγγραφής του βιβλίου και ανέλυσε πολλά σημεία του. Ακολούθησε συζήτηση στην οποία πήραν μέρος μέλη και των δύο Συλλόγων και η εκδήλωση έκλεισε με πολλά συγχαρητήρια σε όλους και κυρίως στον συγγραφέα, τον συμπαθέστατο Δημήτρη, με ευχές για συνέχεια. Στην όμορφη βραδιά, που έκλεισε με λιτή δεξίωση, παρευρέθηκαν οι πρόεδροι των Δ. Σ. των δύο Συλλόγων Σωτήρης Ψηλάντης και Μιχαήλ Καρτσιώτη, οι οποίοι χαιρέτισαν την εκδήλωση, και μέλη των Διοικητικών τους Συμβουλίων.

Ο εορτασμός της 196ης επετείου της μάχης των Βασιλικών του Ιουνίου του 1821 (καπετάν Χάψα). Κυριακή 11 Ιουνίου 2017.

Πραγματοποιήθηκε και εφέτος την Κυριακή 11 Ιουνίου 2017 ο καθιερωμένος πλέον επίσημος εορτασμός επετείου (196ης εφέτος) της μάχης των Βασιλικών και του ολοκαυτώματος της Μονής της Αγ. Αναστασία τον Ιούνιο του 1821.

Στο Καθολικό της Μονής της Αγ. Αναστασίας

Το πρωί της Κυριακής, παρουσία των επισήμων εκπροσώπων της πολιτείας των τοπικών Αρχών, μελών του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και αρκετού κόσμου, με χοροστατούντα τον Γεν. Αρχιερατικό Επίτροπο της Μητροπόλεως Ιερισσού αρχιμανδρίτη π. Ιγνάτιο Ριγανά, τελέσθηκε η Θ. Λειτουργία και στη συνέχεια εψάλη το θρησκευτικό μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των φονευθέντων και αναιρεθέντων κατά τη φονική εκείνη μάχη κληρικών τε και λαϊκών. Παρόντες ο υφυπουργός εξωτερικών Ι. Αμανατίδης, ως εκπρόσωπος της κυβέρνησης, ο βουλευτής Γ. Βαγιωνάς ως εκπρόσωπος της Βουλής των Ελλήνων, ο αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής Ι. Πώργος, εκπρόσωποι των συνδιοργανωτών τριών Δήμων: Πολυγύρου (Ιωάννης Σιμώνης αντιδήμαρχος), Θέρμης και Συκιάς, εκπρόσωποι των τοπικών ΟΤΑ (Πρόεδροι Γαλατισίας, Γαλαρινού και Βασιλικών), αξιωματικοί-αντιπρόσωποι των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας, ο πρόεδρος των Γαλατιστών Θεσσαλονίκης, ο πρόεδρος και αντιπροσωπεία του Συλλόγου Εμμανουήλ Παπάς (Δουβίστα Σερρών), 100 μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου που προσήλθαν με δύο λεωφορεία με συνοδό τον πρόεδρο και άλλα μέλη του Δ.Σ. και τη χορωδία του Συλλόγου η οποία κατά την τέλεση του μνημοσύνου έψαλε το ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ και στο μνημείο τραγούδησε δυο παραδοσιακά τραγούδια που το ένα υμνεί τον καπετάν Χάψα και το άλλο τον Εμμανουήλ Παπά, κ.α.

Τον θαυμάσιο πανηγυρικό εκφώνησε μέσα στο ναό ο Αστέριος Σαμαράς από τον Γαλαρινό, πρώην εκπαιδευτικός, επίτιμο μέλος του Παγχαλκιδικού Συλλόγου και επί εικοσαετία κοσμητήρ του μνημείου

Στο μνημείο

Στο μνημείο έγινε επιμνημόσυνη δέηση, τηρήθηκε ενός λεπτού σιγή, κατατέθηκαν από τους προαναφερθέντες παρισταμένους στεφάνια και η τελετή έκλεισε με τον εθνικό ύμνο από τη χορωδία μας.

Η καθιερωμένη λιτή δεξίωση του αντιπεριφερειάρχη Ι. Γιώργου, λόγω της βροχής η οποία έπεφτε καταρακτωδώς από το πρωί και μόλις για λίγο σταμάτησε κατά επιμνημόσυνη δέηση και τις καταθέσεις των στεφάνων, δεν δόθηκε στην ύπαιθρο αλλά στο κατάστημα του Φ. Γαβανά στη Γαλατισία.

Την όλη οργάνωση της εκδήλωσης, η οποία ομολογουμένως υπήρξε από κάθε πλευρά άψογη, είχε και

πάλι η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής (αντιπεριφερειάρχης Ι. Γιώργος και υπεύθυνος υπάλληλος Δ. Λοκοβίτης), ενώ τον ευπρεπισμό του χώρου του μνημείου και των πέριξ επιμελήθηκε, με ιδιαίτερη φροντίδα εφέτος, ο Δήμος Πολυγύρου (δήμαρχος Αστ. Ζωγράφος) δια του αντιδημάρχου του Ι. Σιμώνη (Γαλάτισσα).

Σημειώνεται για άλλη μια φορά ότι ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος ο οποίος με φροντίδα και δαπάνη του έστησε τον ανδριάντα του καπετάν Χάψα, την αναπαράσταση της μάχης των Βασιλικών και τοποθέτησε τα λοιπά παρακολουθήματα στο χώρο του μνημείου, είχε την ευθύνη της διοργάνωσης του ετήσιου μνημόσυνου και του κατ' έτος τελούμενου εορτασμού της επετείου της ιστορικής μάχης από το 1998. Εδώ και τρία χρόνια όμως, για την καλύτερη συντήρηση του μνημείου και την πληρέστερη και επισιμότερη διοργάνωση της εκδήλωσης, παραχώρησε: Την κυριότητα του ανδριάντα και όλων των άλλων παρακολουθημάτων που υπάρχουν στο χώρο του μνημείου στο Δήμο Πολυγύρου, την φροντίδα και ευθύνη για την πραγματοποίηση του ετήσιου εορτασμού της επετείου στην Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής. Για τον εαυτό του κράτησε τη φροντίδα για την προετοιμασία και δαπάνη του μνημόσυνου (κολύβων) και την εύρεση καταλλήλου ομιλητή.
ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ.

Συνεστίαση όλων των τμημάτων του Παγχαλκιδικού επί τη λήξει της περιόδου 2016-2017 ψηλά σε ταβέρνα του Χολομώντα. Κυριακή μεσημέρι 11 Ιουνίου 2017.

Απόφαση του Δ.Σ. ήταν εφέτος, με τη λήξη της Συλλογικής περιόδου 2016-2017, να γιορτάσουν από κοινού τα τμήματα (χορωδία, χορευτικό κλπ.) που λειτούργησαν τη χρονιά που πέρασε με εκδρομή, συνεστίαση και διασκέδαση. Έτσι την Κυριακή 11 Ιουνίου 2017, μετά τις εκδηλώσεις μνήμης και τιμής στη Μονή της Αγίας Αναστασίας και στο μνημείο του καπετάν Χάψα, τα μέλη των τμημάτων, που σημειώνεται παρέστησαν και στις πρωινές εθνικές εκδη-

λώσεις, με δυο λεωφορεία, τα οποία παραχώρησε δωρεάν, ειδικά για την ημέρα αυτήν, το πρακτορείο ταξιδίων ΑΘΩΣ, μετέβησαν ψηλά στον Χολομώντα όπου στη γνωστή ταβέρνα Ο Τζίμης παρακάθισαν σε συνεστίαση και διασκέδασαν ομαδικά μέχρι το απόγευμα με τους ήχους δικής μας ορχήστρας που την απετέλεσαν μέλη του Συλλόγου μας: Σάκης Δερμιτζάκης πλήκτρα, Γιώργος Ζορμπάς ακορντεόν, Γιώργος Χίνος κιθάρα και Γιώργος Ζιούπος και Παναγιώτης Μαυρόπουλος τραγούδι. Ο χορός και το γλέντι έγινε στην κλειστή αίθουσα του καταστήματος, γιατί η βροχή από το πρωί που είχε αρχίσει δεν έλεγε να σταματήσει. Όμως το κέφι ήταν αδιάπτωτο και για αρκετές ώρες η αίθουσα σειόταν από τα χοροπήδημα και πλημμύριζε από τα τραγούδια. Ήταν μια χαρούμενη μέρα, όπως ταίριαζε για τη λήξη μιας ολόκληρης περιόδου. Παρόντες ο πρόεδρος του Δ.Σ., ο ειδικός Γραμματέας κ. Στέργιος Λυρτζής και η έφορος κ. Αναστασία (Νατάσα) Δάφφα. Και του χρόνου.

Οι εμφανίσεις του χορευτικού μας.

Το χορευτικό τμήμα του Συλλόγου μας το καλοκαίρι που πέρασε εμφανίστηκε και χόρεψε:

1. Στην Ν. Τρίγλια, την Παρασκευή 28 Ιουλίου 2017, στη μεγάλη συνάντηση χορευτικών συγκροτημάτων που διοργανώνει κάθε χρόνο ο Δήμος Ν. Προποντίδας, με τίτλο «Καλώς ανταμωθήκαμε...». Εφέτος στην εκδήλωση πήραν μέρος 42 χορευτικά από όλη την Ελλάδα αλλά και την Κύπρο και δημιούργησαν ένα υπερθέαμα.

2. Στον Ταξιάρχη, το Σάββατο 2 Σεπτεμβρίου 2017, στην εκδήλωση που οργανώνει κάθε χρόνο, το πρώτο Σάββατο του Σεπτεμβρίου ο τοπικός Σύλλογος των Απανταχού Ταξιαρχιωτών με θέμα «Ετήσιο Αντάμωμα των Απανταχού Ταξιαρχιωτών και Φίλων».

Και στις δύο παρουσίες το τμήμα συνόδευαν εκ μέρους του Δ.Σ. ο υπεύθυνος κ. Στέργιος Λυρτζής, ειδικός Γραμματέας του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού και ο χοροδιδάσκαλος και μέλος του Δ.Σ. κ. Θεόδωρος Φλώρος.

INTERNET

Ο Σύλλογός μας διαθέτει στο διαδίκτυο (internet) δική του ιστοσελίδα με διεύθυνση

www.panchalkidikos.gr

στην οποία καταχωρούνται ανακοινώσεις, το πρόγραμμα των εκδηλώσεων, η δράση γενικά του Παγχαλκιδικού Συλλόγου, τα τεύχη του Παγχαλκιδικού Λόγου, το Καταστατικό, έντυπο αιτήσεως εγγραφής, πλούσιο φωτογραφικό υλικό από τις εκδηλώσεις κ.α.

Καλό θα είναι όσοι χειρίζεστε Η/Υ να την επισκεπτεσθε για να έχετε άμεση και γρήγορη ενημέρωση.

Τέλος σας ενημερώνουμε ότι η ιστοσελίδα σε λίγο θα βελτιωθεί και η αναζήτηση των στοιχείων που επιθυμεί να βρει ο καθένας, θα γίνει ευκολότερη.

Από την πολιτιστική δράση των 5 Δήμων μας και άλλων φορέων

Στο τεύχος αυτό δημοσιεύονται οι καλοκαιρινές εκδηλώσεις πολιτισμού των Δήμων και άλλων Οργανισμών της Χαλκιδικής, με σκοπό να προβληθεί συνολικά και ευρύτερα η εικόνα του πολιτιστικού προσώπου της Χαλκιδικής μας. Όπως κάθε χρόνο έτσι και εφέτος η μικρή μας πατρίδα πλημμύρισε από επισκέπτες και έσπασε όλα τα ρεκόρ. Οργανώθηκαν σ' αυτήν και πραγματοποιήθηκαν εκατοντάδες εκδηλώσεις από τους Δήμους και άλλους Οργανισμούς σε όλες τις κωμοπόλεις και τα χωριά μας. Εκδηλώσεις πολιτισμού με αφάνταστη ποικιλία και προπαντός ποιοτικές και θα ήταν κρίμα να μην καταγραφούν συνολικά στο επίσημο όργανο του Συλλόγου μας, ώστε να αποθησαυρισθούν και να βγουν προς τα έξω για να σταλεί το μήνυμα, πως η Χαλκιδική εκτός από τη θάλασσα, τις ακρογιαλιές της, τα βουνά της, το μέλι, το λάδι, τα κρασιά της, τους ανθρώπους της και όλες του κόσμου τις ομορφιές, προσφέρει και εκλεκτά πολιτιστικά προϊόντα, για όλες τις προτιμήσεις, για όλα τα ενδιαφέροντα, σε όλα τα χωριά της σε όλες τις κωμοπόλεις της. Έτσι τίποτα δεν της λείπει.

Σημειώνεται ότι η καταχώριση των πολιτιστικών εκδηλώσεων και των άλλων δράσεων έγινε με βάση τα Δελτία Τύπου και τα σημειώματα (e-mail) που λάβαμε από τους Συλλόγους, τους Δήμους και τους άλλους φορείς.

Στο Δήμο Πολυγύρου Δήμαρχος Αστ. Ζωγράφος. Πρόεδρος Ν.Π. Ιφιγ. Κυριάκου

«Γεύση-παράδοση-πολιτισμός» Κορυφαία εκδήλωση Με τη συμμετοχή δεκάδων Συλλόγων αλλά και με τη μεγαλύτερη από κάθε άλλη χρονιά προσέλευση θεατών και επισκεπτών πραγματοποιήθηκαν οι εκδηλώσεις «ΓΕΥΣΗ – ΠΑΡΑΔΟΣΗ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ» από τις 17 έως τις 20 Αυγούστου 2017, στον πεζόδρομο του Πολυγύρου.

Η γιορτή ανάδειξης τοπικών προϊόντων και πολιτιστικών εκδηλώσεων, θεσμός πλέον για την πόλη, διοργανώθηκε για τρίτη συνεχόμενη χρονιά από το Μορφωτικό – Πολιτιστικό – Αθλητικό και Κοινωνικό Νομικό Πρόσωπο του Δήμου Πολυγύρου «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» και περιελάμβανε πλήθος εκδηλώσεων δωρεάν για όλους, όπως χορευτικές και θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις, δρώμενα για τα παιδιά, ομιλίες, μουσική και τραγούδι, ξεχωριστές γεύσεις, με επίκεντρο την τοπική παράδοση, τα εκλεκτά τοπικά προϊόντα της Χαλκιδικής, τον πολιτισμό.

Τους επισκέπτες υποδέχτηκε ο Δήμαρχος κ. **Αστέριος Ζωγράφος** αλλά και μέλη Συλλόγων του Δήμου, για να τους ξεναγήσουν, να τους κεράσουν, να τους μιλήσουν για την παράδοση αυτού του ευλογημένου τόπου. Πίτες, μεζέδες, παραδοσιακά, γλυκά και ποτά, που έφτιαζαν οι γυναίκες αποκλειστικά για τη μεγάλη αυτή γιορτή, έκλεψαν τις εντυπώσεις του κόσμου, που έμεινε απόλυτα ικανοποιημένος από τη ζεστή φιλοξενία.

Η Πρόεδρος του Ν.Π «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» **Ιφιγένεια Κυριάκου**, στην λήξη ευχαριστώντας ανέφερε: « Η εθελοντική προσφορά και η ομαδική - συλλογική προσπάθεια όλων βοήθησε στην πραγματοποίηση και την επιτυχία της γιορτής με απώτερο σκοπό την καθιέρωση και την εξέλιξή της σε ένα από τα σημαντικότερα πολιτιστικά δρώμενα του Δήμου μας. Αναμένουμε το ραντεβού μας για την 4η γιορτή ανά-

δειξης των τοπικών προϊόντων και των πολιτιστικών εκδηλώσεων «ΓΕΥΣΗ – ΠΑΡΑΔΟΣΗ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ», και υποσχόμαστε να είναι ακόμη πιο «δυνατή» σε ένταση, έκταση και συλλογικότητα».

Φεστιβάλ Πολυγύρου.

Το Φεστιβάλ Πολυγύρου, (Καλοκαίρι τέχνης και πολιτισμού 2017), που φέτος συμπληρώνει 9 χρόνια ζωής, πραγματοποιήθηκαν τέσσερις θεατρικές παραστάσεις, δύο από επαγγελματικούς θιάσους και δύο από ερασιτεχνικούς θιάσους του νομού, οι οποίοι πάντα βρίσκουν ανοιχτή τη σκηνή του θεάτρου στον Πολύγυρο για να παρουσιάσουν τη δουλειά τους. Συγκεκριμένα το κοινό της περιοχής χειροκρότησε την προσπάθεια της θεατρικής ομάδας του Πολιτιστικού Συλλόγου Ν. Μουδανιών «Ο Φάρος» με τον «Επιθεωρητή» του Ν. Γκόγκολ και την ομάδα του Πολιτιστικού Συλλόγου Πολυγύρου με το έργο του Ντάριο Φο «Δεν πληρώνω, δεν πληρώνω».

Πλήθος συναυλιές, γιορτές, εκθέσεις πλούτισαν το πρόγραμμα σε αντίστοιχες εκδηλώσεις, που πραγματοποιήθηκαν στον Πολύγυρο και σε τοπικά διαμερίσματα. (Σχετική αναφορά υπάρχει στη στήλη Τα νέα της Χαλκιδικής μας).

Αγώνας δρόμου.

Μεγάλη επιτυχία είχε και ο 1ος αγώνας δρόμου Πολύγυρος Run Χαλκιδική με 300 περίπου συμμετοχές αθλητών και αθλητριών κάθε ηλικίας την Κυριακή 27 Αυγούστου σε δύο υπέροχες διαδρομές πόλης-βουνού των 5,2 και 15 χιλιομέτρων.

Γιορτή κτηνοτροφίας-γεωργίας στη Γαλάτιστα. Την ώρα που γράφονται οι γραμμές αυτές ανακοινώνεται και το πρόγραμμα της 7ης Γιορτής Κτηνοτροφίας Γεωργίας στη Γαλάτιστα για το τριήμερο 1 έως 3 Σεπτεμβρίου με αξιόλογη την παρουσία στην έναρξη του Αναπληρωτή Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέρ-

γεια, Σωκράτη Φάμελλου, λίγες μέρες πριν τη λήξη της προθεσμίας για τους δασικούς χάρτες, η οποία αναμένεται να σημειώσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τους κτηνοτρόφους και γεωργούς της περιοχής.

Στην Ορμούλια επίσης τούτη τη στιγμή ετοιμάζεται

για την Τετάρτη 6/9 εκδήλωση αφιερωμένη στον Αλέκο Σακελλάριο με τίτλο «Λες και ήταν χθές» από το θίασο του πολιτιστικού φορέα «Εννεπε Μούσα» σε σενάριο και σκηνοθεσία Μιλτιάδη Π. Μαρέτα και τη μουσική συντροφιά «Αργάς».

Στο Δήμο Ν. Προποντίδας **Δήμαρχος Εμμ. Καρράς. Πρόεδρος Ο.Π.Α. Εμμ. Μπέης**

Αντάμωμα χορευτικών στην Ν. Τρίγλια με τίτλο: «Καλώς ανταμωθήκαμε...».

Για ακόμα μια χρονιά χορευτικά συγκροτήματα από τη Βόρειο Ελλάδα αλλά και από την Κύπρο ανταμώθηκαν στο Δημοτικό Στάδιο Ν.Τρίγλιας, την Παρασκευή 28 Ιουλίου 2017 στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Παραδοσιακών Χορών Β. Ελλάδος “Καλώς Ανταμωθήκαμε...”, που διοργανώνει ο Δήμος Νέας Προποντίδας και ο Οργανισμός Πολιτισμού και Αθλητισμού του Δήμου Ν.Προποντίδας, όπου περισσότεροι από 800 χορευτές παρουσίασαν χορούς από όλη την Ελλάδα. Το φετινό Φεστιβάλ ήταν αφιερωμένο στη μαρτυρική Κύπρο, όπου τα δύο χορευτικά συγκροτήματα από τη μεγαλόνησο, το “Μουσικοχορευτικό Πολιτισμικό Λαογραφικό Εργαστήρι Κοράκου” και ο “Χορευτικός Όμιλος Ακακίου Σερράχης” μας μετέφεραν τα τραγούδια, τα έθιμα, τους χορούς και τις μουσικές τους, αποδεικνύοντας τους στενούς δεσμούς φιλίας και συνεργασίας.

Εκδηλώσεις πλατειάς.

Για ακόμη μία χρονιά, το μεγάλο ενδιαφέρον του κόσμου προσέλκυσαν οι Εκδηλώσεις Πλατείας του Δήμου Ν. Προποντίδας που πραγματοποιήθηκαν για τρίτη συνεχόμενη χρονιά στις πλατείες όλων των Δημοτικών και Τοπικών Κοινοτήτων του Δήμου Ν. Προποντίδας. Ποιοτικές μουσικές παραστάσεις αλλά και παραδοσιακός και μοντέρνος χορός, χορω-

δίες, φιλαρμονικές και επιδείξεις πολεμικών τεχνών και αθλημάτων συνέθεσαν το πλούσιο καλλιτεχνικό πρόγραμμα, όπου πλήθος κόσμου διασκέδαζε γεμίζοντας τις πλατείες. Ευχαριστούμε όλους τους Συλλόγους που συμμετείχαν στις Εκδηλώσεις Πλατείας του Δήμου Ν. Προποντίδας και του Οργανισμού Πολιτισμού και Αθλητισμού του Δήμου Ν. Προποντίδας για τα υπέροχα προγράμματα που παρουσίασαν.

Το Φεστιβάλ της θάλασσας.

Για ακόμη μία χρονιά ολοκληρώθηκε με επιτυχία το Φεστιβάλ Θάλασσας του Δήμου Ν. Προποντίδας. Η στήριξη του κοινού με την τεράστια προσέλευσή του και οι ξεχωριστές και επιτυχημένες μουσικές και θεατρικές παραστάσεις έκαναν για ακόμη μία χρονιά το Φεστιβάλ Θάλασσας του Δήμου Ν. Προποντίδας το πλέον πετυχημένο Φεστιβάλ και αποτελεί θεσμό στα πολιτιστικά δρώμενα του Δήμου Ν. Προποντίδας. Το Φεστιβάλ Θάλασσας, που φέτος έκλεισε τα 19 χρόνια παρουσίας του, οργανώνεται από το Δήμο Ν. Προποντίδας με Δήμαρχο τον Εμμ. Καρρά και τον Οργανισμό Πολιτισμού και Αθλητισμού του Δήμου με πρόεδρο τον ιατρό Εμμ. Μπέη και παρέχει ποιοτική και υψηλού επιπέδου διασκέδαση και ψυχαγωγία με τις μοναδικές καλλιτεχνικές παραστάσεις που έχουν επιλεγεί με κριτήρια υψηλής αισθητικής. Για το καλοκαίρι του 2017 πραγματοποιήθηκαν 11 ξεχωριστές παραστάσεις.

Στο Δήμο Κασσάνδρας **Δήμαρχος Βασ. Κυρίτσης. Πρόεδρος Κ.Ε.ΔΗ.Κ. Χαρ. Κουκοβίνος**

Το φεστιβάλ της Κασσάνδρας.

Υπέροχες βραδιές χάρισε και εφέτος το Φεστιβάλ Κασσάνδρας στο κοινό της περιοχής και στους πολυπληθείς επισκέπτες με την παρουσία σπουδαίων καλλιτεχνών μεγάλου βεληνεκού, όπως η Νατάσα Θεοδωρίδου, εξαιρετη σύγχρονη τραγουδίστρια 4-8-2017, ο Πέτρος Φιλιππίδης, που ξαναζωντάνεψε τη Λυσιστράτη 8-8-2017, τα χάλκινα του Βοΐου που ανέβασαν στα ύψη την αδρεναλίνη των ντόπιων κυρίως μερακλήδων, η τριπλέτα Μαρινέλα-Βιτάλη-Γλυκερία, οι τρεις γόησες του ελληνικού τραγουδιού, που ερμήνευσε η κάθε μια χωριστά και όλες μαζί κομμάτια που τραγουδούν όλες οι γενιές και αποτελούν χρυσές σελίδες του ελληνικού τραγου-

διού 11-8-2017, η Ιφιγένεια εν Αυλίδι με τους ηθοποιούς Αιμίλιο Χειλάκη, Αθηνά Μαξίμου και Λένα Παπαληγούρα 13-8-2017, που καθένας υποδύθηκε δύο ρόλους με μεγάλη επιτυχία και το Φεστιβάλ έκλεισε με το παιδικό θεατρικό Το όνειρο της Πέπα. Συγχαρητήρια στους διοργανωτές και τους συντελεστές. Και του χρόνου.

Κασσανδρώμενα:

Παράλληλα με το φεστιβάλ της Κασσάνδρας και συνέχεια, μπορούμε να πούμε, ο γνωστός για την πλουσιότητα δράση του Πολιτιστικός Σύλλογος της Κασσάνδρειας « Η ΚΑΣΑΝΔΡΑ», κατάρτισε όπως κάθε χρόνο και εκτέλεσε ένα πλούσιο πρόγραμμα τα γνωστά «Κασσανδρώμενα» με ποικίλες εκδηλώσεις

από τις οποίες αναφέρουμε τις δύο κορυφαίες, που συγκέντρωσαν το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του κοινού και πλούτισαν την πολιτιστική ζωή της πρωτεύουσας της χερσονήσου. Η πολιτιστική ομάδα του Συλλόγου παρουσίασε στην αίθουσα του ΕΠΑΛ Κασσάνδρας,

την κωμωδία «Κι εσείς για το γιατρό» σε κείμενα Θανάση Λιούνη και σκηνοθεσία Ορέστη Τεάζη 7 και 8 Ιουλίου 2017 και οργάνωσε και πραγματοποίησε την 11η Χορωδιακή Συνάντηση Κασσάνδρας με το όνομα «Αύρα Εσπερινή...».

Στο Δήμο Σιθωνίας

Δήμαρχος Ι. Τζίτζιος. Πρόεδρος ΔΗ.Κ.Ε.Δ.Σ. Γ. Δαλδογιάννης

47ος Κολυμβητικός Διάπλους Τορωναίου.

Με επιτυχία διοργανώθηκε στις 15 Ιουλίου ο 47ος Κολυμβητικός Διάπλους Τορωναίου Κόλπου. Μετά από 8 ώρες συνεχούς κολύμβησης ο Χρήστος Χαρατάσος κατάφερε να τερματίσει στην παραλία της Νικήτης! Η εκκίνηση δόθηκε στις 08.47 από την Καλλιθέα της Κασσάνδρας και 19 κολυμβητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό έπεσαν στα φιλόξενα νερά του Τορωναίου. Στη βραδιά των απονομών, ως επίσημοι προσκεκλημένοι ήταν ο ευρωβουλευτής της ΝΔ, Γιώργος Κύρτσος και ο πρόεδρος της ΠΕΔ Κεντρικής Μακεδονίας και δήμαρχος Αμπελοκήπων Μενεμένης, Λάζαρος Κυρίζογλου.

Έκθεση φωτογραφίας «Άθως, τα χρώματα της πίστης».

Τα εγκαίνια της έκθεσης φωτογραφίας «ΑΘΩΣ / ΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ» του Στράτου Καλαφάτη πραγματοποιήθηκαν το Σάββατο 1 Ιουλίου, στον Τεχνολογικό Αποθήκη, στην παραλία της Νικήτης, από το Δήμαρχο Σιθωνίας Ιωάννη Τζίτζιο, παρουσία του καλλιτέχνη Στράτου Καλαφάτη, του Διευθυντή του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης Θεσσαλονίκης Ιωάννη Επαμεινώνδα, δημοτικών και τοπικών συμβούλων και πλήθους κόσμου.

Φεστιβάλ Ιουλιανής Πανσελήνου στον Όρμο Παναγίας.

Το «Φεστιβάλ της Ιουλιανής Πανσελήνου» στον Όρμο Παναγίας διοργάνωσε ο Δήμος Σιθωνίας στις 7, 8 και 9 Ιουλίου, με πολυποικίλες εκδηλώσεις κάτω από το φως του φεγγαριού, το οποίο φιλοδοξεί να γίνει θεσμός τα καλοκαίρια στη Σιθωνία. Αποκορύφωμα των εκδηλώσεων ήταν η συναυλία με τους Χρήστο Νικολόπουλο, Πίτσα Παπαδοπούλου, Ζωή Παπαδοπούλου και Κώστα Τριανταφυλλίδη.

«Πανσέληνος Έρωτας».

Η βραδιά ποίησης και μουσικής με τίτλο «Πανσέληνος Έρωτας» διοργανώθηκε για πέμπτη χρονιά με αφορμή την αυγουσιάτικη πανσέληνο από το Γυμνάσιο Νικήτης, υπό την αιγίδα της Δημοτικής Επιχείρησης του Δήμου Σιθωνίας. Η βραδιά πραγματοποιήθηκε στη Νικήτη, τη Δευτέρα 7 Αυγούστου, στις 21.00, στον αύλειο χώρο του Ιστορικού & Λαογραφικού Μουσείου Νικήτης.

Ελαίας δρώμενα.

Φεστιβαλικές εκδηλώσεις με τον τίτλο «Ελαίας Δρώμενα» διοργάνωσε ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μεταγυτίσιου «Νέα Άσσα» υπό την αιγίδα της Δημοτικής Κοινωφελούς Επιχείρησης του Δήμου Σιθωνίας, για τέταρτη συνεχή χρονιά, στις 23, 24 και 25 Ιουνίου 2017 στον αύλειο χώρο του Δημοτικού σχολείου.

Το 17ο International Folk & Music Festival πραγματοποιήθηκε στο Νέο Μαρμαρά.

Χορευτικά από έξι χώρες παρουσίασαν το πρόγραμμά τους από 25 έως 30 Μαΐου στην κεντρική προβλήτα του Ν. Μαρμαρά. Η εκδήλωση τελούσε υπό την αιγίδα της Δημοτικής Κοινωφελούς Επιχείρησης Σιθωνίας και της Δημοτικής Κοινότητας Ν.Μαρμαρά.

Το "1ο Αυγουσιάτικο Μουσικό Σεργιάνι από Ανατολή σε Δύση" διοργάνωσε ο Σύλλογος Γυναικών Συγκιάς "Τορώνη", την Κυριακή 27 Αυγούστου, στις 21.30, στο Πάρκο Νιόβης στη Συκιά. Από τη Σμύρνη στον Βόσπορο, από την Κωνσταντινούπολη και την κεντρική Μακεδονία μέχρι την Ήπειρο. Ένα ταξίδι στις μουσικές παραδόσεις και στα ακούσματα της Ανατολής και της Δύσης, στο πάντρεμα του χθες και του σήμερα. Ευτυχώς συνταξιδιώτες ήταν ο συνθέτης και τραγουδοποιός Κώστας Φαλκώνης και η γλυκιά φωνή της «Πολίτικης Κουζίνας», DilecKoc. Μαζί τους ο διεθνούς φήμης σολίστ και συνθέτης Μάνος Αχαλινωτόπουλος και το αηδόνι της Βυζαντινής τέχνης, Χρήστος Χαλκιάς.

Στο Δήμο «Αριστοτέλης»

Δήμαρχος Γ. Ζουμπάς. Πρόεδρος Αρ. Π.Κ. Ελ. Παναγιωτοπούλου

Κύριο μέλημα του Δήμου «Αριστοτέλης» και του Αριστοτέλειου Πνευματικού Κέντρου του Δήμου ήταν το φετινό καλοκαίρι 2017 να μείνει ανεξίτηλο στις καρδιές μας με εξάισιες εκδηλώσεις, με πολύ τραγούδι, χορό, αναβίωση παλαιών εθίμων και όχι μόνο, όπως και έγινε. Από το πλήθος των εκδηλώσεων αναφέ-

ρουμε μερικές:

28 Μαρτίου - 7 Μαΐου 2017 Αρναία –Ιερισός «Μουσικά Απογεύματα», οι μαθητές της Μουσικής Σχολής Αρναίας και Ιερισσού και οι καθηγητές τους μας χάρισαν μοναδικά μουσικά απογεύματα.

8-9 Απριλίου Παραλία Ιερισσού «Πρωτάθλημα Μα-

κεδονίας- Θράκης, Δρόμος Αντοχής». Για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά στηρίξαμε και υποδεχθήκαμε την σπουδαία αυτή διοργάνωση με τη συμμετοχή πλήθους κόσμου.

7 Μαΐου 2017 στο Πολιτιστικό Κέντρο Ιερισσού, πρόβα τζενεράλε με τον Δημήτρη Ζερβουδάκη και στις 14 Μαΐου συναυλία στην αίθουσα τελετών του Α.Π.Θ. Στις εκδηλώσεις συμμετείχαν οι χορωδίες του Πολιτιστικού Συλλόγου Ιερισσού "Ο Κλειγένης" και του Δήμου Βόλβης.

14 Μαΐου 2017 Αρναία «Το Χοροστάσι της Αρναίας» με τη συμμετοχή των χορευτικών τμημάτων του Αριστοτέλειου Πνευματικού Κέντρου. Το έθιμο του χορού στο Χοροστάσι αναβίωσε μετά από 100 και πλέον χρόνια μπροστά στο Δημαρχείο της Αρναίας

18 Μαΐου 2017 Πολιτιστικό Κέντρο Ιερισσού «Ημέρα Παραολυμπιακών Αθλημάτων» με την συμμετοχή των δημοτικών σχολείων της Ιερισσού, Νέων Ρόδων, Ουρανούπολης, Αμμουλιανής και τη συνεργασία του σχολικού Συμβούλου Φ.Α και της Εθνικής Αθλητικής Ομοσπονδίας ΑμεΑ.

7 Ιουνίου 2017 Πολιτιστικό Κέντρο Ιερισσού. Οι μαθητές των δημοτικών σχολείων της 3ης ΠΕ Χαλκιδικής συμμετείχαν σε εκδήλωση για την πολιτιστική κληρονομιά των μοναστηριών του Αγίου Όρους, ενώ ανακάλυψαν και χαρτογράφησαν τον τόπο τους και το περιβάλλον μέσα από τη διερεύνηση πηγών.

2 Ιουλίου 2017 Ολυμπιάδα «5ος Αριστοτέλειος κολυμβητικός διάπλους». Ο αγώνας αγκαλιάστηκε από όλους τους παραβρισκόμενους ενώ οι αθλητές

που συμμετείχαν έτυχαν θερμής επευφημίας από τους θεατές.

9 Ιουλίου 2017 πάρκο Αριστοτέλη στα Στάγειρα «Συνάντηση παραδοσιακών χορωδιών & χορευτικών Δήμου Αριστοτέλη», στην εκδήλωση συμμετείχαν όλοι οι πολιτιστικοί σύλλογοι και φορείς του Δήμου και εντυπωσίασε τόσο με τον όγκο των συμμετοχών όσο και από την ανταπόκριση του κόσμου.

21-24 Ιουλίου 2017 παραλία Ιερισσού « Ημέρες τοπικών προϊόντων και παραγωγών». Διοργανώθηκε για 3η συνεχή χρονιά μια γαστρονομική γιορτή όπου η γευσίγνωσία και τα γαστρονομικά βιωματικά εργαστήρια είχαν το βασικό ρόλο

7 Αυγούστου 2017 Αρχαία Στάγειρα «Ο βίος του Ευστράτιου», θεατρική παράσταση σε κείμενο και σκηνοθεσία Θωμά Βελισσάρη.

8 Αυγούστου 2017 Αρχαία Στάγειρα «Ένα ταξίδι στο φεγγάρι...»

Μια συναυλία με αγαπημένες μελωδίες υπό το φως του Αυγουστιάτικου φεγγαριού.

26 Αυγούστου 2017 πάρκο Αριστοτέλη Στάγειρα. «Βραδιά αστροπαρατήρησης, ουρανογραφίας και μυθογραφίας των αστερισμών» για τους λάτρεις αλλά και τους ερασιτέχνες παρατηρητές του έναστρου ουρανού.

Επίσης αξίζει να αναφέρουμε ότι καθ' όλη τη διάρκεια του καλοκαιριού πραγματοποιήθηκαν λαϊκές βραδιές στα χωριά του Δήμου μας κατά την διάρκεια των τοπικών πανηγυριών, όπου τουρίστες και δημότες γιόρτασαν όλοι μαζί με φαγητό, τραγούδι και χορό.

Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής (ΙΛΕΧ). Ανακηρύχθηκαν Επίτιμα Μέλη της Ι.Λ.Ε.Χ.

Μέσα από το πλούσιο επιστημονικό έργο τους προβάλλουν με πάθος την Μακεδονία μας, την Ελλάδα μας γενικότερα, σε όλα τα πέρατα του κόσμου. Πρόκειται για τους διακεκριμένους Αυστραλούς **Καθηγητές Μάικλ Τζον Όσμπορν και Τζον Μέλβιλ Τζόουνς** και τον ομογενή **καθηγητή και Πρόεδρο του Αυστραλιανού Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών Αναστάσιο Τάμη.** Μέσα σε μια εκδήλωση με πυκνό και εκλεκτό ακροατήριο, που πραγματοποιήθηκε στις 7 Ιουλίου 2017 στην Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, ανακηρύχθηκαν Επίτιμα Μέλη της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής (ΙΛΕΧ) για την αναγνώριση της επί 10 ετίες τεράστιας προσφοράς τους στον Ελληνισμό. Ο πρώτος των ανωτέρω, Μ. Osborn, καθηγητής της Κλασικής Φιλολογίας, ειδικός στην ελληνική επιγραφική, και τ. Πρύτανης του Πανεπιστημίου La Trobe Μελβούρνης Αυστραλίας, μεταφύτευσε το όραμα για τις ανθρωπιστικές Σπουδές και τη μελέτη του Ελληνισμού, δημιουργώντας παράλληλα θέσεις για τις Ελληνικές Σπουδές. Ο δεύτερος, J. Jones, ομ. Καθηγητής Κλασικής και Αρχαίας Ιστορίας του Πα-

νεπιστημίου Δυτ. Αυστραλίας, είναι βαθύς μελετητής του Μακεδονικού Ελληνισμού και έχει αποτελέσει, για χρόνια τώρα, έμπνευση προς πολυάριθμους νέους ακαδημαϊκούς και ερευνητές, ήτο δε ο κεντρικός ομιλητής της εκδήλωσης με θέμα «Ρωμαϊκή Μακεδονία» στην Αγγλική (με ταυτόχρονη μετάφραση στην ελληνική). Τέλος ο καθηγητής Α. Tamis, ελληνικής καταγωγής, έχει επιδείξει μέσω της επιστήμης ακλόνητο ζήλο στην μελέτη της ιστορίας της Μακεδονίας, τον πολιτισμό, την κουλτούρα και την ιστορία της. Ως ειδικός δε στην Ελληνική Διασπορά χαρτογράφησε τους Έλληνες απανταχού της γης. Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι και ο συγγραφέας προσφάτου βιβλίου (στην Αγγλική) για τους Χαλκιδικιώτες της Αυστραλίας, (το οποίο τιμητικά εντάχθηκε στις εκδόσεις της Ι.Λ.Ε.Χ. με προλόγηση του Προέδρου της). Μετά τις ομιλίες και τις απονομές των τιμητικών πλακετών και των περγαμηνών εκ μέρους του Δ.Σ. από τους κ.κ. Β. Πάππα, Ν. Μερτζιμέκη και Χρ. Αραμπατζή, η εκδήλωση έκλεισε από τον αν. καθηγητή ΑΠΘ κ. Ι. Μιχαηλίδη και επηκολούθησε δεξίωση. Την έναρξη της εκδήλωσης κήρυξε η Υφυ-

πουργός Υπ. Μακ. Θράκης κ. Μ. Κόλλια-Τσαρουχά. Προσφωνώντας τους προσκεκλημένους ο **Πρόεδρος της Ι.Λ.Ε.Χ. δρ Βασίλειος Ν. Πάππας** μεταξύ άλλων τόνισε:

«Δανείζομαι κάποια λόγια από τα πλέον αντιπροσωπευτικά ποιήματα του μεγάλου Αλεξανδρινού Κωνσταντίνου Καβάφη, τις "Θερμοπόyles" και συγκεκριμένα την επιγραμματική ρήση του "Τιμή σ' εκείνους που ώρισαν στη ζωή τους να φυλάνε Θερμοπόyles". Και τούτο για να τονίσω ότι αυτή την ύψιστη έπαλξη του Χρέους έχει ταχθεί να φυλάει άγρυπνα - από την δική της πολυεδρική σκοπιά - η συνδιοργανώτρια της αποψινής εκδήλωσης Εταιρεία, η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής (ΙΛΕΧ). Και μέσα στις επιταγές του Χρέους, που τα τελευταία χρόνια αποβαίνει ζωτικώτατα εθνικά, η ΙΛΕΧ, την οποία για χρόνια τώρα έχω την τιμή να υπηρετώ, αναγνωρίζει και επιβραβεύει πρόσωπα με πλούσια εθνική και επιστημονική προσφορά. Αποδίδει τιμητικές διακρίσεις σε Χαλκιδικιώτες, σε Μακεδόνες και εν γένει Έλληνες που μένουν μόνιμα στη Μητροπολιτική Ελλάδα ή την Διασπορά και αναζητούν ρίζες, τα προγονικά τους σημάδια, το πολιτιστικό τους λίκνο. Η προσφορά δε αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία, όταν προέρχεται από ξένους που τρέφουν ιδιαίτερα αισθήματα αγάπης για την χώρα μας, την ιστορία και τον πολιτισμό της και εκδηλώνουν αυτήν τους την αγάπη λόγω ή έργω. Είναι οι γνωστοί μας Φιλέλληνες - για πολλούς αποτιμώνται 2 φορές Έλληνες - με αμέτρητα

παραδείγματα τέτοιων ανθρώπων ακόμη από πολύ παλιά, όταν η χρήση της λέξης «φιλέλλην» αποδίδονταν όχι αποκλειστικά για τους ξένους, αλλά και για τους Έλληνες που εκδήλωναν ιδιαίτερη αγάπη προς την Ελλάδα και γενικά προς τους ομογενείς. Σήμερα σ' αυτήν την καλαισθητή αίθουσα της ΕΜΣ μετακαλέσαμε για να βραβεύσουμε τρεις διεθνούς αναγνώρισης Πανεπιστημιακούς Δασκάλους, που αγαπούν με πάθος, υπηρετούν με επιστημονική και προβάλλουν απανταχού της Γης την Ελλάδα μας. Πρόκειται για τον ακαδημαϊκό τ. Πρύτανη του Πανεπιστημίου La Trobe Prof. Michael John Osborne και τον καθηγητή Ιστορικού του Πανεπιστημίου Δυτ. Αυστραλίας Prof. John Melville Jones που θα είναι και ο κεντρικός μας ομιλητής με θέμα "Η Ρωμαϊκή Μακεδονία". Ζητήθηκε δε από την Διοίκηση της Εταιρείας μας αμφότεροι να αποδεχθούν, όπως επίσης ο Πρόεδρος του Αυστραλιανού Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών, καθηγητής του Πανεπιστημίου Notre Dame Αυστραλίας Prof. Anastasios Myrodis Tamis, να ανακηρυχθούν Επίτιμα Μέλη της Ιστορικής και Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής, οι οποίοι απεδέχθησαν την πρόσκληση και την τιμή που τους αποδίδεται. Εκ των προτέρων τους ευχαριστούμε θερμά».

(Τα πλήρη κείμενα των ομιλιών, στην ελληνική και αγγλική, όπως και πλήρες ρεπορτάζ της εκδήλωσης θα δημοσιευθούν στον επόμενο τόμο της περιοδικής έκδοσης της ΙΛΕΧ «Χρονικά της Χαλκιδικής»).

Από το Γραφείο Τύπου της Ι.Λ.Ε.Χ

Πολιτιστικός Σύλλογος Παλαιόχωρας Η ΕΛΠΙΣ

Πραγματοποιήθηκε στην Παλαιόχωρα, το Σάββατο 12 Αυγούστου 2017, με μεγάλη επιτυχία και με συρροή πλήθους θεατών το 7ο Αντάμωμα χορευτικών συγκροτημάτων. Στην εκδήλωση πήραν μέρος τα χορευτικά τμήματα των Πολιτιστικών Συλλόγων: Ζαγκλιβερίου, Πολυγύρου, Στίβου, Νέου Ριζαρείου Πέλλας, Κρητών Χαλκιδικής» Ν. Καζαντζάκης», του χο-

ρευτικού ομίλου Πολυγύρου και το χορευτικό τμήμα Βάβδου. Πριν την παράσταση το ΚΔΑΠ Ζερβοχωριών παρουσίασε πετυχημένο μουσικοχορευτικό δρώμενο, που αναφέρονταν στους σφουγγαράδες της Καλύμνου. Εκ μέρους του Παγκαλκιδικού Συλλόγου παρέστησαν τα μέλη του Δ.Σ. Αστ. Λυρτζής και Θεόδ. Φλώρος. Συγχαρητήρια σε όλους και του χρόνου.

Πολιτιστικός Σύλλογος των Απανταχού Ταξιαρχιωτών

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ – ΕΚΛΟΓΕΣ – ΓΛΕΝΤΙ - ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 29-1-2017 στην αίθουσα «ΒΡΑΣΙΔΑΣ ΚΥΡΙΑΦΙΝΗΣ» του Παγκαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», η γενική συνέλευση του συλλόγου μας, η κοπή της πίτας, οι εκλογές και φυσικά η εκδήλωση μας έκλεισε με γλέντι σε ταβέρνα της περιοχής. Η σύσταση του νέου Συμβουλίου του Συλλόγου μας για την περίοδο 2017 – 2018 είναι:

Πρόεδρος: ΛΥΡΤΖΗΣ ΣΤΕΡΙΟΣ, Αντιπρόεδρος: ΖΙΟΥΠΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, Γραμματέας: ΚΑΚΑΡΙΚΑΣ ΡΕΝΟΣ, Ταμίας: ΜΑΛΑΝΔΡΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ, Κοσμήτορας: ΒΛΑΧΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ, Μέλος: ΠΑΛΛΑΣ ΘΩΜΑΣ, Μέλος: ΜΑΝΑΖΗΣ ΘΑΝΑΣΗΣ

Όπως καθιερώσαμε τα τελευταία χρόνια όποιο είχαν τη δυνατότητα έφεραν τρόφιμα μακράς διάρκειας που δεν χρειαζόταν ψυγείο, όπως γάλα εβαπορέ, μακαρόνια, ρύζι, λάδια, αλεύρι κλπ., τα οποία διαθέσαμε στο Φιλόπτωχο ταμείο του χωριού μας. Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο ευχαριστεί όλους όσους προσέφεραν τρόφιμα για την αλληλεγγύη προς τους συγχωριανούς μας.

ΕΤΗΣΙΟΣ ΧΟΡΟΣ
Πραγματοποιήθηκε με πολύ μεγάλη επιτυχία και πολύ μεγάλη συμμετοχή των μελών και των φίλων μας, ο ετήσιος χορός του Συλλόγου μας το μεσημέρι της Κυριακής 19 Φεβρουαρίου στην ταβέρνα «ΞΙ ΒΡΥΣΕΣ» στον Πολύγυρο με ζωντανή μουσική. Την εκδήλωση τίμησε με την παρουσία της η Πρόεδρος του χωριού μας κ. Φωτεινή Μπόλματη και ο τοπικός

σύμβουλος του χωριού μας κ. Ξάκης Γιάννης.

Σε μια κατάμεστη αίθουσα με καλή μουσική, πολύ κέφι, καλή διάθεση των συμμετεχόντων και πολύ χορό, πραγματοποιήθηκε ένα τρικούβερο γλέντι.

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Συναντηθήκαμε και φέτος αρκετά μέλη, συγχωριανοί και φίλοι του συλλόγου στην καθιερωμένη συνάντηση της Πρωτομαγιάς, στο χωριό μας στο εξωκλήσι Άγιος Νικόλαος, τη Δευτέρα 1 Μαΐου, για πικ νικ και μπάρμπεκιου, όπου ψήσαμε, τραγουδήσαμε, παίξαμε και χορέψαμε. Όποιος δεν ήρθε, απλά «έχασε»

ΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΣΤΗ ΡΟΥΜΑΝΙΑ 18-22 Μαΐου

Άλλη μια καταπληκτική πενθήμερη εκδρομή του συλλόγου στη Ρουμανία με λεωφορείο 60 θέσεων. Επισκεφτήκαμε στην πανέμορφη πόλη του Βουκουρεστίου το «Σπίτι του Λαού», που σήμερα ονομάζεται Παλάτι του κοινοβουλίου, το 2ο μεγαλύτερο κτίριο στον κόσμο μετά το Πεντάγωνο, το σπίτι του Τσαουσέσκου, το Πατριαρχείο, τη λίμνη και το Πάρκο Χεραστράου και πάρα πολλά άλλα αξιοθέατα. Διασχίσαμε τμήμα των θρυλικών Καρπαθίων, την πόλη Σινάια όπου επισκεφτήκαμε το παλάτι Πέλες, θερινή κατοικία του βασιλιά Καρόλου, του 1ου Βασιλιά της Ρουμανίας, είδαμε το Μοναστήρι της Σινάια, κτίσμα του Μιχαήλ Καντακουζηνού, επισκεφτήκαμε την πόλη Μπραγ για να δούμε τον Πύργο του Βλαντ Τσέπες, γνωστού ως Κόμη Δράκουλα, το οποίο λειτουργούσε ως τον 20ο αιώνα ως βασιλικό θερινό ανάκτορο και στη συνέχεια αναχωρήσαμε για την πανέμορφη πόλη Μπρασόβ. Διανυκτερεύσαμε μια βραδιά στη μεσαιωνική πόλη Σιγκισουάρα, όπου έγινε και ένα μικρό γλέντι στο ξενοδοχείο με ζωντανή Ρουμά-

νικη μουσική. Θαυμάσαμε την πόλη της Σιγκισουάρα η οποία είναι ένα υπαίθριο Μουσείο. Η Ακρόπολη της, χτισμένη τον 12ο αιώνα, παραμένει σχεδόν άθικτη. Επίσης είναι η γενέτειρα του Βλαντ Τέπες, γνωστού ως κόμη Δράκουλα, το σπίτι του οποίου αποτελεί ένα από τα αξιοθέατα της πόλης. Στη συνέχεια επισκεφτήκαμε το Σιμπίου το αρχιτεκτονικό κόσμημα της Ρουμανίας. Αφού διανυκτερεύσαμε και πάλι στο Βουκουρέστι, όπου οι βραδιές στην παλιά πόλη του Βουκουρεστίου ήταν μοναδικές, επιστρέφοντας στην Ελλάδα κάναμε στάση και στην πρωτεύουσα της Βουλγαρίας τη Σόφια, όπου ξεναγηθήκαμε στα αξιοθέατα του κέντρου. Μετά από πέντε θαυμάσιες μέρες με το χαβαλέ μας στο λεωφορείο (ανέκδοτα, βίντεο, τραγούδια, χορούς τσίπουρα κλπ), επιστρέψαμε στην Ελλάδα φορτωμένοι με θαυμάσιες εντυπώσεις από την πενθήμερη αυτή εκδρομή.

10ο ΑΝΤΑΜΩΜΑ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΙΩΤΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΟΝΙΜΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Με κοσμοσυρροή κατακλύστηκε η πλατεία του χωριού μας και πραγματοποιήθηκε ένα ανεπανάληπτο γλέντι, στο «10ο ΑΝΤΑΜΩΜΑ ΤΩΝ ΤΑΞΙΑΡΧΙΩΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ», το Σάββατο 2/9/2017, όπου συμμετείχαν: Το χορευτικό τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου Παλαιοχώρας "Η ΕΛΠΙΣ" και το χορευτικό τμήμα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ". «Να μας έχει ο Θεός γερούς πάντα να ανταμώνουμε και να ξεφαντώνουμε, με χορούς κυκλωτικούς κι άλλο τόσο ελεύθερους σαν ποταμούς»

Λυρτζής Αστέριος

Πρόεδρος Συλλόγου Απανταχού Ταξιαρχιωτών Χαλκιδικής

Παγχαλκιδικιώτικος Σύλλογος Αθηνών Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Το Δ.Σ. του Συλλόγου αυτού προετοίμασε και πραγματοποιήσε, στις 13 Μαΐου 2017, στην Αταλάντη, όπου κατέφυγαν οι Χαλκιδικιώτες αγωνιστές και οι οικογένειές τους μετά την καταστολή της επανάστασης και το Χαλασμό της Κασσάνδρας του 1821, και είχε ιδρυθεί εκεί ολόκληρος οικισμός Μακεδόνων που ονομάστηκε Νέα Πέλλα, την παρουσίαση του περιώνυμου βιβλίου του Νίκου Παπαοικονόμου με τίτλο: «Προσωπογραφία αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη». Σήμερα ζουν εκεί οι απόγονοί τους και είναι οργανωμένοι σε «Σύλλογο των εν Νέα Πέλλη Οικιστών Μακεδόνων».

«Η συνάντηση με τους απογόνους ήταν συγκινητική, η δε φιλοξενία των Αταλαντινών θαυμάσια» μας είπε ο συγγραφέας του βιβλίου. Η παρουσίαση του βιβλίου έγινε από τον Χρήστο Ρανταβέλλα, πολιτικό επιστήμονα, καταγόμενο από τον Ταξιάρχη Χαλκιδικής και από τον ίδιο το συγγραφέα καταγόμενο από

τα Δουμπιά Χαλκιδικής. Την εκδήλωση, που έγινε στην κατάμεστη αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου Αταλάντης, χαιρέτισαν ο Δήμαρχος της πόλεως και ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου, ο πρόεδρος του Συλλόγου των απογόνων των Μακεδόνων αγωνιστών κ. Α. Παπάζογλου και ο πρόεδρος του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Γ. Σουλινάρης.

Σημειώνεται ότι το βιβλίο παρουσιάστηκε και στον Παρθενώνα Χαλκιδικής από τον τοπικό Πολιτιστικό Σύλλογο Ο ΠΑΡΘΕΝΩΝ και η εκδήλωση πλαισιώθηκε με ιστορικά τραγούδια και χορούς. Υπενθυμίζεται ότι το περισπούδαστο και πολυτιμότερο βιβλίο, με χορηγία του ευπατρίδη ιατρού κ. Γεωργίου Βαγιωνά, και με φροντίδα του Παγχαλκιδικού Συλλόγου είχε σταλεί πέρυσι σε όλα τα Σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Χαλκιδικής και θα παρουσιασθεί και στην Εστία του Παγχαλκιδικού στη Θεσσαλονίκη στις 13 Δεκεμβρίου 2017.

Νέα της Χαλκιδικής μας, ολίγα..!

Με περισσότερα από 34.000.000 ευρώ ενισχύονται οι υποδομές στον Δήμο Πολυγύρου.

Δώδεκα μεγάλες παρεμβάσεις, που είτε βρίσκονται σε εξέλιξη είτε ξεκινούν το επόμενο διάστημα, θα βελτιώσουν και θα αναβαθμίσουν οδικές υποδομές, υποδομές περιβαλλοντικής και αντιπλημμυρικής προστασίας, ύδρευσης, πολιτισμού και αθλητισμού, υποδομές που αναδεικνύουν το κοινωνικό πρόσωπο του Δήμου και κάνουν καλύτερη την καθημερινότητα των δημοτών και των επισκεπτών.

Μεταξύ των άλλων τα έργα που υλοποιούνται είναι: Η αντιπλημμυρική και περιβαλλοντική προστασία του Δήμου Πολυγύρου, ο Βιολογικός Σταθμός Καθαρισμού Πολυγύρου, ασφαλτοστρώσεις, ανακαίνιση – αποκατάσταση Οικίας Κότσιανου και κατασκευή Λαογραφικού Μουσείου, η ολοκλήρωση του Γηροκομείου Πολυγύρου, η αντικατάσταση του δικτύου ύδρευσης Βάβδου, η προμήθεια νέων κάδων απορριμμάτων και νέου πλυντηρίου κάδων, η ανακαίνιση του Κλειστού Γυμναστηρίου Πολυγύρου και η κατασκευή – ανακαίνιση «παιδικών χαρών».

Γενική Έκθεση Χαλκιδική 10/08/2017

Με επιτυχία στέφτηκε η τελετή εγκαινίων της έκθεσης «Χαλκιδική EXPO 2017» που πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 10/08/17 στην προβλήτα Νέων Μουδανιών. Πλήθος κόσμου και επισήμων κατέκλυσαν από νωρίς τον χώρο τελετής των εγκαινίων και όλοι μαζί κήρυξαν την έναρξη της έκθεσης που διοργανώνεται για 6η χρονιά στα Νέα Μουδανιά.

Ο Κώστας Τσολοδήμος και η μουσική παρέα του στον Πολύγυρο

Η καθιερωμένη εκδήλωση του πρώην Συλλόγου Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης «Ο Τσουκαλάς» με τη μουσική παρέα του Κώστα Τσολοδήμου πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία την Πέμπτη 10 Αυγούστου στο προαύλιο του Δημαρχείου Πολυγύρου. Το πολυπληθές κοινό χάρηκε τραγούδια από χώρες της Μεσογείου, ενώ η εκδήλωση οργανώθηκε φέτος από τον Σύλλογο Τριτέκνων Δήμου Πολυγύρου.

Αποκαλυπτήρια γλυπτού στη Φώκαια

Το Σάββατο 12 Αυγούστου έγιναν τα αποκαλυπτήρια του γλυπτού του Βασίλη Παυλή στη Νέα Φώκαια. Πρόκειται για ένα γλυπτό του γνωστού και αγαπημένου Χαλκιδικιώτη καλλιτέχνη Β. Παυλή, που φιλοτεχνήθηκε με σκοπό να θυμίζει σε όλους τον ξεριζωμό των Φωκαέων.

Πλωτά αμαξίδια ΑμεΑ σε παραλίες του Δήμου Σιθωνίας

Πλωτά αμφίβια αμαξίδια για ΑμεΑ έχει προμηθευθεί ο Δήμος Σιθωνίας για τις πολυσύχναστες παραλίες. Το αμφίβιο αμαξίδιο παρέχει μεταφορά από το αναπηρικό όχημα προς την παραλία, μετακίνηση πάνω στην άμμο και άνωση μέσα στο νερό, ανεξάρτητα από το βάθος του. Επιπλέον και κινείται στην επιφάνεια του νερού με μεγάλη σταθερότητα.

Αυγουσιάτικη Πανσέληνος

Και φέτος η πανσέληνος του Αυγούστου γιορτάστηκε με εκ-

Γράφει και επιμελείται ο Γιώργος Διαμαντουλάκης

δηλώσεις σε πολλές περιοχές του Νομού. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα εγκαίνια της περιοδικής έκθεσης «Μουσικά όργανα και δρώμενα στην αρχαιότητα» που πραγματοποιήθηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πολυγύρου, γεγονός που «ανοίγει» το μουσείο στο κοινό, έστω και με λιγοστά εκθέματα, ως το τέλος του 2017.

Στη Νικήτη για 5η χρονιά έγινε η βραδιά ποίησης και μουσικής με τίτλο «Πανσέληνος Έρωτας» στο προαύλιο του Λαογραφικού Μουσείου Νικήτης, και στη Βουρβουρού στο γνωστό λόφο.

"Ιστορίες Μνήμης ... μισόφωτης νύχτας ... στους δρόμους της Αρχαίας Ολύμπου"

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής & Αγίου Όρους και ο Δήμος Πολυγύρου με την υποστήριξη της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής και του Τουριστικού Οργανισμού Χαλκιδικής οργάνωσαν την Πέμπτη 3 Αυγούστου 2017 μια ατμοσφαιρική νυχτερινή περιήγηση στην πολυάνθρωπη και ανθηρή άλλοτε πρωτεύουσα του «Κοινού των Χαλκιδέων», την Αρχαία Όλυμπο.

Επίκεντρο της δράσης αποτέλεσαν ζωηρές αφηγήσεις στο βόρειο λόφο της θέσης για την εξέλιξη της αρχαίας πόλης μέχρι την ολοσχερή καταστροφή της από την αρχαιολόγο και τμηματάρχη της ΕΑΧ&ΑΟ, Γεωργία Στρατούλη, που εναλλάσσονταν με μουσικά έργα από τη μαέστρο της Παιδικής Χορωδίας Πολυγύρου Ντίνα Σπυροπούλου στη βιόλα, τη Βασιλική Τυροβούζη στο βιολί και τη Μαρία Φωτεινή Κωνσταντινίδου στο τσέλο.

Εκδόθηκε το θεατρικό έργο «Απ' το Χολομώντα στο Σαγγάριο...»

Στην έκδοση του θεατρικού του έργου «Απ' το Χολομώντα στο Σαγγάριο...» προχώρησε ο δάσκαλος, του Δημ. Σχολείου Παλαιοχώρας, Χρήστος Φυλαχτός, πρόεδρος της Δημοτικής Επιχείρησης Ραδιοφώνου και Τηλεόρασης Πολυγύρου. Πρόκειται για το δεύτερο θεατρικό του έργου που εκδίδει με περιεχόμενο ιστορικό. Το πρώτο ήταν «Στου Τσάμ' τον καιρό».

Λαϊκά παραμύθια της Χαλκιδικής

Το νέο βιβλίο του Στέργιου Βαγγλή «Λαϊκά παραμύθια της Χαλκιδικής» παρουσίασε ο Σύλλογος Ν. Μουδανιών «Φάρος» την Πέμπτη 13 Ιουλίου στο αμφιθέατρο της πόλης. Το βιβλίο παρουσίασαν οι εκπαιδευτικοί Πίτζα Μετζίκη, Χριστίνα Κογγούλη και Δημήτρης Κουρμπέτης, ενώ ιδιαίτερη εντύπωση προκάλεσε η ηχητική αφήγηση του Αποστόλη Καραγιάννη από την Πορταριά.

Συλλήψεις για παράνομο κάμπινγκ στη Χαλκιδική

Στο πλαίσιο του γενικότερου επιχειρησιακού σχεδιασμού κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου, για την πρόληψη και καταστολή της παραβατικότητας, πραγματοποιήθηκαν στοχευμένοι έλεγχοι από κλιμάκια αστυνομικών της Διεύθυνσης Αστυνομίας Χαλκιδικής, σε τουριστικές και παραλιακές περιοχές της Χαλκιδικής. Κατά τη διάρκεια

των ελέγχων συνελήφθησαν συνολικά 12 άτομα για παράνομη ελεύθερη κατασκήνωση σε παραλιακή περιοχή της Σιθωνίας Χαλκιδικής. Σύμφωνα με την Αστυνομία, παρόμοιες δράσεις θα συνεχιστούν και στο μέλλον με αμείωτη ένταση.

30 χρόνια Αθλητικός Όμιλος Γαλάτιστας

Με τη παρουσία του μεγάλου Παναγιώτη Γιαννάκη και του, κατά το ήμισυ Γαλασιάνου, μουσικοσυνθέτη Γιώργου Χατζηνάσιου γιορτάζει φέτος τα 30 χρόνια ζωής του ο Αθλητικός Όμιλος Γαλάτιστας. Στην εκδήλωση θα τιμηθούν όλοι όσοι έβαλαν ένα λιθαράκι στο χτίσιμο της ομάδας. Μιας ομάδας που ξεκίνησε στα μέσα της δεκαετίας του '80 από μια παρέα παιδιών, έχοντας τη συνδρομή κάποιων μεγαλύτερων κι έφτασε να πρωταγωνιστεί στο πρωτάθλημα Χαλκιδικής και να αναπτύσσει ακαδημίες παιδιών και νέων.

47ος Κολυμβητικός Διάπλους Τορωναίου Κόλπου

Ο 47ος Διεθνής Κολυμβητικός Διάπλους του Τορωναίου Κόλπου διεξήχθη στις 15 Ιουλίου στη Νικήτη με τη διοργάνωση της Εκπολιτιστικής Εταιρείας Νέων Νικήτης "Ο Σίθων" και την υποστήριξη του Δήμου Σιθωνίας. Οι κολυμβητές ξεκίνησαν το πρωί του Σαββάτου από την παραλία της Καλλιθέας διανύοντας την απόσταση των 26 Km, χωρίς να χρησιμοποιήσουν πτερύγια ή άλλα βοηθητικά μέσα πλεύσης. Μετά από 8 ώρες συνεχούς κολύμβησης και με ΒΑ ανέμους μέχρι και 5 μποφόρ, ο Χρήστος Χαρατάσος, αθλητής του Ηρακλή Θεσσαλονίκης, κατάφερε να τερματίσει πρώτος!

Οι μαθητές της Αθωνιάδας Ακαδημίας του Αγ. Όρους

Κινηματογράφησαν και μόνταραν ένα φιλμάκι (ταινία μικρού μήκους) με τίτλο «Δεύτε προς με...», πήραν μέρος στον 7ο διεθνή διαγωνισμό «Cinema... διάβασες» και απέσπασαν βραβείο μαζί με άλλες 7 ταινίες σε σύνολο 287 συμμετοχών. Η απονομή έγινε στις 25 Μαΐου 2017 στην Αθήνα.

Διάκριση για το Ειδικό Σχολείο Πολυγύρου

Το Ειδικό Σχολείο Πολυγύρου έλαβε τη διάκριση Silver Award, στην κατηγορία «Δεσμός με την κοινωνία». Τα σχετικά βραβεία απονεμήθηκαν στις 5 Μαΐου 2017 στην αίθουσα Αθηναΐδα, στην οποία παρευρέθηκαν πάνω από 350 εκπρόσωποι από όλες τις βαθμίδες της εκπαιδευτικής Κοινότητας, από όλη την Ελλάδα.

Στολίδι το νέο Δημοτικό Σχολείο Γερακινής-Καλυβών

Εγκαινιάστηκε με κάθε επισημότητα αλλά και σεμνότητα το νέο Δημοτικό Σχολείο Γερακινής-Καλυβών από τους εκπροσώπους της πολιτείας και παραδόθηκε αμέσως για χρήση στα παιδιά μας. Ο οικοδεσπότης Δήμαρχος Αστ. Ζωγράφος εξέφρασε τη χαρά του για το νέο απόκτημα του Δήμου που αποτελεί αποτέλεσμα πολλών κόπων και ενεργειών και τόνισε ότι η δημοτική Αρχή Πολυγύρου έχει πάντοτε σε πρώτη προτεραιότητα την παιδεία. Πρόκειται συμπληρώσει για ένα σύγχρονο σχολικό κτίριο που καταλαμβάνει έκταση 1691,29 τ.μ. με αύλειο χώρο 1084,20 τ.μ. και αποτελεί κόσμημα όχι μόνο για τη Χαλκιδική αλλά και για την εκπαίδευση γενικότερα.

Εκδήλωση μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου στον Πολύγυρο

Εκδήλωση μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου πραγματοποιήθηκε, με πρωτοβουλία του Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής κ. Ιωάννη Γιώργου στον Πολύγυρο, την Κυριακή 21 Μαΐου 2017, με τη συμμετοχή ποτακτών Σωματείων και Συλλόγων της Χαλκιδικής. Τον πανηγυρικό εκφώνησε ο κ. Λεωνίδας Σαρβανίδης, πρόεδρος του Συνδέσμου των Σωματείων Κεντρικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας.

Νέο λεύκωμα του Δήμου Σιθωνίας

Το νέο λεύκωμα που εκδόθηκε από το Δήμο Σιθωνίας (Κοινωνική επιχείρηση) με τίτλο: «Σιθωνία: Ένας προορισμός, χίλιες εικόνες» παρουσιάστηκε, παρουσία του Δημάρχου Σιθωνίας κ. Ι. Τζιτζιου, την Κυριακή 21 Μαΐου 2017 στην αίθουσα του ΕΠΑΛ Νικήτης. Το παρουσίασαν οι γνωστοί επιστήμονες: Δρ. Αρχαιολόγος Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος, Δρ. Βυζαντινής Αρχαιολογίας Νίκος Μερτζιμέκης και ο φιλόλογος Ιωακείμ Κρικελίκος. Πρόκειται για μια εξαιρετική εργασία με πλήθος φωτογραφιών και πληροφοριών για την ιστορική και πολιτιστική πορεία και εικόνα ολόκληρης της χερσονήσου της Σιθωνίας και αποτελεί θα λέγαμε την ταυτότητα του μεγάλου Δήμου.

Διεθνής διάκριση για το μέλι Χαλκιδικής

Το πευκόμελο Σίθων του Μελισσοκομικού Συνεταιρισμού Νικήτης, έλαβε τη μεγαλύτερη διάκριση για το 2017 και κέρδισε τέσσερα αστέρια σε διαγωνισμό που διεξήχθη στις Βρυξέλες από το Διεθνές Ινστιτούτο Γεύσης και Ποιότητας, που είναι ο κορυφαίος οργανισμός για την προώθηση τροφίμων και ποτών ανώτερης γεύσης σε όλον τον κόσμο. Στον διαγωνισμό συμμετείχαν εκατοντάδες επιχειρήσεις προερχόμενες από 120 χώρες.

Σημειώνεται ότι ανάλογη διάκριση πήρε πέρυσι (2016) το «Μέλι Γιωργάκα Αρναίας», κερδίζοντας ένα χρυσό αστέρι στο διεθνή διαγωνισμό γεύσης με τίτλο Great Taste Awards που πραγματοποιείται κάθε χρόνο στη Βρετανία από τον οικο Fine Foods.

70.000 Ρώσοι τουρίστες εφέτος στη Χαλκιδική

Έκρηξη γενικά παρουσιάζουν τα ποσοστά των ξένων τουριστών που επέλεξαν και συνεχίζουν να επιλέγουν εφέτος τη Χαλκιδική για τις διακοπές τους. Ειδικά η παρουσία των Ρώσων, σύμφωνα με δημοσιεύματα του τύπου θα ξεπεράσει τις 70.000 αφίξεις μέσω του αεροδρομίου «Μακεδονία». Οι περισσότεροι Ρώσοι προτιμούν ξενοδοχεία 4 και 5 αστέρων, αφού έχουν κάνει προκρατήσεις από το χειμώνα και έχουν επιτύχει χαμηλές τιμές, ενώ λίγοι καταλήγουν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια.

Η Χαλκιδική στις 16 πρώτες παραλίες του κόσμου που «κόβουν την ανάσα».

Τη σχετική λίστα με τις παραλίες που «κόβουν την ανάσα» δημοσίευσε το περιοδικό Cosmopolitan. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η Ζάκυνθος (κόλπος Πόρτο Ζόρο) και ακολουθούν παραλίες στις εξής χώρες: 2. Ίμπιζα, 3.Καραϊβική, 4.Κροατία, 5.Τασμανία, 6.Τενερίφη, 7.Ισπανία, 8.Μαϊάμι, 9,10 και 11.Ταϊλάνδη, 12.Κούβα 13.Χαλκιδική Ελλάδα, 14.Γκάμπια και 16.Σαρδηνία.

Βιβλία και λοιπά έντυπα που λάβαμε

Βιβλία

Γιάννης Τσίκουλας, ομότιμος καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ. *Ο δικός μου Πολύγυρος. Πράγματα και θάματα της παιδικής μου ηλικίας*. Αυτοέκδοση. Θεσσαλονίκη 2016.

Αθανάσιος Θ. Τσαμουρτζής. *Οι μεγάλες δυνάμεις στη νεότερη ελληνική ιστορία. Εναλλαγή θριάμβων και μεγάλων καταστροφών*. Θεσσαλονίκη 2016.

Σύλλογος Πολυγυρινών Θεσσαλονίκης «Ο Τσουκαλάς». *25 χρόνια ζωής*. Θεσσαλονίκη 2016.

Αθανάσιος Γ. Μπαντές, φιλόλογος-συγγραφέας. Δύο βιβλία: 1. *Ο Αριστοτέλης και η γέννηση της Πολιτικής Επιστήμης* και 2. *Ο Αριστοτέλης και η αναζήτηση της ιδανικής πόλης*. Εκδόσεις για αμφότερα: Ερασιστής, Σέρρες 2015.

Χρήστος Αθ. Φυλαχτός, εκπαιδευτικός. *Στου Τσάμ' τα χρόνια*. Θεατρικό έργο. Έκδοση Τουριστικού Οργανισμού Περιφ. Ένότητας Χαλκιδικής, 2014.

Φαίδων Γ. Γιαγκιόζης, δημοσιογράφος. *Μέρες Χαλκιδικής*. Εκδοτικός οίκος Α/φών Κυριακίδη α.ε. Θεσσαλονίκη 2009.

Μάρκος Γ. Μάστρακας, υποναύαρχος Π.Ν. ε.α. *Πέρασμα στην αιωνιότητα. Εξιστόρηση της ζωής του αείμνηστου υποσημηναγού Δημ. Μάστρακα (1930-1956)*. Αυτοέκδοση, Πειραιάς 2002.

Γιάννης Καραμύχος. *Στάσεις μνήμης*. Διηγήματα. Εκδοτικός οίκος Μπίμπη.

Λεύκωμα του Αριστοτέλειου Κολλεγίου Θεσσαλονίκης με τίτλο: *Ο Αριστοτέλης δάσκαλος*. 2016 Επετειακό Έτος Αριστοτέλη. Θεσσαλονίκη 2016.

Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών Α.Π.Θ. Λεύκωμα με το σκοπό κλπ. του Κέντρου. Αυτοέκδοση. Σύνταξη και επιμέλεια έκδοσης: Καθηγήτρια Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου. Θεσσαλονίκη 2016.

Υφαίνω την ιστορία του τόπου μου. Λεύκωμα με την τοπική ιστορία της Πορταριάς Χαλκιδικής. Πόνημα των μαθητών της Στ' τάξης του Δημ. Σχολείου Πορταριάς με τη καθοδήγηση της δασκάλας τους **Αρτέμιδος Καλογεράκη**. Σχολ. έτος 2014-2015.

Δημήτριος Θεοχ. Κύρου, φιλόλογος - πτ. θεολόγος. *Το εξωκκλήσι της Αγ. Παρασκευής Αρναίας κλπ*. Αρναία 2017.

Περιοδικά

Πολύγυρος. Περιοδική έκδοση του Λαογραφικού Ομίλου Πολυγύρου. Εκδότης Γιάννης Κανατάς. Τεύχος 88 Απρίλιος-Ιούνιος 2017

Φιλόλογος. Περιοδική έκδοση του Συλλόγου αποφοίτων της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ., Τεύχος 167 και 168 Ιαν.-Ιούνιος 2017.

Έχουμε Νέα. Περιοδική τρίμηνη έκδοση του Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη. Τεύχος 21, Μάρτιος 2017. Υπεύθυνος έκδοσης ο δήμαρχος κ. Ιγνάτιος Καϊτεζίδης.

Εμμανουήλ Παπάς. Περιοδική έκδοση του ομώνυμου Συλλόγου Θεσσαλονίκης. Τεύχος 100ό, πανηγυρικό. Δεκέμβριος 2016.

Αρναία. Περιοδική έκδοση ιστορικής και αρχαιολογικής ενημέρωσης και καταγραφής. Τεύχος 115, Ιανουάριος-Μάρτιος 2017. Εκδότης Δημ. Κύρου φιλόλογος-θεολόγος.

Διακονία. Τριμηνιαίο περιοδικό της Ι. Μητροπόλεως Ξάνθης και Περιθεωρίου. Τεύχος 86. Απρίλιος-Ιούνιος 2017. Εκδότης ο σεβ. Μητροπολίτης Ξάνθης και Περιθεωρίου κ.κ. Παντελεήμων.

Εφημερίδες

Ομβριανός. Τριμηνιαία έκδοση του Μορφ. Αθλητ. Συλλόγου «Ομβριανός» Πετροκεράσων. Φ. 94, Οκτ.- Δεκ. 2016.

Τα Χαλκιδικιώτικα Νέα. Τριμηνιαία εφημερίδα-όργανο του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών «Ο Αριστοτέλης». Φ. 159, Απρίλιος-Ιούνιος 2017, με ένθετο ένα θαυμάσιο τετρασέλιδο από την εκδήλωση παρουσίασης του βιβλίου του Νίκου Παπαοικονόμου στην Αταλάντη στις 13-5-2017.

Η Φωνή του Βάβδου. Εφημερίδα της Ένωσης Βαβδινών Θεσσαλονίκης. Φ. 129, Μάιος-Δεκ. 2016.

CD

Λάβαμε ένα CD με 15 παραδοσιακά τραγούδια των Ζερβοχωριών. Παραγωγή του Συλλόγου *Φίλοι της Παράδοσης Πανζερβοχωριών Χαλκιδικής*.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

Το επόμενο 33ο τεύχος θα κυκλοφορήσει τέλος Νοεμβρίου με αρχές Δεκεμβρίου 2017, εφόσον υπάρξουν συνεργασίες και άρθρα, γιατί τον τελευταίο καιρό έχουμε σχετική "απροθυμία".

Πέρας αποστολής εργασιών η 10η Νοεμβρίου 2017.

Όλες στέλνονται σε ηλεκτρονική μορφή στο e-mail του εκδότη: mkartsioti@gmail.com

Τα τμήματα που θα λειτουργήσουν εφέτος

Το Δ.Σ. στη συνεδρίαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2017 αποφάσισε όπως την προσεχή περίοδο 2017-2018 λειτουργήσουν τα εξής τμήματα:

Η χορωδία

Τα μαθήματα θα γίνονται κάθε Τρίτη 7.30' - 9.00' μ.μ. με έναρξη την Τρίτη 26 Σεπτεμβρίου 2017.
Υπεύθυνος του τμήματος θα είναι και πάλι ο πρόεδρος του Συλλόγου κ. **Μιχ. Καρτσιώτης** (6946470157) με βοηθό την έφορο κ. **Νατάσα Δάφφα** (6977407320).
Διευθυντής της χορωδίας θα παραμείνει ο κ. **Νίκος Καλαϊτζής** (6947468535) και πιανίστας ο κ. **Σάκης Δερμιτζάκης** (6977025234).

Το χορευτικό τμήμα

Τα μαθήματα θα γίνονται κάθε Δευτέρα 5.45' - 8.45' μ.μ. με έναρξη την Δευτέρα 25 Σεπτεμβρίου 2017.
Υπεύθυνος του τμήματος θα είναι και πάλι ο Ειδ. Γραμματέας του Δ.Σ. κ. **Αστέριος Λυρτζής** (6944779345) με βοηθό την έφορο κ. **Άννα Εμμανουήλ** (6932412628).
Χοροδιδάσκαλος θα παραμείνει ο καθηγητής Φυσ. Αγωγής και μέλος του Δ.Σ. κ. **Θεόδωρος Φλώρος** (6945361405).

Το τμήμα γυναικών

Στο τμήμα γυναικών θα λειτουργήσουν δύο ομάδες :

Η ομάδα της χειροτεχνίας και η ομάδα της φιλαναγνωσίας.

Και τις δύο ομάδες θα εποπτεύει ο Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. κ. **Θεόδωρος Τσαμούρης** (6971897214).

α) **Η ομάδα της χειροτεχνίας** θα λειτουργεί κάθε Πέμπτη 6 - 9 μ.μ. και θα διδαχθεί την τεχνική ντεκουπάζ μέχρι τέλος Δεκεμβρίου 2017.

Έναρξη την Πέμπτη 28 Σεπτεμβρίου 2017.

Υπεύθυνη του τμήματος είναι η έφορος κ. **Άννα Εμμανουήλ** (6932412628).
Στην ομάδα θα διδάξει η κ. **Λιζέτα Γιοσμά** (6978480156) που δίδαξε και πέρυσι.

β) **Η ομάδα φιλαναγνωσίας** θα συνέρχεται μια φορά το μήνα και συγκεκριμένα την πρώτη Τρίτη κάθε μήνα, 5 - 7 μ.μ. με έναρξη την Τρίτη 3 Οκτωβρίου 2017.

Υπεύθυνη της ομάδας είναι η έφορος κ. **Μάχη Κωστοπούλου** (6932474037).

Επιστημονική συντονίστρια η φιλόλογος κ. **Γεωργία Πούλου** (6934561955), που πρόσφερε τις υπηρεσίες της και πέρυσι.

Το τμήμα νεολαίας

Λειτουργεί κάθε Δευτέρα 8 - 9 μ.μ. το χορευτικό, με υπεύθυνο τον ειδικό γραμματέα του Δ.Σ. κ. **Αστέριο Λυρτζή** (6944779345) και χοροδιδάσκαλο τον καθηγητή Φυσικής Αγωγής και μέλος του Δ.Σ. κ. **Θεόδωρο Φλώρο** (6945361405).

Γενικά σε όλα τα τμήματα (πλην του νεανικού) εγγράφονται και φοιτούν μόνο τακτικά μέλη του συλλόγου.

Δuo λόγια για τη νεολαία

Χρόνια τώρα και ιδιαίτερα εφέτος **καλούμε τα νέα παιδιά, αγόρια και κορίτσια**, είτε σπουδάζουν, είτε εργάζονται, να έρθουν στον Παγγαλκιδικό, χωρίς εγγραφές και συνδρομές γιατί αυτά τα πληρώνουν οι μεγαλύτεροι, και είμαστε βέβαιοι ότι θα βρουν διέξοδο στα ενδιαφέροντά τους και θα ικανοποιήσουν τις ανησυχίες τους. Βλέπετε κύριο άρθρο. Σας περιμένουμε κάθε Δευτέρα 8 - 9 μ.μ. από 25 Σεπτεμβρίου 2017.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Ο στρατιωτικός ιατρός **Μιχαήλ Ιωσηφίδης**, με χωριό αναφοράς τη Σάρτη, προήχθη από το βαθμό του Γεν. Αρχιάτρου σε Ταξίαρχο του Υγειονομικού Σώματος και τοποθετήθηκε ως διευθυντής του 424 Στρατιωτικού Νοσοκομείου (Θεσσαλονίκη).

Στον εκλεκτό επιστήμονα και άξιο στέλεχος των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων, ο οποίος είναι και επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας (Α.Μ. 1072), απευθύνομε θερμά συγχαρητήρια ευχόμενοι «και εις ανώτερα».

Το Δ.Σ.

Κώστας Σλούκας του Ιωάννη

Με καμάρι παρακολουθούμε τις μέρες αυτές (Σεπτέμβριος 2017) να αγωνίζεται σκληρά με την αγαπημένη όλων των Ελλήνων την Εθνική Ομάδα μπάσκετ, στο Ευρωμπάσκετ 2017, ένας Χαλκιδικιώτης από τη Στρατονίκη ο **Κώστας Ι. Σλούκας**.

Αγαπητέ μας Κώστα σε συγχαίρουμε, σε ευχαριστούμε που με τον αγώνα σου δοξάζεις την Ελλάδα και προβάλλεις τη Χαλκιδική μας και το χωριό σου τη Στρατονίκη και σου ευχόμαστε από καρδιάς υγεία και δύναμη για συνέχιση των ωραίων αγώνων που δίνεις.

Σε παρακολουθούμε και σε καμαρώνουμε.

Το Δ.Σ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Θέμα: Προετοιμασία για επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail).

Από το 2009 έχουμε καταργήσει την πολυδάπανη, κουραστική και αργή επικοινωνία μας με επιστολές και ανακοινώσεις μέσω των ΕΛ-ΤΑ και καθιερώσαμε τα μηνύματα μέσω κινητών τηλεφώνων (SMS). Ο τρόπος αυτός αποδείχθηκε πρόσφορος γιατί και το μήνυμα μεταδίδεται αστραπιαία και το κόστος είναι σχετικά μικρό. Το μόνο μειονέκτημά του είναι ο περιορισμένος αριθμός των λέξεων που έχεις τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσεις σε κάθε μήνυμα.

Από σήμερα αρχίζουμε προετοιμασία, ώστε, αν μπορέσουμε σύντομα, να εγκαινιάσουμε έναν ακόμα, πιο σύγχρονο, τρόπο επικοινωνίας με το «Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο», δηλ. με μηνύματα μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή (e-mail), που είναι ταχύτατα, χωρίς καμιά οικονομική επιβάρυνση και με απεριόριστο αριθμό λέξεων και εικόνων.

Προϋπόθεση είναι φυσικά να έχουμε στο αρχείο του Συλλόγου τις δικές σας ηλεκτρονικές διευθύνσεις (e-mail), είτε κάποιου συγγενικού σας προσώπου (παιδιού, εγγονιού, κλπ.).

Γι' αυτό σας παρακαλούμε να αρχίσετε να στέλνετε τα e-mail σας

στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com

προτάσσοντας το επίθετο και το όνομά σας.

Παράδειγμα: Καρτσιώτης Μιχαήλ mkartsioti@gmail.com

και αμέσως πατάμε αποστολή.

Η γραμματέας μας που θα τα παραλαμβάνει, θα σας γνωρίζει αμέσως λήψη και στη συνέχεια θα τα καταχωρεί στο ηλεκτρονικό μητρώο. Μόλις συγκεντρωθεί η πρώτη ομάδα διευθύνσεων θα αρχίσει η χρησιμοποίηση του μέσου αυτού της επικοινωνίας. Οι υπόλοιποι θα ενημερώνεστε με sms.

ΤΟ ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΟ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

Το πιο μεγάλο ευχαριστώ εκφράζουμε ως Δ.Σ., διερμηνεύοντας και τα αισθήματα των μελών του Παγχαλκιδικού, στο

ΜΕΓΑΛΟ ΕΥΕΡΓΕΤΗ ΜΑΣ Δρ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΒΑΓΙΩΝΑ

για την υποστήριξη την οποία συνεχίζει να παρέχει προς το Σύλλογό μας με την διάθεση για πέμπτη συνεχή χρονιά της κ. Ολυμπίας Σαμαρά, για τη γραμματειακή υποστήριξη των γραφείων του Συλλόγου. Η εν λόγω γραμματεύς εργάζεται κανονικά στα γραφεία μας τις μέρες και ώρες της σύμβασής της, και τη μισθοδοσία της, την ασφάλιση, τις άδειες και κάθε εργασιακό της δικαίωμα καλύπτει ο κ. Βαγιωνάς.

Ένα ευχαριστώ, όσο μεγάλο και αν είναι, δεν μπορεί να εκφράσει το μέγεθος των αισθημάτων μας. Προσθέτουμε γι αυτό και τη λέξη ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το Δ.Σ. εκφράζει τις ευχαριστίες του προς το γνωστό πρακτορείο ταξιδίων **ΑΘΩΣ** για τη διάθεση δωρεάν δύο λεωφορείων για μεταφορά των μελών μας την Κυριακή 11 Ιουνίου 2017 προς συμμετοχή στις εκδηλώσεις της 196ης επετείου της μάχης των Βασιλικών του 1821, που πραγματοποιήθηκαν στη Μονή της Αγ. Αναστασίας και στο μνημείο του Καπετάν Χάψα και την εν συνεχεία μεταφορά τους στο Χολομώντα για τη συνεστίαση επί τη λήξει της συλλογικής περιόδου 2016-2017. Ευχαριστούμε θερμά.

Σημειώνεται ότι ο εκ των ιδιοκτητών του πρακτορείου κ. Βελισσάριος Χωρινός είναι Χαλκιδικιώτης από την Αμμουλιανή και μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ.1156.

Π Ε Ν Θ Η

Έφυγαν απ' τη ζωή:

Η **Μαρία Κωδούνη-Σαράφη**, δασκάλα από την Αρναία, μέλος του Παγχαλκιδικού με Α.Μ.190, σύζυγος του δασκάλου Γεωργίου Σαράφη, μέλους του Συλλόγου μας με Α.Μ. 189, επίσης από την Αρναία.

Ο **Σωτήρης Κ. Κατσαμούρης**, συνταξιούχος της ΔΕΗ, από τα Πετροκέρασα, μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 759.

Ο **Αστέριος (Λάκης) Κων. Πανιώρας**, Πολιτικός Μηχανικός από την Αρναία, μέλος του Συλλόγου μας, με Α.Μ. 543, εξαιρετος κοινωνικός παράγων της Αρναίας με διαρκή παρουσία και μεγάλη συμμετοχή στα κοινωνικά, πολιτιστικά, αθλητικά, εκκλησιαστικά και αυτοδιοικητικά δρώμενα της Αρναίας και της Χαλκιδικής γενικότερα, τόνισε μεταξύ πολλών άλλων στον επικήδειο λόγο του ο πρόεδρος του Συλλόγου.

Ο **Αθανάσιος Γ. Φράγκου**, συνταξιούχος της πυροσβεστικής υπηρεσίας από τα Πετροκέρασα, πρώην πρόεδρος της Τοπικής Κοινότητας των Πετροκεράσων, μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 739.

Ο **Ελευθέριος Κατραντσιώτης**, συνταξιούχος ΟΑΕΕ από τη Μεγ. Παναγία, μέλος της χορωδίας και του Συλλόγου μας με Α.Μ.913.

Ο Σύλλογος απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους τους ευχόμενος την «εξ ύψους παρηγορία». ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥΣ.

Σημ. Στις εξόδιες ακολουθίες των τεσσάρων πρώτων κηδειών παρέστη ο πρόεδρος και μέλη του Δ.Σ. του Συλλόγου. Στην τελευταία δεν λάβαμε σχετική ειδοποίηση. Με την ευκαιρία παρακαλούμε τους συγγενείς και φίλους, επειδή ο Σύλλογος είναι πλέον μεγάλος σε αριθμό μελών και πολύ μεγάλος σε έκταση, να ενημερώνουν το προεδρείο σε τέτοιες περιπτώσεις.

Το Δ.Σ.

Η Χ Ο Ρ Η Γ Ι Α

Για την έκδοση του παρόντος 32ου τεύχους

δε βρέθηκε χορηγός.

Την δαπάνη κατέβαλε ο Σύλλογος από το ταμείο του.

Σήμερα

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ 33^ο ΤΕΥΧΟΣ

ΑΝΑΜΕΝΟΥΜΕ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΠΙΖΟΥΜΕ.

Σημειώνεται ότι η χορηγία είναι 1.980 ευρώ. Χορηγός μπορεί να είναι ένα πρόσωπο

ή φορέας ή δύο ή και περισσότερα.

Για εκδήλωση ενδιαφέροντας στο τηλέφωνο του προέδρου μας 6946470157.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32).**

ΤΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ, ΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Αντιπρόσωπος: Δημήτριος Σμάγας
6942095999 (Αγ. Νικόλαος)

Ανταποκριτές:

Μεταγγισίου	Κασιόκας Γεώργιος 6946257817
Πυργαδικίων	Αγγελίδης Αλέξανδρος 6973016187

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΡΝΑΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Παντελής Ζωγράφος
6956140250 (Αρναία)

Ανταποκριτές:

Αρναίας	Πάχτα Ζηνοβία 6937313294
Βαρβάρας	Τσιάλη Λεμονιά 6946525098
Μεγ. Παναγίας	Κατραντσιώτου Ελένη 6977337556
Νεοχωρίου	Χιούτης Κων/ντίνος 6945255403
Ολυμπιάδας	Αναστασίου Βασίλειος 6977775105
Παλαιοχωρίου	Τσιάλης Ευστ. Γεώργιος 6974061900
Στανού	Τουπλικιώτης Αθανάσιος 6972422953
Σταγείρων	Πέργουλης Παντελής 6974665538
Στρατονίκης	Τσανανά Ελένη σύζ. Γεωρ. 6946149510
Στρατωνίου	Ανετούδης Αριστείδης 6932622687 Μπαλαρά Γιάννα 6945983653

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Σουάνης
6978262440 (Γαλάτιστα)

Ανταποκριτές:

Βάβδου	Κουτσός Σαρ. Χρήστος 6944682564
--------	------------------------------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Μπαμπαϊτης
6976601853 (Παχαιόχωρα)

Ανταποκριτές:

Γεροπλατάνου	Παπαγρηγορίου Αθανάσιος 6943075258
--------------	---------------------------------------

Δουμπιών	Παπαοικονόμου Εμμ. Νίκος 6937671915
Κρήμνης	Κοντογιώργης Δημήτριος 6944758636
Μαραθούσας	Θεοχάρης Ευστράτιος 6938738735
Ριζών	Γιάννος Τάσος 6945167252
Σανών	Γκανιά Ροδόπη 6974786571

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Αντιπρόσωπος: Φώτης Ταλέας
6944758623 (Ιερισσός)

Ανταποκριτές:

Αμμουλιανής	Ροδοκαλάκης Φωτ. Γεώργιος 6944678830
Γοματίου	Κλειδαράς Σταύρος 6942560931
Ιερισσού	Μαρίνος Ιωάννης 6975505132
Νέων Ρόδων	Ταλέας Γεώργιος 6946461528
Ουρανούπολης	Καραστεργίου Ελένη 6932735573

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Νικόλαος Παραλής
6932579452 (Κασσάνδρεια)
Θεόδωρος Παπαγιάννης
6981032571 (Κασσάνδρεια)

Ανταποκριτές:

Κασσανδρείας	Μπουλούσης Χρυσοβαλάντης 6944989934
Αθύτου	Κωστοπούλου Μάχη 6932474037
Καλάνδρας	Ραπτόπουλος Σάκης 6977773617
Καλλιθέα	Παπαγιάννης Θεόδωρος 6981032571
Κασσανδρινού	Μαθαία Μαγδαληνή 6944694417
Κρουσηγής	Σουσουράς Χρήστος 6937661655
Νέα Φώκαιας	Κουκής Θεόδωρος 2374081522
Φούρκας	Μανώλτσιος Ιωάννης 6981260949

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Άννα Χαλκιά
6979492853 (Ν. Καλλικράτεια)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παύλου	Μυλωνά Ελευθερία 6975023812
Λακκώματος	Χουλιάρας Θεόδωρος 6938421901
Ν. Γωνιάς	Βούτση Αικατερίνη 6932539114
Ν. Ηράκλειας	Ραγιάς Νίκος 6932905273
Ν. Καλλικράτειας	Τζούμα-Ζαμπόκα Κονδυλένια 6978024295
Ν. Συλλάτων	Πανταζής Αθανάσιος 6972547148
Σωζόπολης	Ψαθά Κρυσταλλένια 6982983875

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΟΥ ΜΑΡΜΑΡΑ

Αντιπρόσωπος: Χρήστος Γκιζγκής
6987774958 (Ν. Μαρμαράς)

Ανταποκριτές:

Νέος Μαρμαράς	Καπλάνης Γεώργιος 6983337260
Παρθενώνα	Παπαδοπούλου-Μαργαρίτη Στέλλα 6948076521

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΩΝ ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ

Αντιπρόσωπος: Αθανάσιος Χατζηπαπάς
6976762043 (Ν. Μουδανιά)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παντελεήμων	Καρατζάκης Αργύριος 6976319203
Άγ. Μάμας	Κυρίμης Στυλιανός 6948080892
Διονυσίου	Ντοντσάκη-Μουτσάκη Μαρία 6942411001
Ζωγράφου	Μηνάογλου Κων/ντίνος 6972342060
Ν. Μουδανιών	Τζιουρτζιούμη Παναγιώτα 6944393553
Ν. Ποτίδαιας	Χατζηκονδέλης Αθανάσιος 6944622856
Ν. Φλογητών	Μαυρίδης Βάιος 6974418120
Ολύνθου	Αναστασιάδου Μαρία Βορ. 6977413971
Πορταριάς	Καλογεράκη Άρτεμις 6972446445
Σημάντρων	Ζουμπολίδου-Χ ^η Στογιάννη Ελένη 6977745305

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΕΑΣ ΤΡΙΓΛΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Αλέξανδρος Οικονομίδης
6976238375 (Ν. Τρίγλια)

Ανταποκριτές:

Ελαιοχωρίων	Βακαλούδης Κων/ντίνος 6945331299
Κρήνης	Τσέλιου Σμαρώ 6977869760
Ν. Πλαγίων	Μπανάκης Νικόλαος 6946487662
Ν. Τενέδου	Τυροβούζης Αθανάσιος 6973909777
Πετραλώνων	Χαραλαμπίδης Αναστάσιος 6940292721

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΝΙΚΗΤΗΣ

Αντιπρόσωπος: Στυλιανός Κωστίκας
6974792466 (Νικήτη)

Ανταποκριτές:

Νικήτης	Αναγνωστάρας Γεώργιος 6942562006
Μεταμόρφωσης	Βασιλειάδης Ιωάννης 6946953441

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΟΡΜΥΛΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: Βασίλειος Γκαρλής
6973557907 (Ορμύλια)

Ανταποκριτές:

Βατοπεδίου	Χασταμουρίδης Χαράλαμπος 6977000663
------------	--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

Αντιπρόσωπος: Αστέριος Βαμβακάς
6974486323 (Πολύχρονο)

Ανταποκριτές:

Άγ. Παρασκευής	Χριστέλη Καίτη 6974930896
Ν. Σκιώνης	Ζιώβα Τηλ. Μαρία 6978706512
Παλιουρίου	Κόνιαλη Ελευθερία 6972598392
Πευκοχωρίου	Καραμανλής Νικόλαος 6977468667
Πολυχρόνου	Μητσιάνη Αλεξάνδρα 6974960770
Χανιώτη	Πελέκα Ξένια 6977862948

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

Εκπρόσωποι: **Γεώργιος Διαμαντουλάκης**
6977007729 (Πολύγυρος)
Ιωάννης Κανατάς
6945822836 (Πολύγυρος)

Ανταποκριτές:

Άγ. Προδρόμου	Βατζόλας Μιλτιάδης 6945388137
Βραστών	Παντάλης Παύλος 6973263460
Παλαιοκάστρου	Δημηνός Αθανάσιος 6945265181
Ταξιάρχη	Λυρτζής Αστέριος 6944779345

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΥΚΙΑΣ

Αντιπρόσωπος: **Μαρία Λαθούρη - Πάργα**
6980344545 (Συκιά)

Ανταποκριτές:

Συκιάς	Κανέλης Ελευθέριος Δημ. Σχ. 6972432152
Σάρτης	Χριστάρα Σόνια (φαρμακείο) 6948508024

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

Αντιπρόσωπος: **Αστέριος Σαμαράς**
6978279448 (Βασιλικά)

Ανταποκριτές:

Βασιλικών	Αργυρίου Αργύριος 6942250753
Γαλαρινού	Καραμόσχος Γεώργιος 6974337958
Λακκιάς	Δερμεντζής Γεώργιος 6937166492
Λειβαδίου	Ταυλικός Πασχάλης (Λάκης) 6975595700

Σουρωτής	Σαμαράς Ιωάννης 6946219116
Ταγαράδων	Καλαφάτης Σωτ. Αθανάσιος 6979048920

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΠΑΝΩΜΗΣ

Αντιπρόσωπος: **Γρηγόριος Λάτσιος**
6944450896 (Επανωμή)

Ανταποκριτές:

Επανωμής	Πράτανου-Λάτσιου Γερακίνα 6973337784
Μεσημερίου	Παπαδόπουλος Ι. Κων/ντίνος 6972273198
Πλαγιαρίου	Γκόρης Στέλιος (κατάστημα) 6977222357

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΟΥ

Αντιπρόσωπος: **Άγγελος Μπαλμπάτσης**
6974372072 (Ζαγκλιβέρι)

Ανταποκριτές:

Κωτούδης Βασίλειος 6948049910	Λέκκας Γιάγκος 6978681120
Αδάμ	Αδαμούδη Αναστασία 6937098098
Ν. Καλινδοίων (πρώην Καλαμωτού)	Κυργιαζίδης Νικόλαος 6997120748

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΡΜΗΣ

Αντιπρόσωποι: **Βασίλειος Ματσίγκος**
6974938469
Ιωάννης Τρικαλιώτης
6976570967

Η ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Η συνδρομή των 15 ευρώ ετησίως καταβάλλεται στην αρχή του έτους
ώστε να μπορεί ο Σύλλογος να προγραμματίζει τις δράσεις του.

Λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουμε όλοι οι Έλληνες το Δ.Σ.
προέβη σε διακανονισμό των οφειλών. Έτσι σήμερα ο καθένας έχει υποχρέωση εξόφλησης μόνο των
συνδρομών των δύο τελευταίων ετών 2016 και 2017.

Τρόποι καταβολής της συνδρομής:

- Στον ταμία ή σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. ή στον αντιπρόσωπο ή τον ανταποκριτή του χωριού σας.
- Στα γραφεία μας κάθε βράδυ πλην Παρασκευής 6-9 μ.μ.
- Στην Τράπεζα **Πειραιώς αρ. λογ. 6233040032572.**
- Στους παρακάτω συνεργάτες:

- Ζηνοβία Ιππ. Πάχτα για τη Θεσσαλονίκη και την Αρναία με τα περίξ τηλ. 6937313294**
- Νίκος Πιτσιόρλας για τον Πολύγυρο και τα περίξ τηλ. 6979816851 και**
- Αθανάσιος Χατζηπαπάς για τα Νέα Μουδανιά (βιβλιοπωλείο "Οιωνός") τηλ. 2373025139 και 6976762043**
- Χρυσοβαλάντης Μπουλούσης για την Κασσάνδρα ολόκληρη τηλ. 6944989934 (Κασσάνδρεια)**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΡΟΜΩΝ Γ' ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ 2017

Σεπτέμβριος 2017

Σάββατο 2 Σεπτεμβρίου	Εμφάνιση του χορευτικού μας στον Ταξιάρχη, στο "Αντάμωμα των Ταξι-αρχιωτών".	Συνοδοί: ο υπεύθυνος του τμήματος ειδ. Γραμματέας κ. Αστ. Λυρτζής και ο χοροδι-δάσκαλος κ. Θεόδ. Φλώρος.
Δευτέρα 25 Σεπτεμβρίου έως Τρίτη 3 Οκτωβρίου & Τετάρτη 27 Σεπτεμβρίου έως Δευτέρα 2 Οκτωβρίου	9ήμερη-6ήμερη εκδρομή στην Ελ-βετία με πλοίο και αεροπλάνο. Συμ-μετέχουν 151 εκδρομείς. Θα επισκε-φθούμε 12 πόλεις.	Συνοδεύουν από πλευράς Δ.Σ.: Ο Γεν. Γραμματέας Ι. Κοτσάνης (6936950188), υπεύθυνος, ο Ταμίας Αβραάμ Παπαδό-πουλος και η έφορος Νατάσα Δάφφα .

Οκτώβριος 2017

Τετάρτη 4 Οκτωβρίου	Αγιασμός επί τη ενάρξει του νέου Συλλογικού έτους 2017-2018.	Ώρα 7 μ.μ. στην Εστία μας, θα προσφερ-θεί και καφές σε όλους.
Τετάρτη 11 Οκτωβρίου	Παρουσίαση του βιβλίου της Δέ-σποινας Στεργίου: <i>Κανέλα και γαρύ-φαλλο από την Προποντίδα</i> , με αφη-γήσεις προβολές και δρώμενα.	Ώρα 7 μ.μ. στην Εστία μας. Το βιβλίο αφη-γείται τη ζωή των Μικρασιατών, την κατα-στροφή τους, την εγκατάσταση στις νέες πατρίδες και μαγικές συνταγές της γιαγιάς.
Σάββατο 21 Οκτωβρίου & Κυριακή 22 Οκτωβρίου	2ήμερη εκδρομή στα Ιωάννινα-Ζα-γοροχώρια ή Κόνιτσα. Επίσκεψη στον εκ Μ. Παναγίας Μητροπολίτη Ιωαννίνων κ.κ. Μάξιμο.	Ώρα αναχώρησης 7 π.μ. από Χάψα. Δη-λώσεις στην κα Μάχη (6932474037). Τιμή μετά από έρευνα αγοράς.

Νοέμβριος 2017

Τρίτη 14 Νοεμβρίου	Συμμετοχή με εκδρομή στον εορτα-σμό της επετείου του Χαλασμού της Κασσάνδρας (Ποτίδαια) και κατάθε-ση στεφάνου.	Με συμμετοχή μελών και φίλων του συλ-λόγου. Ώρα αναχώρησης 8 π.μ. Άτομο 10 €. Δηλώσεις κα Μάχη (6932474037) (Εφ' όσον συμπληρωθεί λεωφορείο).
Κυριακή 19 Νοεμβρίου	Εμφάνιση της χορωδίας μας στο φεστι-βάλ που διοργανώνει ο Σύνδεσμος Φι-λαρμονικών και Χορωδιών Ελλάδας.	Ώρα 6.00' το απόγευμα στο Μέγαρο Μου-σικής Θεσσαλονίκης, μαζί με πολλές άλλες σημαντικές χορωδίες και φιλαρμονικές.
Κυριακή 26 Νοεμβρίου	17η συνάντηση χορωδιών της Χαλ-κιδικής στην αίθουσα Αλέξανδρος, έναντι Λευκού Πύργου.	Ώρα 7 μ.μ. με συμμετοχή χορωδιών που θα κληθούν. Το λεπτομερές πρόγραμμα θα ανακοινωθεί έγκαιρα. Είσοδος ελεύθερη.

Δεκέμβριος 2017

Κυριακή 3 Δεκεμβρίου	Ημερήσια εκδρομή στην πατρίδα μας τη Χαλκιδική: Νέο Μουσείο Βυ-ζαντινού Πολιτισμού στα Ν. Φλογητά «Ιουστινιανός» και Πετράλωνα.	Ώρα αναχώρησης 8 π.μ. από Χάψα. Άτο-μο 15 €. Δηλώσεις στον κ. Ι. Κοτσάνη (6936950188). Μεσημβρινό γεύμα εξιδί-ων σε χώρο που θα επιλεγεί.
Τετάρτη 13 Δεκεμβρίου	Παρουσίαση του βιβλίου του Νίκου Παπαοικονόμου: <i>Προσωπογραφία αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη</i> .	Ώρα 7 μ.μ. στην Εστία μας. Θα το παρου-σιάσουν εκλεκτοί επιστήμονες και ο συγ-γραφέας.
Πέμπτη 21 Δεκεμβρίου	Η Χριστουγεννιάτικη γιορτή με ύμνους, τραγούδια, δρώμενα και δια-σκέδαση. Ομιλητής ο φιλόλογος κ. Μιχαήλ Θ. Κουτσός.	Ώρα 7 μ.μ. στην Εστία μας. Οι νοικοκυ-ρές ας φέρουν κάτι νηστήσιμο σε πίτες-πίτσες κλπ. Τα ποτά κάποιος θα βρεθεί να μας τα προσφέρει!

- Οι λοιπές δράσεις:** 1. Κάθε **Δευτέρα** 17.45' -20.45' είναι αφιερωμένη στα χορευτικά και στη νεολαία.
2. Κάθε **Τρίτη** 17.00' -19.00' (την πρώτη Τρίτη κάθε μήνα) η ομάδα φιλανανγνωσίας και 19.30' -21.00' η χορωδία ενηλίκων.
3. Κάθε **Τετάρτη** αν δεν υπάρχει εκδήλωση η αίθουσα λειτουργεί για διάφορες εργασίες.
4. Κάθε **Πέμπτη** 18.00' -21.00' είναι αφιερωμένη στο τμήμα γυναικών (ομάδες χειροτεχνίας).
5. Στα μέσα Δεκεμβρίου θα πραγματοποιηθεί έκθεση έργων ντεκουπάζ από τις γυναίκες του τμήματος στην Εστία μας.

Για κάθε άλλη δραστηριότητα θα ενημερώνεστε με ανακοινώσεις και μηνύματα μέσω κινητών (SMS) και από εφέτος με ανάρτηση στην ιστοσελίδα μας www.panchalkidikos.gr

Σημείωση: Τα τμήματα χορωδίας και χορευτικού μετέχουν και σε εκδηλώσεις εκτός προγράμματος, με έγκριση Δ.Σ. όταν προσκληθούν.

Συζητάμε, την Πρωτοχρονιά να πραγματοποιήσουμε μία τριήμερη εκδρομή, εφόσον υπάρξει ενδιαφέρον.

Θ Κ Τ Η Ω Α Γ Ι Ο Ν Γ Ε Ν Υ Ξ

μ δ ε χ η κ η ο λ ο γ ο σ . και ο λ ο γ ο σ
 κ η π ρ ο σ τ ο η θ η . και θ σ κ η ο
 λ ο γ ο σ . ο υ τ ο σ κ η κ η ε κ α ε χ η π ρ ο σ
 τ ο η θ η . π α η τ α ι δ ι α υ τ ο υ Ε

+ λ ε γ ε τ ο τ α κ η μ ω τ ο υ π α σ :